

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

ערב ראש השנה • כב - כח אלול

תשפ"ג • שנה כ"ג • גליון מז' (תתשצ"ח)

מהיכלי התורה והחסידות נמסר סדרי ראש השנה בחצה"ק

סדרי ההיכל:

- לנוחיות הציבור – הוקמה מערכת באמצעותה תוכלו לשמוע היכן מקום מושבכם בהיכל הגדול. לשמיעת המיקום נא חייגו למערכת 03-570-3000 והצטיידו בתעודת זהות של רוכש המקום. המערכת תפעל בס"ד החל מערב החג.
- כמו"כ, לנוחיותכם מפות עם סדרי הישיבה תלויות מחוץ להיכל הגדול בכמה מוקדים.
- הושקעו מאמצים ועמל רב, כמו גם דמים מרובים להוספת מקומות ישיבה נוספים ובמלאכת השיבוץ, על מנת להביא לרווחת הציבור ביתר שאת, במידה וחלה טעות במקום אותו הזמנתם או ששמכם אינו מופיע ברשימות, נא פנו אל הרה"ח ר' שמואל צבי ארנפלד.
- במקרה של אי התאמה בין המפה לשילוט על השולחן, המפה היא הקובעת.
- יש להקפיד על שקט מוחלט במתחם המבואה החדשה בכניסה להיכל הגדול, כדי שלא להפריע את תפילת היושבים בפתח ההיכל.
- חל איסור מוחלט להוסיף כסאות לישיבה בשולחנות בהיכל הגדול ובעזרת הנשים מעבר לרשום במפות, או להחליף מקומות חלילה. הדבר גורם לסבל עבור רוכשי המקומות ומהווה גזל.
- בעת ברכת 'לשנה טובה' ע"י כ"ק מרן שליט"א אין לעמוד על הכסאות והשולחנות בשופו"א - לתועלת כלל הציבור.
- בימי ר"ה יתקיים מניין לקריאת התורה לחיובים ובעלי שמחות במתחם המלתחה ליד כניסה 2 – בתאום מראש עם הגבאים בלבד.

הכנסת אורחים:

- קו מידע בערב החג לתועלת אנ"ש האורחים שיחי', אי"ה בעת ההגעה בערב החג יוכלו לקבל מידע אודות מיקום האכסניה, בטלפון 052-7111363 החל מהשעה 12:00 בצהריים, כמו"כ לכל בעיה או שאלה ניתן לפנות אל האחראי: הר"ר צבי פרידמן הי"ו.
- בס"ד גם השנה נוסף בנין גדול לקליטת עשרות משפחות לאירוח בימי החג הבעל"ט, זאת הודות לרוחב ליבם ותושייתם של הבחורים החשובים תלמידי המתבתא פעיה"ק אשר נחלצו חושים לקיים מצוות הכנסת אורחים בגופם ממש, והעניקו את מקומות משכנם לאירוח משפחות מרחבי הארץ, תשוח"ח להם וישלם ד' שכר פעלם.
- אין מעבר למשפחות כלל וכלל מבנין הפנימיה לתוככי קרית החינוך, המעבר הוא דרך יציאה לרחוב בני יששכר וכניסה מהשערים הרגילים לגברים ולנשים לקרית החינוך. והיה מחניך קדוש!

סעודות החג:

- על מנת לתת מענה לביקוש הרב נוסף אולם סעודות נוסף בהיכל 'זיכרון אליעזר' וסעודות החג יפוצלו בס"ד ל3 אולמות שונים, לאברכים ותלמידי הישיבה גדולה בחדר האוכל המרכזי, לבחורים בהיכל זכרון אליעזר, ולנשים בהיכל הישיבה לצעירים.
- בחורים המבקשים לסעוד עם הוריהם מתבקשים לתת זכות קדימה לאברכים וילדים – ואהבת לרעך כמוך!
- שימו לב! למען הסדר הטוב בעת סעודות החג - יוצבו בחדרי האוכל מפות עם מקומות ישיבה מסודרים מראש לפי שמות. על מנת להימנע מאי נעימות נא הקפידו ודייקו בעת ההזמנה!
- באולם הסעודות לנשים יתקיים קידוש בקול רם ע"י שליח מיוחד.

להחיות בהם נפש:

- שתיה חמה תוגש לרווחת הקהל במתחם כוס של ברכה ובחדר האוכל משך ימי החג.
- קידושא רבא בהרחבה יוגש בשעת ההפסקות במתחם כוס של ברכה ובחדר האוכל.
- היות והאולמות הנ"ל משמשים לסעודות החג, נא לשמור על הניקיון והסדר.

לרווחת אנ"ש:

- גוי של שבת – לאחר אישור מו"ץ בלבד – ניתן להשיג אצל הרה"ח ר' יצחק הרשקוביץ.
- סדר תפילת מעריב לליל ב' דר"ה יחולק אי"ה למתפללים.

מכירת עליות מוקדמת:

- נמשכת המכירה המוקדמת של העליות לראש השנה, יום הקדוש ושמחת תורה, בהיכל הגדול אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, כדי לחסוך בזמן היקר ובטירחא דציבורא בימי ירח האיתנים הבעל"ט לרווחת כל הקהל.
- כל המעוניין לרכוש את אחד מהעליות, נא לפנות אף במהלך ימי החג אל הרה"ח ר' בר יוחאי שמעון הי"ו או הרה"ח ר' זאב קליין הי"ו.

ידיעות לנשים:

- תקיעת שופר לנשים ביום שני של ר"ה בשעה 12:00 ובשעה 13:30 (משוער) - בשלושה מוקדים. א. ברחבת רחוב רבי טרפון 18. ב. ברחבת החנייה ע"י צרכניית שערי חסד (מול ביהכ"נ המרכזי). ג. ברחבת הבניין רח' ברטנורא 14.
- בעזרת הנשים ניתן לפנות אודות בעיות אל האחראית גב' ש. דייטש.
- נעשה מאמץ לווסת את עוצמות הקור במערכת המיזוג, אך ליושבות בגלריית עזרת הנשים, מומלץ להצטייד בביגוד מחמם, כיון שהבימה קרובה אל מערכת המיזוג העוצמתית.
- פארנצ'עס לבנות הותקנו בקיר מערב ההיכל, בשני הצדדים, יש לשמור על שקט מוחלט בכל מהלך התפילות!
- נא ואנא לשמור על השקט בעת העליה והירידה במדרגות הכניסה לעזרת הנשים, הרעש מפריע הן למתפללות בעזה"נ והן ליושבים מתחת לגלריה.
- קידושא רבא בעת ההפסקות יוגש בהיכל הישיבה לצעירים - הכניסה אך ורק מצד צפון.

כניסות ומעברים:

- הכניסה לקרית החינוך לגברים - היא אך ורק משערים: א'-ג'-ה'.
- הכניסה לנשים אך ורק משערים: ח'-ט'-י'.
- כניסה מיוחדת וחדשה לרבניות ומבוגרות, משביל הגישה מול נווה ההורים הישן ברחוב בני יששכר. אין מכניסה זו מעבר לעזרת הנשים הגדולה.
- מתחם שירותים ענק לגברים ברחבת קרית החינוך סמוך למבואת הכניסה החדשה, ובסמוך לכניסה למתחם הפארנצ'עס. שירותים מיוחדים עבור בעלי מוגבלויות ומבוגרים.
- מתחמי מלתחה ענקיים עם אלפי מקומות תליה לשטררימלעך ומגבות, בסמוך לכניסות 2-3-4.
- שירותים לנשים, בסמוך לכניסה לגלריית עזרת הנשים, ובבנין חדרי השיעורים הסמוך.
- הכניסה לפארנצ'עס לבחורים הינה אך ורק מכיון הכניסה האחורית ברחוב הרמ"א, סכנת נפשות! אין להיכנס ולעלות בשופו"א מתוככי ההיכל!
- אין לעמוד על מדרגות ארון הקודש וכל סביבת מקום מרן שליט"א, הדבר מפריע לאלפי אנ"ש לחזות בעבודת הקודש, ומהווה סכנת נפשות.
- ונשמרתם מאד לנפשתיכם - סכנת נפשות! חל איסור מוחלט לעמוד (וכל שכן להוסיף כיסאות ולשבת) במעברים בכל רחבי ההיכל הגדול. המעברים מיועדים לכניסה בלבד ועליהם להיות פנויים לחלוטין בכל עת.

הכנסת אורחים - יום הקדוש:

- נמשך הרישום להכנסת אורחים ליום הקדוש בצל הקודש, לאברכים ובחורים בלבד.
- הרישום במערכת הטלפונית במוקד הכנסת אורחים מס': 0527-111-363.
- ההרשמה עד ליום ד' ה' תשרי.
- ההרשמה באמצעות כרטיס אשראי בלבד.
- לתשומת לבכם - גם אלו החפצים באירוח לסעודות בלבד - חובה להזמין מראש.
- ההרשמה לתלמידי הישיבות הקדושות, מתבצעת אך ורק באמצעות הנציגים בהיכלי הישיבות כמתפרסם בכל ישיבה, התלמידים ישוהו במאורגן יחד עם האחראי הממונה מטעם הנהלת הישיבות.

ליל שישי פר' נצו"כ"ב אלול

אחר תפילת מעריב נכנסו לקו"פ גבאי מפעל הצדקה והחסד "עזר לקהל" דחסידי צאנז בארה"ק, לקראת פתיחת מגבית ירח האיתנים הבעל"ט ולקבל את ברכת הקודש טרם צאתם למגבית הקודש. על גבי השולחן בחדר ההמתנה, הונחו צנצנות דבש עם חלת דבש כמנהג רובה"ק - אשר יחולקו כתשורת קודש מאת כ"ק מרן שליט"א. מרן שליט"א התעניין על יעדי החלוקה ועל פעילות הגבאים לגיוס התרומות מקרב אנשי

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

וכו', ואמנם החיד"א בכסא רחמים הגיה דברי המס' סופרים כדברי הגמ' בחגיגה לענין הקהל וכו', אלא שנדחק לפי"ו דבגמ' חגיגה משמע שלא היה באותו יום שמינהו לנשיא, יעו"ש), וצ"ב למה דרש דבר זה דייקא ביום שנתמנה לנשיא.

במד"ר פתח לה פיתחא להאי פרשתא, אתם נצבים היום וגו' הלכה אדם מישראל שלא התפלל תפילת השחר או תפילת המוסף או תפילת המנחה הרבה פעמים שלא פנה להתפלל או מקוצר שהיה עושה צרכיו או שהיה מהלך בדרך ושכח להתפלל, איזו שעה מותר לו להתפלל וכו', כך שנו חכמים תפילת השחר עד חצות תפילת המנחה עד הערב תפילת הערב אין לה קבע, ותמוה שייכות השאלה לפרשתן, גם צ"ב גוף שאלת המדרש מאי קא מיבעיא ליה הא משנה ערוכה בפ"ד דברכות (דף כ"ו ע"א) מה הם זמני התפילה.

ואפ"ל בדרך דרוש, בהקדים מה שביאר בזה כ"ק מרן אאדמו"ר זצ"ל"ה (שפ"ח לירח האיתנים, ח"א עמ' ס"ג) בשאלת המדרש, דמיבעי"ל לענין תפילת תשלומין, דהנה בטור (או"ח ס' ק"ח) טעה ולא התפלל שחרית מתפלל מנחה שתיים וכו', כתב בה"ג טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתיים, שכח ולא התפלל ערבית ושחרית מתפלל במנחה שלוש וכו', רצונו לומר כל זמן שלא עבר היום יש תשלומין לתפלותיו, אבל הרשב"ם כתב שאין תשלומין אלא כשנוכח בזמן תפלה ראשונה שאחריה, אבל לא נזכר עד שעבר זמן ב' תפילות אין לה תשלומין, וכ"כ הרמב"ם וכו', ובשו"ע פסק המחבר כרשב"ם, ובפנ"י שם ביאר דמשו"ה בב' תפילות לא שייך תשלומין, כיון דשכחה ב' פעמים לכו"ע הוי כמזיד, ובמזיד לא מועיל תשלומין, עי"ש. ועי"ז שאל המדרש ונסתפק, היאך הדין בחיסור כמה תפלות אם גם אז מהני תשלומין, וז"ש הרבה פעמים שלא פנה להתפלל וכו', ושאל עוד או שהיה מקוצר שהיה עושה צרכיו, היינו דגם את"ל דבב' תפלות לא שייך תשלומין שמא דווקא

שלומינו כשהפעם יעדי החלוקה עולים על סך של למעלה ממיליון ש"ח. והביע מרן שליט"א קורת רוחו המרובה, והרעיף על ראשי הגבאים וכלל העוסקים במלאכת הקודש ברכות לרוב וחיזק את ידיהם. בסיום האציל כ"ק מרן שליט"א מברכות קדשו: "כלל התורמים יזכו לשנה טובה ומתוקה ולסיד"ש בכל אשר יפנו, וכשנותנים לאחר זו זכות גדולה מאוד לזכות בד"ן".

יום שישי פר' נצו"י כ"ב אלול

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה אשר יהודה נ"י בן הרב אהרן מנחם שר מפעיה"ק (ב"ר פייביל ז"ל, וח"ר מנחם גליק ז"ל), ולהבחור הבר מצוה יהודה נ"י בן הרב מרדכי לוי מב"ב (ב"ר אלימלך מפעיה"ק, וח"ר שמואל שווארץ מב"ב).

שב"ק פר' נצו"י - 'שבת סליחות' כ"ג אלול

קבלת שבת התפלל לפני העמוד - בנש"ק הרה"ג רבי נחום לייפער שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מנדבורנא שליט"א מחיפה, ומנה"ר דת"ת דרכי אבות בעיה"ק ירושלים.

בזמירות בשוה"ט התכבדו, כל מקדש - הרה"ג רבי יחזקאל שימון שליט"א דומו"צ בית מדרשו שפע חיים בדרום עיה"ק צפת טובב"א, מה ידידות - הרה"ג רבי נפתלי גרוס שליט"א רב קהל חסידים שכונת מאטרסדורף בירושלים, י"ה ריבון - הרב אשר שטרנבוך מירושלים (בן המחותן הגר"ב שליט"א וחתן הגר"ח שמרלר שליט"א).

בברכהמ"ז על הכוס כובד - המחותן הגאון רבי ברוך שטרנבוך שליט"א רב קהל חסידי ויזניץ בברכפלד, שבע ברכות (לחתן ישכר בער נ"י ב"ר משה זלמנוביץ מפעיה"ק) - בירך מרן שליט"א.

אח"כ נערך שמחת השלום זכר לבן הר"ר אהרן דוד בלומנטל מקרית צאנז טבריה (בהג"ר שמשון מפעיה"ק, וחהג"ר אריה ליבוש רייך מפעיה"ק), וחילקו פירות לכל הקהל.

הפלפול היה ע"ד מ"ד במסכת סופרים (פי"ה ה"ו) ביום שהושיבו ר' אלעזר בן עזריה בישיבה פתח ואמר אתם נצבים היום כולכם וגו' טפכם נשיכם, אנשים באים לשמוע נשים כדי לקבל שכר פסיעות טף למה בא כדי ליתן שכר למביאייהו, (וכע"ז אי' בחגיגה (דף ג' ע"א) עה"פ האמור במצות הקהל בפר' וילך הקהל את העם אנשים נשים וטף

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

המצות דלאו דאורייתא א"כ יהא קשה להסוברים דהוי מה"ת דלדידהו טפי ליה ממנין תרי"ג מצוות, וזה כעין קו' התוס' (בסוטה דף ג' ע"א) בפלוגתת רבי עקיבא ורבי ישמעאל בהא דוקנא לאשתו ולה יטמא ולעולם בהם תעבודו חובה או רשות.

ואמרתי במק"א לתרץ עפי"ד הגמ' בזבחים (דף צ"ז ע"ב) כל אשר יגע בבשרה יקדש, יקדש להיות כמוהא כיצד אם פסולה היא תפסל ואם כשרה היא תאכל כחמור שבה, אמאי וניתני עשה ולידחי את ל"ת, (פרש"י ניתני עשה דואכלו אותם דכשרה, ולידחי ל"ת דלא תאכל דפסולה, ואע"ג דאיכא ל"ת באכילת פסולין כדאמרינן בפסחים (דף כ"ד ע"א) כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו), אמר רבא אין עשה דוחה את ל"ת שבמקדש, שנאמר ועצם לא תשכרו בו ר' שמעון בן מנסיא אומר אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח אמאי ניתני עשה דאכילת פסחים ונידחי את ל"ת, אלא אין עשה דוחה את ל"ת שבמקדש, רב אשי אמר יקדש עשה היא ואין עשה דוחה את ל"ת ועשה. וגם ע"ז הקשו דאי יקדש הוא ממנין עשה כדרב אשי א"כ לרבא בציר להו ממנין תרי"ג, ואי יקדש לאו עשה כדרבא א"כ לרב אשי יקשה דמפי ליה ממנין תרי"ג מצוות.

וי"ל דאה"נ רבא ורב אשי פליגי בכך, דרב אשי ס"ל תפילה מדרבנן ואינו בכלל תרי"ג מצוות, לכך בהכרח לומר דיקדש עשה שבכך נשלם מנין תרי"ג מצוות, אמנם רבא ס"ל דתפילה מ"ע של תורה היא, וא"כ בכך נשלם מנין המצוות ולכך אצ"ל דיקדש עשה הוא, ודו"ק.

ויציבא מילתא דרבא ורב אשי לשיטתייהו, דהנה כתב בפרדס דוד (פר' ואתחנן) דהך אי תפילה מה"ת תליא בפלוג' אם מצות צריכות כונה מה"ת, דהרמב"ם לשיטתו דס"ל דמצוות אין צריכות כוונה מה"ת, ואייתר קרא דלעבדו וגו' לענין תפילה, משא"כ הרמב"ן ס"ל דקרא דלעובדו וגו' אתיא להא דמצות צריכות כונה מה"ת ומשו"ה לא דרשינן לה לענין תפילה עי"ש.

ועפי"ז א"ש בטו"ט דרבא ורב אשי לשיטתייהו אזלי, דהנה רבא ס"ל בר"ה (דף כ"ח ע"א) התוקע לשיר יצא וכו' אלמא קסבר רבא מצוות אין צריכות

בשכחה אבל בכה"ג שהיה אנוס אפי' לכמה תפילות איכא תשלומין, והשיב כך שנו חכמים תפלת השחר עד חצות וכו', היינו עד חצות דייקא, דס"ל להמדרש שאין דין תשלומין בתפילה כל עיקר, ואף בנאנס, ולא ס"ל כגמ' דידן, ודו"ק.

ובהמשך הדברים ביאר כ"ק א"א שם, דהא מילתא אי שייך תשלומין לתפילה י"ל דתליא בפלוגתא דמיייתי בגמ' ברכות (דף כ"ו ע"ב) אי תפלות אבות תיקנום או כנגד תמידים תיקנום, דהנה יל"ב באיזה סברא קמיפלגי, וי"ל דמ"ד דתפילות אבות תיקנום ס"ל דתפילה מדרבנן דלא שייך חיובא מן התורה מחמת שכך עשו האבות (וכמש"כ הרמב"ם בפיה"מ בחולין דף ק'), וחיוב תפילה אינו אלא מדרבנן שתיקנו להתפלל אותן תפילות שיסדו האבות, אבל מ"ד תפלות כנגד תמידין, ס"ל כמ"ש בספרי דברים (פר' עקב פיסקא מ"א) ולעבדו בכל לבבכם (דברים י"א י"ג) זו תפילה וכו' וכן ברוד הוא אומר (תהלים קמ"א ב') תכון תפילתי קטורת לפניך וכו' עי"ש, וכ"ה בריש מס' תענית (דף ב' ע"א) ולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שבלב זו תפילה, והיינו דמקרא אתינן עלה דתפילה איקרי עבודה ומינה דהוא במקום קרבן, והיינו דפליגי בכך אי תפלה מה"ת או דרבנן, דמ"ד כנגד תמידין תקנום ס"ל שהם מה"ת, ומ"ד אבות תקנום ס"ל שהוא מדברי סופרים, ודו"ק.

ואפ"ל דכל ענין התשלומין בתפילה לא שייך אלא למ"ד אבות תיקנום, דלדידיה תפלה דרבנן, וי"ל דחכמים תיקנו גם דין השלמה ע"ד הם אמרו והם אמרו, אבל למ"ד דכנגד תמידין דתפילה מה"ת, מסתברא דכשם דלגבי קרבן אם עבר זמנו בטל קרבנו ואין בקרבנות דין תשלומין, וכמו"כ לענין תפילה, נמצא דהך מילתא אי מהני תשלומין לתפילה תליא בכך אי תפילה הוי מה"ת או מדרבנן, עכתוד"ק יעו"ש באריכות הדברים.

והנה לכאו' יל"ע בהך פלוגתא אי תפילה מה"ת או מדרבנן, הרי דרש רב שמלאי תרי"ג מצוות ניתנו למשה מסיני (מכות דף כ"ג ע"ב), וא"כ קשה ממנ"פ אי תפילה מה"ת והוי עשה ממנין המצוות, א"כ תיקשי להחולקים דתפילה מדרבנן דלדידהו בציר להו מתרי"ג מצוות, ואי תפילה לא הוי ממנין

כוונה עי"ש, והיינו משום דס"ל דלעבדו בכל לבבכם קאי על תפילה, וממילא דליכא קרא להא דבעי כוונת המצוה, ולכן כיון שכבר נשלם מנין המצוות במצ"ע דתפילה אצ"ל דיקדש עשה, אמנם רב אשי ס"ל דמצוות צריכות כוונה (עיין מלה"ר ערך מצ"כ אות ז'), והיינו מקרא דלעבדו בכל לבבכם דאתי להורות על כוונת המצוה, וממילא דתפילה רק מדרכנו, ולכך בהכרח צ"ל דנשלם מנין המצוות בעשה דיקדש, ודו"ק.

*

בגמ' פסחים (דף נ' ע"ב) רבא רמי כתיב כי גדול עד שמים חסדך וכתיב כי גדול מעל שמים חסדך, הא כיצד, כאן בעושיין לשמה כאן בעושיין שלא לשמה, וכדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ובתוס' שם (ד"ה וכאן) הקשו דהכא משמע דרבא ס"ל דרשאי לעסוק בתורה אף שלא לשמה, ואילו בברכות (דף י"ז ע"א) אמר רבא גופיה כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא, עי"ש, וכיוצא"ב הקשו בתענית (דף ז' ע"א ד"ה וכל) בהא דאי' התם העוסק בתורה שלא לשמה תורתו נעשית לו סם המות, דהא קי"ל שיעסוק בתורה אפי' שלא לשמה, ותירצו רש"י ותוס' בבברכות שם דתרי שלא לשמה הוי דהא דלעולם יעסוק בתורה אפילו שלא לשמה היינו שלומר כדי שיקרא רבי או כדי שיכבדוהו, והא דנעשית סם המות וכן דנוח לו שלא נברא היינו כשלומד לקנטר, ודבריהם נאמרו ונשנו בכמ"ק עי' בהמצויין במסוה"ש בתוס' בברכות שם.

ולכא' צריך להבין דכיון דראוי ללמוד רק תורה לשמה, ואעפ"כ הותר ללמוד גם שלא לשמה כיון דמתוך שלא לשמה בא לשמה, כי המאור שבה יחזירו למוטב (ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז), א"כ מה לי אם לומד ע"מ שיכבדוהו או לומד ע"מ לקנטר, סו"ס המאור שבה יחזירו למוטב ויבוא לידי לימוד לשמה. והנה בגמ' ברכות (דף כ"ח ע"א) במעשה דהעבירו את רבי גמליאל מנשיאותו והושיבו את רבי אלעזר בן עזריה תחתיו, קאמר התם בגמ' תנא אותו היום סלקוהו לשומר הפתח וניתנה רשות לתלמידים ליכנס שהיה רבן גמליאל מכריז ואומר

כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לביהמ"ד. ואמרתי מכבר לפרש פלוגתת התנאים ר"ג וראב"ע, דבוודאי לא היו שם תלמידים קלי דעת פוחזים וכדו', דעל כאלה לא היה ראב"ע מסלק את שומרי הפתח דהרי נאמר גרש לין ויצא מדון (משלי כב, י), אלא שהיו תלמידים שלא עסקו בתורה לשמה כראוי, ובכך קמיפלגי אם צריך לעסוק בתורה רק לשמה בלבד וכל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא, או דבדיעבד מותר ללמוד גם שלא לשמה דלעולם יעסוק אדם בתורה אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, דשיטת ר"ג היתה שאסור לעסוק בתורה שלא לשמה, ולכן העמיד שומר בפתח ביהמ"ד למנוע מליכנס את מי שאינו עוסק בתורה לשמה, והשומר הכיר בהם לדעת מי שכוונתו ללמוד תורה לשמה [ואיתא בספה"ק (תפלה למשה להרה"ק מסאמבור, פרשת ואתחנן, ד"ה א"י בעת ההוא, בשם הרה"ק מלובלין זי"ע; פרי צדיק, פרשת פנחס, אות יז) ששומרי הפתח היו מלאכים], ואולם ראב"ע ס"ל דשרי ללמוד תורה גם שלא לשמה, ולכן סילק לשומר הפתח ונתן רשות לכל מי שבתורת ה' חפצו ליכנס לביהמ"ד אף שאין כוונתו שלימה לש"ש אלא מתכוון ע"מ לקבל פרס.

ויש להביא סימוכין לזה ממ"ש בעין יעקב הגי' במוסגר בזה"ל, שהיה ר"ג מכריז ואומר כל ת"ח שאין תוכו כברו אל יכנס לביהמ"ד, משום דאמרינן כל השונה לתלמיד שאינו הגון כאילו זורק אבן למרקולים וראב"ע דרש לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות ואפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, עי"ש, והרי זה כמבואר דנחלקו ר"ג וראב"ע אי רשאי לעסוק בתורה שלא לשמה, ושמחתי כששוב מצאתי בס' יד אבי שלום (פר' בא דף כ"א טו"ד) שביאר פלוגתת רבי גמליאל וראב"ע בענין זה, יעו"ש.

ויתכן לבאר פלוגתייהו ע"פ פלוגתת הראשונים, שהובא בנימוק"י בב"מ (דף ט"ז ע"א מדפי הרי"ף) בהא דאמרינן בגמ' (דף ל' ע"א) דאין הכהן רשאי לקחת אבידה הנמצא בבית הקברות כיון דטומאה עשה ול"ת ואין עשה דהשבת אבידה דוחה ל"ת ועשה, וכתב הנימוק"י ואיכא דמקשי למ"ל האי טעמא תיפוק ליה דאפילו ליכא גבי טומאה אלא

לאו גרידא לא נדחה ליה מחמת עשה דאבידה, דהא בכל עדל"ת בעינן שיהא בעידנא דמתעקר לאו מקיים לעשה והכא אפילו האבידה עומדת על פתח בית הקברות כי מיטמא עבר ליה ללאו ולא מקיים לעשה עד דמהדר ליה למריה, והביא מהר"ן דה"נ בשעה שעבר אלאו מקיים העשה דהא מתעסק במצות השבת אבידה ואע"פ שלא גמרה מה בכך, אבל הרב רבי יהוסף חלוק עליו וס"ל דאף דהוא מתעסק במצוה עדיין לא חשיב בעידנא כיון דאינו אלא מכשירי מצוה דעיקר המצוה הוא ההשבה לבעלים, והא דקאמר בגמ' משום דטומאה עשה ול"ת הוא לרווחא דמילתא עי"ש.

הרי דנחלקו הר"ן ורבינו יהוסף אם ההכנה והכשר למצוה נחשב כחלק מהמצוה, דדעת הר"ן דהתחלת עסק המצוה הרי הוא בתוקף כקיום המצוה עצמה ואלים למדחי ל"ת, אבל רבינו יהוסף ס"ל דהכנה למצוה אינו נחשב כעסק המצוה עצמה, ומשו"ה אין הל"ת נדחה אלא בקיום המצוה עצמה ולא בהכנה למצוה.

מעתי י"ל דבוודאי לכו"ע עיקר לימוד התורה הוא לדבר בהם לשמם, כאמז"ל בברכות (דף י"ז ע"א) עה"פ (תהלים קי"א) ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם, לעושים לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה ולא לעושים שלא לשמה. ובעין יעקב וכ"ה בתוס' סוטה (דף כ"ב ע"ב, ד"ה לעולם) וכן בילק"ש תהלים (שם, רמז תת"ע) הגירסא ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם עי"ש, הרי דבוודאי דצריך לעסוק בתורה בלתי לה' לבדו כדי לעשות נח"ר ליוצרו, וכשעוסק שלא לשמה עובר על צווי ה' שדרשו חז"ל (נדרים דף ס"ב ע"א) שאין רשאי לעסוק בהם אלא לשמה ולא עמרה להתגדל.

ואמנם כתבו הספה"ק (תולדות יעקב יוסף פרשת וישלח אות ט') דבתחילה צריך לרמות את היצה"ר שמקיים המצוות ומעש"ט שלא לשמה, שמתוך כך לא ינסה היצה"ר להפריעו בעבודת ה', ומזה יבוא לידי קיום המצוות לשמה, ואף שבאמת צריך לעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם לש"ש, מ"מ אי אפשר שיתעלה האדם בפעם א' לדרגה גבוהה, כי התעלות האדם צריך שיהא ממדרגה למדרגה עד שיגיע למדרגות הנעלות ביותר, וראה עוד במאור עינים

(ליקוטים בד"ה רבות בנות וגו'). וכתבו עוד תלמידי בעש"ט הק' זי"ע, שאם יתחיל בפעם א' לעסוק בתורה ומצוות לשמה יהיו לו מניעות והפרעות מהספ"א וכת דיליה, ובסוף ישאר בעירום וחוסר כל, על כן בהכרח להתחיל ללמוד ולעסוק במצוות שלא לשמה, ואז שוב יוכל לבוא לידי לשמה, וראה בפ"י הגר"א על משלי (כה, כא) דבתו"ד פי' אמז"ל (סוכה דף נ"ב ע"ב, קידושין דף ל' ע"ב) אם פגע בכך מנוול זה משכחו לביהמ"ד, שיעסוק בתורה אף שלא לשמה, כי על זה לא ילחם היצה"ר כנגדו, כי סבור שלא תתקיים לימוד זה בידו, והאמת אינו כן כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, עי"ש.

נמצא דעצם מעשה לימוד התורה וקיום המצוות שלא לשמה יש בהם סם חיים לרפאות ולהעלות את האדם שיוכל עי"ז לעסוק לשמה, והיינו דהשלא לשמה הוא הכנה לעבוד את השי"ת לש"ש, ועיין בתשו' מהר"ח אור זרוע (סו"ס קס"ג) דכל שלא לשמה עבירה היא, אלא דאותה עבירה הותרה כי סופה לבוא לידי מצוה, כמו מציל אשה מנהר ומפקח גל בשבת, עי"ש. מעתה אי נימא דגם ההכנה למצוה נחשב כחלק מקיום המצוה וכשיטת הר"ן, שפיר מותר ללמוד גם שלא לשמה שהרי בכך נפתח לו הדרך להגיע ללמוד לשמה, וזה שיטת ראב"ע שסילק את שומר הפתח, אבל ר"ג ס"ל כשיטת רבינו יהוסף דההכשר מצוה אין נידון כמצוה עצמה ולא אלים לדחות ל"ת, ה"ה דאסור ללמוד שלא לשמה אע"פ שעל ידה יגיע ללשמה, אלא דכל זה כשאינו מכון לש"ש כראוי, בכה"ג הוא דס"ל לראב"ע דכיון דלימוד זה מכשיר את האדם לבא ללשמה שרי ליה וכאמור, אבל אם עוסק בתורה ע"מ לקנטר דאז התורה הוא סם המות, רצ"ל דלא רק שאין בה הכנה להגיע על ידה לבחי' לשמה, אלא אדרבה תשפיע עליו לרע רח"ל, בכה"ג לא הותר הלימוד כלל.

והנה בסוגי' הנ"ל בובחים, דנחלקו רבא ורב אשי דרבא אמר דמש"ה אין עשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דפסולין משום דאין עשה דוחה את ל"ת שבמקדש, כדמוכח מהא דאסור לשבור עצם של פסח שיש בו מוח, ורב אשי אמר דהטעם משום דיקדש עשה היא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה.

ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו עכ"ל.

והדברים צריכים ביאור דהרי הקללות נאמרו כדי להרחיק את בני"א מן החטא, ע"ד שאחז"ל (ברכות דף נ"ט ע"א) לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב שנא' והאלקים עשה שיראו מלפניו, וכל סיבת העונשין הוא כדי למנוע את האדם מן העבירה, א"כ מדוע איפוא הודיעם מרע"ה שאין להם לחוש ולפחד מהם.

ואמרנו במק"א לפרש בזה, עפימ"ש כחת"ם עה"ת (ר"ה א"נ) שבתו"ד כתב לפרש מאה"כ אתם נצבים וגו' וז"ל, פי' אתם נצבים היום במדרגה העליונה שמגיע עד לפני ה' ממש וע"י מה זכותם לכך, לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר אנכי בורת עמך היום, פי' ע"י שעשית העגל ועברת על כל הברית והאלה אשר אנכי כרת עמך היום ונתחייבת כבר בכל האלות האלה, וע"י שעשית תשובה נתעלית כ"כ, כי התשובה שעשית מגעת עד כסא הכבוד (כדאי' ביומא דף פ"ו ע"ב, גדולה תשובה שמגיעת עד כסא הכבוד), ומסיים למען הקים אותך היום לו לעם, פי' זאת העבירה היתה למען הקים אותך וגו', פי' להורות תשובה וק"ל, עכד"ק.

וי"ל דכאשר ראו בני ישראל את רוב העונשין הבאים על החטא, נתייראו שאם ישלחו בחטא לא תהא תרופה למכתם, והרי לא ניתנה תורה למלאכי השרת והיצר סוכן באדם להכשילו בחטא ועון, על כן בהאי פחדא הוה יתבי באמרם יבשו עצמותינו ואבדה תקותנו נגזרנו, ע"ז בא מרע"ה ופייסם ואמר להם אתם נצבים וגו' וכפי' החת"ם, ומכך ישכילו לדעת כי שערי תשובה תמיד פתוחים דלא ידח ממנו נדח, וגם אם ח"ו יסורו מן הדרך ויטעו אחר היצה"ר, עכ"ז ידו של הקב"ה פשוטה לקבל שבים, ואדרבה בתשובה מאהבה נהפך החטא לזכות.

וזה שאמר להם מרע"ה, הביטו וראו שהרבה הכעסתם לפני המקום והרי אתם 'קיימים' לפניו, רצ"ל מלשון תקומה והתעלות, שע"י החטא נתרוממתם, וע"ד שאמר למען הקים אותך וגו' שיהא לך עי"ז תקומה, ועי' בזה"ק (תיקו"ז דף צ"ו

ונתחבטו המפו' מפני מה נאיד רב אשי מתירוצו של רבא הרי גם לדידיה דיקדש עשה, אכתי צ"ל דמה שאין עשה דפסח דוחה ל"ת דשבירת עצם הוא משום דאין עדל"ת שבמקדש, וא"כ שוב אין הכרח לומר דיקדש עשה, עיין בזה בטורי אבן (ר"ה דף כ"ח) ובשער המלך (פ"ג הנדרים ה"ו).

ובשו"ת נובי"ת (אהע"ז תנינא סי' קמ"א) כתב ע"ז דרב אשי ס"ל דליכא להוכיח דאין עדל"ת דמקדש מאיסור שבירת עצם שיש בו מוח, דהתם טעמא אחרינא איכא דאין העשה דפסח דוחה ל"ת דשבירת עצם כיון דלא הוי בעידנא דמיעקר ללאו מקיים העשה (וכקו' התוס' שם סוף ד"ה ואחד עצם וכו') דהרי על הלאו עובר תיכף כששובר והעשה אינו מקיים עד שיאכל, ואולם בפסקי התוס' שם דכתבו דכה"ג שפיר הו"ל בעידנא דהא א"א לאכול המוח אם לא שישבוור העצם ושפיר מיקרי בעידנא, ודב"ז הוא פלוגתת הראשונים הנ"ל דלהר"ן כל שמתעסק לצורך המצוה הו"ל בעידנא, ולרבינו יהוסף אם אינו מקיים המצוה ממש אע"פ שעושה בכך הכנה לצורך המצוה אינו בכלל בעידנא.

מעתה מבואר דבזה פליגי רבא ורב אשי, דרבא ס"ל דמיד כשמתחיל לעסוק במ"ע הו"ל בעידנא ודוחה ל"ת ולכן קשיא מפני מה אין עשה דפסח דוחה ל"ת דשבירת עצם ועכצ"ל דאין עדל"ת שבמקדש, אבל רב אשי ס"ל דבעדל"ת בעינן שיהא בעידנא ממש, והיינו טעמא דאסור לשבוור אפי' עצם שיש בו מוח משום דלא הוי בעידנא, וליכא הוכחה דאין עדל"ת שבמקדש, לכך עכצ"ל דיקדש עשה והווי עשה ול"ת, עי"ש שהאריך מוכח בענין זה. ועפי"ז א"ש דרבא אזיל לשיטתו, דס"ל בפסחים שם דגם העוסק בתורה שלא לשמה הוי מצוה, והיינו דגם ההכשר מצוה הו"ל בכלל המצוה, וממילא ה"נ דההכנה למצוה הוי בכלל בעידנא, לכך שפיר מוכח מאיסור שבי"ע דפסח דאין עדל"ת שבמקדש, ודו"ק.

*

והנה ברש"י ריש פרשתן בפסוק אתם נצבים, הביא מדרש אגדה למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים הוריקו פניהם

והנה איתא במדרש תנחומא (בפרשתן ס"ג) שלוש בריתות כרת הקב"ה עם ישראל כשיצאו ממצרים, אחת כשעמדו לפני הר סיני, ואחת בחורב, ואחת כאן בערכות מואב, ולמה כרת הקב"ה עמהן כאן, מפני שאותו הברית שכרת עמהן בסיני בטלוח ואמרו אלה אלהיך לפיכך חזר וכרת עמהן בחורב וכו' עי"ש.

ויש להבין דהרי אמרו חז"ל (ע"ז שם) לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא להורות תשובה, ופרש"י כלומר גבורים ושלימים ביצורם היו ולא הי' ראוי להתגבר יצורם עליהן, אלא גזירת מלך היתה לשלוט בם כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה. מעתה דלא עשו מדעתם כלל אלא מחמת היותם אנוסים בגזירת השי"ת א"כ לא בטלו הברית.

אלא דכאמור דדב"ז דאותו מעשה אירע לבנ"י כדי להורות תשובה, הוא רק אם מועיל תשובה על חטא ע"ז, ושפיר י"ל דמן השמים נתגלגל עליהם אותו מעשה להורות דמהני תשובה אפי' על ע"ז, אבל אי לא מהני תשובה למי שחטא בע"ז לא יתכן דאותו מעשה היה כדי להורות תשובה, דהרי על ע"ז גופיה שנכשלו בה לא מועיל תשובה.

ואמנם בספר כרם חמד (בפרשתן) הקשה דאם כריתת הברית בערכות מואב היה מחמת שביטלו הברית הראשון באותו מעשה, א"כ מפני מה הוצרך לכרות שוב עם הנשים, הרי הם לא חטאו באותו מעשה, וכמ"ש בפרקי דר"א (פרק מ"ד) דהנשים לא רצו ליתן נזמיהן ואמרו לבעליהן אתם רוצים לעשות שקוץ ותועבה וכו' ונתן הקב"ה שכרן של נשים בעוה"ז ובעוה"ב וכו' עי"ש, וא"כ הנשים לא היו צריכים לברית חדשה, עי"ש.

והשתא יובן מאמר המס' סופרים דדייקא ביום שהושיבו את רבי אלעזר בן עזריה בישיבה פתח בדרשה זו עה"פ אתם נצבים היום כולכם וגו' מפכם נשיכם, אנשים כאים לשמוע נשים וכו', דהנה כאשר ביקש רבי אלעזר בן עזריה לסלק את שומר הפתח כדי להכניס את כל הרוצה לעסוק בתורה לביהמ"ד, ואף מי שאין כוונתו לש"ש

ע"א דקימה מורה על תשובה, ועל כן שפיר מרמוז למען הקים על מה שנתגלה כח התשובה.

ואמנם כ"ז נכון רק אי מועיל תשובה על עון ע"ז, ובכן י"ל דלא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא להורות תשובה כדאחז"ל (ע"ז דף ד' ע"ב), והיינו להודיע כי ע"י התשובה מתרומם האדם ומתעלה יותר ממה שהיה מקודם, אבל אי על חטא ע"ז לא מהני תשובה (עי' כפות תמרים יומא דף פ"ו ע"ב), ודורשי רשומות אמרו שובה ישראל עד ה' אלוקיך, עד ולא עד בכלל, א"כ לא יתכן לפרש כנ"ל.

כבר הבאנו כמ"פ מ"ש בפרדס יוסף (פר' שמיני) בשם הגה"ק מאוסטרווצא זצ"ל בטעמא דמ"ד שאין מועיל תשובה לע"ז, משום דכל מה דמהני תשובה הוא מדין עשה דוחה ל"ת ע"ד שאמרו ביומא (שם) גדולה תשובה שדוחה את ל"ת שבתורה, וכ"ז שייך רק בשאר חטאים אבל בע"ז כשהרים יד בקדוש ונורא שמו ית' הו"ל כעין מה דאמרינן דאין עדל"ת שבמקדש, ועד"ז ביאר מאה"כ (תהלים קי"א) סמוכים לעד לעולם וגו' פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו, דכיון דדרשינן סמוכין דכלאים בציצית דילפינן מינה דעדל"ת ועי"ז פדות שלח לעמו שמועיל להם תשובה, אבל קדוש ונורא שמו היינו בחטא של ע"ז לא מהני תשובה דהוי ל"ת שבמקדש, עכ"ד. (וכע"ז בנועם מגדים על תהלים שם).

ובכן יבואר שאלת המדרש דכיון דאמה"כ אתם נצבים היום וגו' שאמר להם משה אין לכם לחוש מי יוכל לעמוד באלה לתקן את אשר עייתם, כי לכל עון ולכל חטאת מועיל תקנה בתשובה, והיינו דגם על ע"ז מהני תשובה, ושמעינן דעשה דוחה ל"ת דמקדש, וצ"ל דהא דאין עשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דפסולין הוא משום דיקדש הו"ל מ"ע והו"ל עשה ול"ת, מעתה דנשלם מנין תרי"ג מצוות בכך דיקדש מ"ע, א"כ תפילה אינו מ"ע מה"ת ואינה אלא מדרבנן, וא"כ לא אמרינן דכנגד תמידין תקנום, ושפיר שייך תשלומין לתפילה, לכך שאל כענין אדם מישראל שלא התפלל תפילת השחר וכו', והיינו האם רק על תפילה אחת שייך תשלומין או אפי' בכמה תפילות וכנ"ל, ודו"ק.

*

כראוי, ידע שיעוררו כנגדו מפרשה זו, דלכאוי מוכח מכאן כשיטת רבן גמליאל דאסור ללמוד שלא לשמה ועל כן יתנגדו לסלק את שומרי הפתח, לכן דרש ופירש הנך קראי באופן שלא תהא מכאן הוכחה כנגדו.

והיינו דהנה ממה שכרת הקב"ה עוה"פ ברית עם בני ישראל גם עם הנשים, בהכרח דאין הטעם לכריתת ברית זו מפני שביטלו ברית הראשונה, דא"כ לא היה צריך לקבץ גם הטף והנשים שלא חטאו כלל, וע"כ דטעם אחר יש בדבר, והיינו דבאמת הברית דהר סיני לא נתבטל דעל מעשה העגל היו אנוסים, שכן היה גזירת מלך כדי להורות תשובה, ומוכח דמהני תשובה על ע"ז, והיינו דעשה דוחה ל"ת דמקדש, וא"כ עכצ"ל דהא דאין עשה דפסח דוחה ל"ת דשבירת עצם היינו משום דלא הוי בעידנא כי ההכשר מצוה אינו כמצוה עצמה, מעתה מוכח דאין ללמוד שלא לשמה אפי' כדי לבוא ללשמה.

לכך מיד עמד ר"א בן עזריה ודרש דלא כן הדבר, אלא דמה שהוצרכו שוב לכרות ברית הוא כי הברית הראשון נתבטל כמעשה עגל, דלא היו אנוסים על אותו מעשה, דלא יתכן שלא חטאו אלא להורות תשובה שכן באמת לא מהני תשובה על חטא ע"ז, דאין עדל"ת דמקדש וכדמוכח מהא דאין עשה דפסח דוחה ל"ת דשבירת עצם, דלולי כך שפיר הו"ל בכלל עדל"ת דגם ההכשר מצוה הו"ל כמצוה עצמה, וממילא דמותר לעסוק בתורה ומצות אפי' שלא לשמה כי מתוך שלא לשמה בא לשמה, וכדין ראוי לסלק את שומרי הפתח.

אך ע"ז יתעורר דא"כ דהברית עתה מפני שביטלו הברית הראשון, א"כ טף ונשים למה באו הרי הם לא היו באותו חטא ועדיין בברית ראשונים קיימת אצלם, על זה מיד דרש אנשים לשמוע היינו ליכנס שוב בברית ה', אבל הנשים והטף שלא חטאו טעמא אחרינא אית בהו, נשים כדי לקבל שכר פסיעות וטף כדי ליתן שכר למביאייהו, ודו"ק. [והוטב בעיני מה שהוסיף בזה הרה"ג וכו', דעל כן נתגלגל מן השמים שיתמנה ראב"ע לנשיא ע"י שאלת אותו תלמיד בדין תפילת ערבית אם הוא רשות או חובה כדמייתי עלה בגמ' ברכות שם,

דהנה הרי"ף בעין יעקב (דף כ"ו ע"ב) ביאר הא דפליגי אי תפילות אבות תקנום או כנגד תמידין תקנום, דנחלקו בכך אם תפילת ערבית רשות או חובה, דלמ"ד דאבות תיקנום הו"ל חובה דהרי מקרא ילפינן לה וכמו דשחרית ומנחה חובה ה"נ תפילת ערבית, אבל למ"ד דכנגד תמידין תקנום הוי רשות, דהא לדידיה ערבית הוא כנגד אברים ופדרים שלא נתעכלו ע"ג המזבח שדכ"ז לא הוי חובה שהרי אם לא נשתיירו או"פ לא היה מקטירין בלילה, לכן גם תפילת ערבית אינו חובה כ"א רשות, וראה בעיון יעקב שם, ובפתח עינים להחיד"א פקפק ע"ד בכמה קושיות, ובסו"ד כתב ואחר זמן ראיתי שהרב שדה יהושע בפרקין ומוה"ר אליהו בפירושו כתבו כדברי מהר"י פינשו הנזכר.

והיינו דעל ידי שהוכרע דתפילת ערבית רשות מטעם דהוא כנגד איברים ופדרים והיינו דתפילות כנגד תמידין תקנום, וא"כ תפילה הוא מה"ת, ומינה דיקדש אינו עשה וכנ"ל, וצ"ל דהא דאין עשה דאכילת קדשים דוחה ל"ת דפסולין היינו משום דאין עדל"ת דמקדש, ושמעינן דגם ההכנה והכשר מצוה הוי בעידנא, ומינה דמותר ללמוד גם שלא לשמה ועל כן ראוי לסלק את שומר הפתח, ודו"ק ודפח"ח].

התורה היה עה"פ בפרשתן (דברים כט, ט) אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם ראשיכם שבטיכם וגו'. ובמדרש (תנחומא, פרשתן א) זה שאמר הכתוב (משלי יב, ז) הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד, כל זמן שהקדוש ברוך הוא מסתכל במעשיהם של רשעים ומהפך בהם אין להם תקומה וכו', אבל ישראל נופלין ועומדין, וכן הוא אומר (מיכה ז, ח) אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחושך ה' אור לי. וראוי לבאר שייכות הפסוקים הללו להכא.

והנראה לבאר בזה עפ"י מה שהזכרנו מקודם מאמר הגה"ק החתם סופר זי"ע (חת"ס עה"ת, פרשתן ד"ה א"ג) שבתו"ד כתב לפרש מאה"כ אתם נצבים וגו', וז"ל, פי' אתם נצבים היום במדרגה העליונה שמגיע עד לפני ה' ממש וע"י מה זכיתם לכך, לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר אנכי כורת

השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפילתו של מגשה לפני הקב"ה וכו' אמר להן אם איני מקבלו בתשובה הרי אני נועל את הדלת בפני כל בעלי תשובה, מה עשה לו הקב"ה חתר לו חתירה מתחת כסא הכבוד שלו [מקום שאין מלאך יכול לשלוט (רות רבה ה, ו)] ושמע תחינתו הדא היא דכתיב (דברי הימים ב לג, יג) 'ויפתלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבה', (וע"ע סנהדרין דף ק"א ע"ב).

הרי לנו כי הגם שהמלאכים דנים עפ"י מידת הדין לקיים כל התוכחות ככתבם וכלשונם, הרי שהבוכ"ע ברוב רחמיו וחסדיו הוא חותר חתירה מתחת כל אלו המלאכים והשומרים ומקבל תשובתו של האדם השב. וביותר כשזוכה האדם לעשות תשובה מאהבה, שע"ז אמרו חז"ל (יומא דף פ"ו ע"א) זדונות נעשין לו כזכויות, שאז זוכה לתקן הכל, וכפי שרגילים אנו להביא מ"ש הגה"ק החתם סופר זי"ע במקו"א (דרשות, ח"א, לש"ש תקע"א, דף י"ט ע"א) על השב בתשובה מאהבה שכל זית נבילה שאכל הו"ל כאילו אכל קרבן פסח בירושלים וכדו', יעו"ש.

ויובן בזה מ"ד בגמ' (מגילה דף ל"א ע"ב) הטעם שקורין התוכחה קודם ראש השנה כדי שתכלה שנה וקללותיה, ולכאו' קשה דא"כ היו צריכים לקרות פר' כי תבוא שבה התוכחה בשבת האחרונה לפני ר"ה, ומפני מה מפסיקין וקורין פר' נצבים קודם תחילת השנה. ובתוס' שם (ד"ה קללות) כתבו דלכך מפסיקין בפר' אתם נצבים, כדי שלא להסמיך בין תוכחות דפר' כי תבוא שהם נקראים מתקנת עזרא קודם ראש השנה, ורוצים אנו להפסיק ולקרות שבת אחת קודם ר"ה בפרשה שלא תהא מדברת בקללות, משום תכלה שנה וקללותיה, יעו"ש.

ולהג"ל יובן שפיר, דמורים בזה שאין התוכחות כעונש חלילה להנקם ולהעניש את העוברים על ציווי דבר ה', אלא הכל הוא כדי להביא את האדם לדפוק על שערי תשובה ולהיטיב מעשיו. ולכן השתא בסיום השנה כשנוכחים בכל מה שעבר עלינו במשך השנה שעברה עלינו אנו קורים פסוקים אלו של לעברך בברית וגו', לידע ולהודיע שהכל היה רק כדאי למען הקים אותך היום לו לעם והוא יהיה לך לאלוקים, ושלא נתייאש מן התשובה, ונוכה לבוא למעלת תשובה מאהבה לקראת יום הדין כדי להרבות זכויותינו.

עמך היום, פי' ע"י שעשית העגל ועברת על כל הברית והאלה אשר אנכי כרת עמך היום ונתחייבת כבר בכל האלות האלה, וע"י שעשית תשובה נתעלית כ"כ, כי התשובה שעשית מגעת עד כסא הכבוד (כדאי' ביומא דף פ"ו ע"ב, גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד), ומסיים למען הקים אותך היום לו לעם, פי' זאת העבירה היתה למען הקים אותך וגו', פי' להורות תשובה וק"ל, עכד"ק.

דבריו הק' הם יסוד מוסד בעבודת השי"ת שיש על כל אחד ואחד לדעת, כי אין לך דבר העומד בפני התשובה (עיין ירושלמי פאה פ"א, ה"א; רמב"ם הלכות תשובה פ"ג, ה"ד), ועל כל דבר מועיל תשובה לכל אחד ואחד בכל מצב שהוא, ואף על עבירות חמורות שאין מועיל עליהם תשובה, כמו"ש בכפות תמרים (יומא דף פ"ו ע"ב, בשם ספר תאוה לעינים), היינו דייקא בתשובה שאין עולה ובא עד כסא הכבוד אל הקב"ה בעצמו, דכיון שהיא מגיע ועולה על ידי המלאכים הממונים וצבא השמים, הרי שהם דנים עפ"י שורש מדת הדין, הם יש בכוחם לדחות תשובה ולנעול השערים בפניה, ווכדאיתא ובחז"ל (ילקוט תהלים, רמז תשב; ירושלמי מכות, פ"ב, ה"ו) שאלו לחכמה הנפש החוטאת מה תהא עליה א"ל חטאים תרדוף רעה (משלי יג, כא), שאלו לנבואה חוטא מה ענשו א"ל הנפש החוטאת היא תמות (יחזקאל יח, ד), שאלו לתורה חוטא מה עונשו א"ל יביא אשם ויתכפר, ברם כששאלו להקב"ה מה עונשו א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו הה"ד (תהלים כד, ח) טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך וגו'. והקב"ה פותח שער לדופקים בתשובה לכל אחד ואחד באשר הוא ומקבלו באהבה, כי לפניו אין שייך כלל ענין גבול וקצבה.

כענין הזה מצינו במגשה מלך יהודה שאמרו חז"ל (ירושלמי סנהדרין, פרק י, הלכה ב) מולא [חבית] של נחושת עשו לו ונתנו אותו בתוכה והיו מסיקין תחתיו, כיון שראה שצרתו צרה לא הניח עבודה זרה בעולם שלא הזכירה, כיון שלא הועיל לו כלום אמר, זכור אני שהיה אבי מקרא אותי את הפסוק הזה בבית הכנסת בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקולו כי אל רחום ה' אלוקיך לא ירפך ולא ישחיתך וגו' (דברים ד, לא), הרי אני קורא אותו, אם עונה אותי מוטב ואם לאו הא כל אפייא שוין. והיו מלאכי

רוח תשובה כראוי עד שהגיעו למדרגת תשובה מאהבה, וז"ש לישראל ותבואו אל המקום הזה שהגעתם למעלה זו של תשובה מאהבה, ולכן ייצא סיחון מלך חשבון ועוג מלך הבשן שכל כוחם היה מכח הקליפות, שהיה להם חיות בשל עוונות ישראל, ובזאת יצאו עלינו למלחמה, אך ונכם בזכות התשובה שבכך במלנו כוחם והפסקנו יניקתם, ולכן 'ונכם' שהתבטלו והשבנו למקומם כל אותם ניצוצין קדישין שהתפזרו לבין הקליפות. וזהו ונקח את ארצם ונתנה לנחלה וגו'.

ולכן נצטויתם לדורות ושמרתם את דברי הברית הזאת שתשובו בתשובה שלימה, ואל תתיאשו מן התשובה למען תשבילון את כל אשר תעשון 'תעשון' מלשון תיקון, ורצ"ל שאפי' אם חטאו רח"ל יעלה בידם לתקן הכל, ולהחליש כח הקליפות ולבטל כח האומות. והיינו טעמא מאחר ואתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם רצ"ל שלכן מועיל לכם תשובה כי אתם נצבים לפני ה' בכבודו ובעצמו, ולא לפני המלאכים וצבא השמים אשר הם כאמור הולכים עפ"י מידת הדין לנעול שערי תשובה. וכיון שהבוכ"ע ברוב רחמיו וחסדיו הוא חותר חתירה מתחת כל אלו המלאכים והשומרים ומקבל תשובתו של האדם השב, על כן אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם בעצמו, ויש לכם קיום להיות נצבים על אף כל התוכחות, כי הקללות האלו מקיימין אתכם לפניו, כי אין זה עונש ונקמה כדעת המלאכים אלא רק לעורר בתשובה, וכשאתם שבים לפניו הוא מקבל אתכם באהבה, ותחת אשר יהיה לעברך בברית ה' אלוקיך ובאלתו שתכלו מחמת האלות האלה חלילה, הרי שמוזה יהיה למען הקים אותך היום לו לעם, כי הכל יהפוך לזכויות וכנ"ל מדברי הגה"ק החתם סופר זי"ע.

וזהו שדרשו חז"ל במדרש והסמיכו לכאן הפסוק הפוך רשעים ואינם ובית צדיקים יעמוד, לרמוז שהזדונות נהפכים לזכויות, ולזה כיון שאמר אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם ורמוז שמועיל תשובה, הסמיך לכאן שע"י תשובה מאהבה הזדונות עצמם נהפכים לזכויות, וזהו הפוך רשעים ואינם שלא יישאר רושם מהרע אלא הרע עצמו יהיה כולו בית צדיקים יעמוד ויחשב לו כמצוה, כי זה רצון ה' בשוב רשע מדרכו וחיה.

והנה נודע מאמר אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע (הובא בספה"ק באר מים חיים, פר' בראשית, עה"פ ותפקחנה; וראה בעש"ט עה"ת, פר' וילך) במאמר הכתוב (תהלים צב, י) כי הנה אויביך ה' כי הנה אויביך יאבדו. דכאשר בא לבני ישראל פורענות ח"ו ובחי' דין או אז יש להתבונן ולידע שכל נברא ומציאות בעולם הזה נוטל כוחו ומהותו מהבוכ"ע כמו שאמר (נחמיה ט, ו) ואתה מחיה את כולם, דהיינו שהבוכ"ע משפיע שפע חיים לכל הברואים בעולם, ואלמלי היה מסלק את השגחתו אפי' שעה אחת או אז היה הדבר ההוא בטל ומבוטל, והקב"ה הוא חפץ בטובת בריותיו, וכל כוונתו הוא אך לטובתנו לנצח נצחים, ובהתבוננות זו כי גם הקליפה אין כוחה העצמי כלום אלא מניצוץ הק' המחיה, בכך מוציא את ניצה"ק מן הקליפה והוא מתבטל. וכך ביאר הכתוב 'כי הנה אויביך הוי"ה' שכאשר האדם יתבונן שהחיות של האויב הוא מהוי"ה המהוה את כל ההיות שמשפיע לו כח וחיל, אז כי הנה אויביך יאבדו יתפרדו וגו', כיון שבהתבוננות זו נוטלים ממנו החיות ומשיבים את הניצוצות הק' לאור אין סוף וכך האויב בטל ומבוטל, עכתוד"ק.

ואפ"ל דאותו הניצוץ קדוש שביד הקליפה הוא ממה שיונק מבני ישראל בשעה שעוברים חלילה על רצון הבורא ומצוות התורה, וכנודע מספה"ק ענין הפגם הנגרם מעבירות חמורות אשר נותן בזה כח להקליפות היונקים ניצוצין קדישין המתפזרים בגרמת החטא, והיא שעומדת להם לרשעים ואומות העולם לשלוט בעולם, ונותנת להם מלכות וממשלה על ראשי עם קודש. אבל כשישראל שבים בתשובה שלימה כראוי אז מתקיים בהם בחי' הכתוב (איוב כ, טו) חיל בלע ויקיאנו, שמוציא בלעם מפייהם ותם לריק כוחם עד שפוסקת יניקתם לגמרי, והם אובדים עדי עד כי פסק מהם כח המחיה.

ועפ"י יבוארו סמיכות הפרשיות, דמסיים בפרשה דלעיל (כט, ו-ח) ותבואו אל המקום הזה ויצא סיחון מלך חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו למלחמה ונכם, ונקח את ארצם ונתנה לנחלה לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי, ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם למען תשכילו את כל אשר תעשון, וסמיך ליה אתם נצבים היום כולכם וגו'. ואפ"ל דהנה משה רבינו ע"ה השפיע על ישראל

הגבה - שלוחא דרבנן הרה"ח ר' משה שמעון ראטה מב"ב, גלילה - הר"ר יצחק לרנר מלונדון. מוסף התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי חיים מיכל הלברשטאם שליט"א אב"ד סטראפקוב ומנה"ר דישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים.

'שמחת הקידושא רבא'

לאחר התפילה נערך שמחת הקידושא רבא לכבוד השמחה בהולדת הנינה לכ"ק מרן שליט"א, בת להרה"ג ר' זאב שטרנבוך שליט"א, ונכדת הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. לצד מרן שליט"א ישב נכדו בעל השמחה, הסב הגר"ב שטרנבוך שליט"א, בני מרן שליט"א ודייני קרית צאנז.

מרן שליט"א קידש על היי"ש ואיחל לקהל בברכת לחיים. לאחמ"כ בירך על ב' מזונות. ופצחו המשוררים בניגוני שמחה והודיה, והביאו מרקחת אתרוגים, דגים וקוגעל.

בעל השמחה הרה"ג ר' זאב שליט"א נשא דברים בדרך פלפול כנהוג.

אח"כ השמיע מרן שליט"א מדברות קדשו, וזהו תוכנם:

אודה ה' מאוד בפי, ויש להודות ולהלל להשי"ת על כל חסדיו, ובפרט כעת בהולדת הנינה תחי', ואילו פינו מלא שירה כים אין אנו מספיקים להודות על כל הטובות והחסדים.

בתוה"ק בפרשתן (דברים כט, ט) אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל וגו'.

ברש"י הביא מהמדרש, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו, עכ"ל. והדברים צריכים ביאור שהוא כשטר ושעבודו בידו, דהרי כל ענין הקללות נאמרו כדי להרחיק את בני ישראל מן החטא על ידי שיפחדו מן העונשין, כי הקללות לעצמן אין בהם תועלת אלא מה שאלוקים עשה שיראו לפניו, וא"כ מדוע איפוא הודיעם משה רבינו ע"ה שאין להם לחוש ולפחד מהם.

ובבעל הטורים כתב, כדרך שנאמר בסיני (שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר, בו בלשון אמר כאן אתם נצבים, והוא פלאי, דמה ענין זה לזה, ואין כל פשר וביאור בשייכות של 'אתם נצבים' למה שנא' 'ויתיצבו בתחתית ההר'.

וזה מרומז גם בפסוק הנוסף שהביאו שם חז"ל אל תשמחי אויבתי לי בזה שינקתם ממני את ניצוצי הקדושה ע"י עוונותי, ואל להם לקליפות ולאוויבים לגיל ולשמוח כי יעלה בידם להכניע קדושת ישראל על ידי יניקת הניצוצות הק', כי נפלתי קמתי והגם אם נפלתי ונכשלתי בדבר עבירה, מכל מקום לא אתייאש חלילה מן התשובה, אלא אדרבה אתעורר לקום מנפילתי ולשוב לאבי שבשמים, ובוודאי יתקבל התשובה לפניו ית"ש, ואף כאשר כי אשב בחושך מפני חטאתי שנענשתי בדברי התוכחה, מ"מ הכל היה כדי שיהיה ה' אור לי שאתעורר בתשובה, כי השי"ת בעצמו מאיר לי והוא שחתר לי חתירה בתוך החושך כדי שאזכה לאורו עד שהחושך עצמו נהפך לאור, כי זדונות נהפכו לזכויות כנ"ל. ועל ידי שיוכו להגביה ולהחזיר הכל אל הקדושה והחושך עצמו יתהפך לאורה וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר.

יום שב"ק

תפילת שחרית התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי צבי אלימלך לייפער שליט"א מנה"ר דישיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה.

בעליות התכבדו, כהן - הרה"ח ר' לייבוש כץ גבאי בית מדרשנו ע"ש רביה"ק מקלאשיץ בכ"ב, לוי - הרה"ג רבי צבי אלימלך הורוביץ שליט"א דומ"צ בית מדרשנו בפתח תקוה, שלישי - הגאון רבי שלום אייזנברגר שליט"א דומ"צ קרית צאנז ירושלים.

רביעי - הרה"ג רבי זאב שטרנבוך שליט"א - נכד כ"ק מרן שליט"א, והכריז הגבאי הרה"ח ר' שלמה צבי ה'מי שברך' לרגל הולדת הבת, ויקרא שמה בישראל 'שבע ברכה' ע"ש הרבנית ארנסטר ע"ה בת הרה"ק האמרי חיים זצוק"ל. ופצחו הקהל בזמר 'קול רינה וישועה באהלי צדיקים'.

חמישי - הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רבה של קהלתנו הק' בצפת עיה"ק, שישי - מרן שליט"א [אחר העליה נערך מי שברך לרגל הולדת הבנות, הר"ר יעקב שנק מחיפה (ב"ר משה דוב מפעיה"ק, וח"ר גרשון איצקוביץ מפעיה"ק), ולהר"ר דוד קניג מפעיה"ק (ב"ר אליעזר מביתר, וח"ר משה בצלאל שאטן מפעיה"ק)], שביעי - הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א רב בית מדרשנו היכל צבי בירושלים עיה"ק, הבחור הבר מצוה אשר יהודה נ"י בן הרב מנחם אהרן שר מפעיה"ק, אחרון - המחותן הגאון רבי ברוך שטרנבוך שליט"א רב קהל חסידי ויזניץ בברכפלד, מפטיר - הרה"ג רבי ישראל שוורץ שליט"א דומ"צ קהלתנו הק' בשכונת האתרוג בביתר עילית,

והמלך חס וריחם עליו וקירבו לארמון המלוכה על מנת שישגי במקצת מגודל רוממות המלוכה ועל ידי שהשיג ממקצת הגדלות היה לו לב נשבר ונדכה ומלא בושה וכלימה עד שלא היה ביכולתו לסבול את גודל החרפה אשר אחזתוהו, עכ"פ נמצאנו למדים כי ניתן לצאת ידי חובת היסורים בחסד א-ל ברוב טובו, ובוה מבאר הבעש"ט הק' גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות שאין מענישים על החטא במידת הדין אלא בחסד קל שהבוכ"ע הטוב ומטיב מרעיף עליו רוב טובה עד אשר נשבר רוחו בקרבו.

בהאמור מבאר הרה"ק הרבי רבי בער זי"ע את דבר אמרינו (בזמירות ליל שב"ק) משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם שאין זקוקים לנקמה ביסורים קשים ומרים אלא אדרבא משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם, שהשי"ת נותן ומשפיע חסדים ורחמים, שמשמשים בתורת נקמה, כי בוה מתעורר האדם ליראה את ה' ולעשות תשובה. וזה ביאור אמרינו בזמירות משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם, עכתוד"ק.

ובספה"ק ייטב פנים (אבני זכרון לר"ה, אות כה) מה שאמרו חז"ל (ברכות דף ז' ע"א) טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות, שכשארדם נמצא במדריגה זו ומוסר עצמו בכל דבר ודבר, אזי הוא מונע ממנו מדת הדין עונשים קשים ומרים, יען כי לבבו נשבר בקרבו כבר כי יודע שאין הוא ראוי לכל הטובה, והוא חושש שמא שכרו לעוה"ב פוחת והולך הרי יצא די ענשו בוה, ואין רשות למידת הדין לפגוע בו. (יעוין עוד אריכות בענין זה בספרו ייטב לב, פר' ואתחנן, ד"ה עוד יתפרש ואתחנן).

ואמנם עצה זו אינה ראויה אלא למי שהוא ענוותן ושפל ברך, שהוא מבין שאין בדין כלל שיבואו אליו כל החסדים, וממילא כאשר משפיע עליו הקב"ה מחסדו וטובו הריהו נעשה מלא בושה וכליה, וממילא שעל ידי כן יוצא ידי חובת העונש אשר היה ראוי לבוא אליו, ואינו צריך ליסורים דייקא. ברם מי שהוא מתגאה בעצמו ומדמה כי אני ואפסי עוד, וסבור כי הכל מגיע לו בדין ובחשבון, ומעתה בוודאי לא יתעורר לתשובה ופשוש המעשים על ידי השפעת טוב וחסד, וממילא בהכרח הוא שיבוא לידי יסורים ממרקים רח"ל.

דבר זה שייך רק בעם בני ישראל אשר כל מה שנשפע להם יותר רוב טובה יגיעו יותר לידי הכנעה

והנראה לבאר בוה, ובהקדם הנודע מאמר מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע (הובא בספה"ק תולדות יעקב יוסף, פר' בא) על הא דאיתא בגמ' (ברכות דף ל"ג ע"א) גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר (תהלים צד, א) א-ל נקמות ה' ולכאורה צ"ב מהו הגדולה בכך הרי נקמה היא מדת הדין וא-ל הוא שם הרחמים כדכתיב (תהלים נב, ג) חסד א-ל כל היום, ואין צריך לומר דשם הוי"ה הוא שם הרחמים כדכתיב (תהלים קג, יז) וחסד הוי"ה מעולם ועד עולם, וכן (תהלים קיט, קנו) רחמיך רבים הוי"ה, דשם הלזה מורה על רחמים וחסדים, וא"כ צ"ב מהו גדולה נקמה וכו'.

ביאר הבעש"ט הק' זי"ע בקדשו, כי ישנם ב' מדות בנקמה, דיש בחינת דין ח"ו שכאשר חוטאים וממרים את פי ה' רח"ל וצריכים תיקון אזי מענישו הבוכ"ע וודאי שאין התכלית ח"ו בעבור להענישו כי אם למען אשר יפשפש במעשיו, ולטהרו ולזככו מכל אשר קלקל ופגם, שעל ידי היסורים והענשים שבאים עליו יתמרקו כל עוונותיו. אך ישנו אופן אחר שאין זקוקים ליסורים, אלא שמרעיפים עליו חסדים, ועל ידי שמכיר בערך עצמו ויודע את כל אשר עולל שדחה בשתי ידיים את כל הטובה ואין מגיע לו מאומה, ואף חיוו ניתנים לו במתנה וכ"ש שעוד יש לו קורת גג להניח ראשו במשכבו תחתיה, ואף שמן הדין היה עליו להיות ברעב ויסורים קשים ומרים רח"ל, אך השי"ת ברוב רחמיו מסיר מעליו את מדת הדין, ובהתבוננו כי כן נשבר רוחו בקרבו ונחשב לו ליסורים על ידי רחמים וחסדים.

אמנם כאשר אין האדם משכיל להבין זאת, באופן כמו זה נצרכים להענישו בפועל על ידי יסורים ממש, בעונשים קשים, דאך ורק כאם ניחון ברוח בינה והשכל ויודע שאף מה שזכה לחלקו מתנת חנם הוא שהלא על פי מעשיו ותחבולותיו הרי מוטל עליו להיטהר ולמרק עוונותיו על ידי יסורים וחלאים רעים שישקע בבאר שחת ח"ו ע"י חטאיו המרובים באופן הגרוע ביותר, אך הבוכ"ע חס ומרחם עליו ומעניק לו מכל טוב וטוב, ועי"ז נשבר לבו בקרבו ביסורי הנפש שנהיה כחרס הנשבר ונמצא יוצא ידי חובתו ביסורי הנפש הללו.

ממשיל זאת הבעש"ט הק' לאיש כפרי גם ונבער אשר חטא ופגם ברוב בערותו בכבוד המלכות,

עליהם יסורים הממזקים, הרי שהם מרצים את בוראים בתרועה ויסורים הבאים על ידי השפעת טובה וחסד. וע"ז המשיך הכתוב ואמר דהמה יודעי תרועה על ידי הוי"ה באור פניך יהלכו ונשפע עליהם כל טוב, וכיון שמתגברים ייסורי נפשם על רוב הטובה הנשפע להם שזהו להם כמדקרות חרב, הרי שבזה גופא המה מרצים את בוראם.

זהו שאמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם לפני הוי"ה הוא מידת הרחמים, שהקב"ה משפיע עליהם מטובו, וזה גופא הוא להם בחי' אלוקים, בחי' מדת הדין, כיון שסבורים ומכירים הם בעצמם כי אינם ראויים לכל הטובה הזו.

והנה נודע מ"ד בזה"ק (זוה"ח, דף צ"ח ע"א) שכל פרשת הקללות, כולם ברכות הם, וטובא גניז בגוויה, וכנודע מצדיקים אשר פירשו כל העניינים לטובה ולברכה (וראה קדושת לוי, פר' בחקתי, ד"ה ופקדתי; מאור עינים, פר' משפטים, ועוד). ואמנם לכאן הלא מקרא מפורש הוא בתחילת פרשת הקללות (דברים כח, ט) 'והיה אם לא תשמע' וגו', והיינו שכשימרו חלילה פי עליון אז יבואו כל הדברים האלה הכתובה בתורה, והיאך יתכן לפרש הדברים לטובה. ולהנ"ל א"ש, שכאשר מתנהג האדם בענוה ושפלות, או אז יתכן שגם אם חלילה יצטרך לבוא עליו פורעניות וכו', יהיה זה על ידי השפעת טובה וברכה, כי על ידי שפעת החסד שיושפע עליו ממילא יתעורר לבבו לתשובה, לא כן אצל המתגאה בנפשו שהוא מוכרח שיבוא עליו עונשים ויסורים בפועל ממש וכנ"ל.

ומעתה יובן שפיר דברי חז"ל, כששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, ודימו כי בהכרח שיתקיים כל התוכחה כפשוטו בפועל, ועל כן התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו, ורמז להם על ענין האמור דאין בהכרח שיבואו עליהם העונשים ממקור הדין, אלא כיון שיהיו בעצמם בשפלות, מעתה כאשר ישפיע עליהם הקב"ה מזיו אורו וטובו, ממילא יהיה להם זה כצער גדול וכמדקרות חרב, כאשר יבינו כי אין הם ראויים כלל לכל שפעת הטובה, ומזה גופא יבואו יותר לידי שפלות והכנעה להיות כחרס הנשבר, ועל ידי כן אף יבואו להתעלות בעבודת השי"ת והתקרבות אליו

ושפלות, וכפי שפרש"י עה"פ (דברים ז, ז) לא מרכבם וגו' כי אתם המעט מכל העמים וגו', לפי שאין אתם מגדילים עצמכם כשאני משפיע לכם טובה לפיכך חשק ה' בכם, כי אתם המעט הממעטין עצמכם כגון אברהם שאמר אנכי עפר ואפר וכגון משה ואהרן שאמרו ונחננו מה וכו', הרי שבאומות העולם אם יגיע להם חסדים וטובות לא רק שלא יטיבו דרכם, אלא אדרבה עוד יוסיפו ויבעטו ויתגאו בלבבם יותר, ואשר על כן בכדי שיסירו מדרכם הרעה מן הצורך להענישים במכות ויסורים, ולא כן בזרע קודש בני א"ל חי אשר אצלם כל מה שמקבלין יותר שפע חסדים ורחמים מתעוררים יותר להתקרב להשי"ת ושבים בתשובה שלימה על מה שלא עשו כראוי. והאריך כהאי עניינא בספה"ק קול אריה בהקדמה, יעו"ש.

עפי"ז יבואר מ"ד במדרש (ויק"ר כט, ג) והביאו זקה"ק מהרצ"א מדינוב זי"ע בספה"ק בני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר ג), עה"פ (תהלים פט, מז) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכו, אמר רבי יאשיה, כתיב אשרי העם יודעי תרועה, וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, כמה קרנות יש להם, כמה בוקינים יש להם, כמה סלפירגסי יש להם, ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה. ע"כ. ונודעת התמיהה דלכאורה הקושיא היא קושיא עצומה, דבפסוק נאמר רק יודעי תרועה, ומאי האי דהשיב שיודעים לרצות את בוראם בתרועה.

ולהנ"ל יבואר שפיר, דהנה תרועה הוא לשון 'תרועם בשבט ברזל' (תהלים כ, ט), והוא לשון צער, כדדרשו חז"ל בגמ' (ר"ה דף ל"ד ע"א) גנחו גניח וילולי יליל. ולזה כיון שאמר הכתוב אשרי העם יודעי תרועה, תמהו חז"ל במדרש וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, ומה נשתנו בני ישראל למעליותא בזה, ובא כמשיב אשרי העם אלו ישראל דייקא, שהם כאשר נשפע עליהם שפע רב מלעילא זה גופא הוי צער להם, כי חשים ומרגישים בנפשם שאינם כדאיים וראויים לרוב הטובה שנשפע להם מלעילא, ובכל פסיעה ופסיעה שהולכים גוברים עליהם ייסורי נפשם, ועל כן דייקא ישראל אשר השפלות טבועה בהם ואינם מתגאים כבני אומות העולם, ובענוה האמיתית שבקרבם יודעים הם לרצות את בוראם בתרועה, כי בעוד שמצד הדין ראויים היו שיבואו

ית"ש, ולא יהיו צריכים לבוא עד לידי שיעשה עמהם כליה חלילה, כי כל העונשים אינם כנקמה חלילה, כי אם לקרב את האדם אל בוראו, וכאמרם ז"ל (סנהדרין דף מ"ג ע"ב) כל המומתין מתוודין, ויש להם חלק לעולם הבא, וממילא שפיר יתכן שיתעוררו למוטב על ידי המשכת חסד ורחמים עליהם.

וזהו שרמזו בבעל הטורים, 'אתם נצבים היום', כדרך שנאמר בסיני ויתיצבו בתחתית ההר, שאז היו כל בני ישראל בבחי' ענוה ושפלות, שרק על ידי כן זכו לקבל התורה כנודע, וכנודע מחז"ל (סוטה דף ה' ע"א) דלכן דייקא נתן הקב"ה התורה על הר סיני ללמד ענוה, דאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על עניו ושפל ברך, ואם ילמדו ענין זה מהר סיני להיות במידה זו, ממילא יזכו שגם כשיהיה מתוח עליהם מדת הדין חלילה, יקבלו העונש ע"י הרעפת שפע טוב מן השמים, כי בוודאי על ידי כן יתעוררו הם לתשובה שלימה.

*

בוודאי סימן טוב הוא בלידת הבת כעת סמוך לצאת השנה, כי נודע מאמר חז"ל (ב"ב דף ט"ז ע"ב) על לידת בת כי רבייה באה לעולם, ועל ידי כן יתרבו השמחות בכל בתי ישראל. ועפ"י האמור דאפשר דזהו הרמז במה שאמרו חז"ל (כריתות ו' ע"א, וראה הוריות י"ב ע"א) אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא וכו', ומרמזים בזה על השפעת טובה וחסד על ראש בני ישראל. שהכוונה בכל זה לרמז כי גם אם חלילה לא תיקנו המעשים ובדין הוא שיבוא חלילה צרות ופורעניות, ימתיקו הדבר על ידי השפעת טובה וחסד, ובזה יצאו ידי חובת העונש הראוי לבוא עליהם, כי על ידי שפעת הטובה ג"כ יתעוררו בני ישראל לתשובה שלימה.

בעל השמחה שליט"א נתן השם על שם זקנתו בת קדושים בת הרה"ק האמרי חיים זצוק"ל, ובעל השמחה חוטר מגזע קודש מכל הצדדים, ואם כי אני באמצע איני ראוי, אכן בקשתי שלא אהיה חלילה המפריע והמפסיק לזכות אבות.

עוד סימנא מילתא היא שבשבת שלפני ראש השנה ערכו השמחה, ושבת זו כולל בתוכו את כל המועדים של ירח האיתנים, כמבואר בספה"ק (ראה דברי ישראל, פר' מקץ, עה"פ וירא יוסף, ד"ה וכן פעם),

ובספה"ק באר מים חיים (ריש פרשתו) האריך ג"כ לבאר מ"ד בגמ' (מגילה דף ל"א ע"ב) הטעם שקורין התוכחה קודם ראש השנה כדי שתכלה שנה וקללותיה, ולכאן קשה דא"כ היו צריכים לקרות פר' כי תבוא שבה התוכחה בשבת האחרונה לפני ר"ה, ומפני מה מפסיקין וקורין פר' נצבים קודם תחילת השנה. וביאר הענין בארוכה ותמצית דבריו, שכל ההארות וכל ההשפעות הטובות ברוחניות ובגשמיות הנשפעים בראש השנה הכל מתחיל בשבת שלפניו, שבו יורדין ההשפעות של ראש השנה, וכדאיתא בזה"ק (ח"ב דף פ"ח ע"א) על שב"ק דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. וממילא נמצא לפי זה שבאמת פר' כי תבוא היא השבת שלפני ראש השנה לקרוא בה פרשת התוכחה, כי שבת זו שקרוין בה פרשת נצבים היא כבר תחילת ראש השנה עצמו, יעו"ש בדבה"ק.

וממילא כל הני סימנא טבא הנהוגים בראש השנה מתחילים ג"כ בשבת זו, וכאמור דסימן טוב הוא בלידת הבת, אשר רבייה באה לעולם, וירבו זכויותינו והשפעות טובות של שמחה ברוחניות ובגשמיות לכל אחד ואחד.

יתן השי"ת, וישפיע לכל אחד ואחד אשר ישנו פה ואשר איננו פה, ברכות שמים מעל, בבני חיי ומזוני רויחי, ויכתבו כולם בכתיבה וחתומה טובה בספרן של צדיקים, ונזכה להגאל כגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

וזימרו עוד ניגוני שמחה, והאציל מרן שליט"א מברכות קדשו לראש בעלי השמחות ולכלל אנ"ש שיתרבו השמחות במעונם, וחזר לביתו.

בעליות בתפילת מנחה התכבדו, כהן - הר"ר דוב אריה כהן מירושלים, לוי - הרה"ח ר' אברהם יצחק צבי קליין ממאנשעסטער, שלישי - הרה"ח ר' שמשון פרידמן ממאנסי, גלילה - הר"ר שלום יוסף אונסדורפר מבארא פארק.

בזמירות בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך א"ל עליון - הרה"ג ר' יוסף מנדל ברקוביץ שליט"א דומו"צ בב"ד זכרון מאיר, דרוו יקרא - הרב בנש"ק יעקב הלברשטאם מירושלים, שבת היום - הרה"ח ר' חיים קורץ מיוניאן סיטי.

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (דברים כט, ט) אתם נצבים היום כולכם לפני ה'

חרטה. וביאר הישמח משה (פר' נשא, עה"פ והתוודו את חטאתם) כי גם מצות הוידוי הוא רק סניף למצות התשובה, יעו"ש באריכות, ומעתה מפני הוצרך הכתוב לפרש דלא רחוקה היא עבודת התשובה, ומה הו"א היה כלל שידמו לומר כן.

וברש"י 'כי קרוב אליך' התורה נתנה לכם בכתב ובע"פ. וראוי לבאר מה משמיעינו בזה שהתורה ניתנה בכתב ובע"פ.

במדרש (תנ"כ"א זוטא, פרק כג, הביאו זקה"ק בספה"ק ישמח משה, פרשת האזינו, ד"ה ונחזור לעניינו) שאלו תלמידיו את רבי אליעזר רבינו האיך נעשה תשובה ונחיה, אמר להם כתיב (תהלים כ, ב) יענך ה' ביום צרה, וכתיב (שה"ש ה, ד) דודי שלח ידו מן החור, ע"כ. ודקדק בזה לבאר שאלת התלמידים, והלא ענין התשובה ידוע שהוא בחרטה וקבלה כנ"ל. וביותר יש לבאר תשובתו אליהם, דלכאו' עפ"י פשטות אין לה מובן.

המשורר האלוקי דוד המלך ע"ה אומר במזמוריו (תהלים פא, ד) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. ובייטב פנים (אבני זכרון, אות סג) כתב ברמז הכתוב 'תקעו בחדש שופר' ר"ת למפרע שבת, לרמז שאם חל ר"ה בשבת אין תוקעין ודוחים התקיעות ליום ב', ורמז בהא דכתיב 'בחדש' דהיינו ב' חודש ולא בראשון לחודש, עיי"ש (וראה להחיד"א ביוסף תהלות, תהלים שם). וראוי לבאר הענין בזה.

ובגוף הדבר שתקיעת שופר נדחה מפני קדושת שבת, כבר עמדו בזה לבאר, דאף שחז"ל גזרו בזה שמא ימלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברשות הרבים, דאטו במי קא מיירי, בעם הארץ אשר לא שימש ולא שנה ולא קרא כל ימיו, שהוא יחפוץ לילך אצל חכם, ומפאת האדם הזה גזרו על כל ישראל שלא לתקוע בשופר. ובוודאי שזהו רק כיסוי בעלמא לטעם האמיתי, ולא עיקר טעמם של חכמינו ז"ל, וראוי לבאר עוד בפנימיות הענין.

ובמדרש (ויק"ר כט, ג) הביאו רביה"ק מוהרצ"א בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר א, דרוש א, אות ל) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון' (תהלים כט, מז), אמר רבי יאשיה וכי אומות העולם אינם יודעים

אלוקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל וגו'. וכתב בעל הטורים, כדרך שנאמר בסיני (שמות יט, יז) ויתייצבו בתחתית ההר, בו בלשון אמר כאן אתם נצבים, והוא פלאי, דמה ענין זה לזה, ואין כל פשר וביאור בשייכות של 'אתם נצבים' למה שנא' ויתייצבו בתחתית ההר'.

וברש"י, למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות, לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתיים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם, אתם נצבים היום, הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו, עכ"ל. והדברים צריכים ביאור שהוא כשטר ושוברו בידו, דהרי כל ענין הקללות נאמרו כדי להרחיק את בני ישראל מן החטא על ידי שיפחדו מן העונשין, כי הקללות לעצמן אין בהם תועלת אלא מה שאלוקים עשה שיראו לפניו, וא"כ מדוע איפוא הודיעם משה רבינו ע"ה שאין להם לחוש ולפחד מהם.

במסורה איתא ד"פ אתם, חדא הכא, ואידך אתם לכו קחו לכם תבן (שמות ה, יא), ואידך אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים (שמות יט, ד), ואידך אתם עדי נאום ה' (ישעיה מג, י) וצ"ב מה מלמדנו.

להלן בפרשתן (ל, יא-יד) כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחוקה הוא, לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה, ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבור לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אותה ונעשנה, כי קרוב אליך הדבר מאד בפוך ובלבבך לעשותו. והראשונים (הרמב"ן, ועוד) כתבו דקאי על מצות התשובה שהוזכר לעיל בפסוק (דברים ד, ל) ושבת עד ה' אלוךך.

ולכאו' ראוי לבאר, מפני מה הו"א דרחוקה היא ומעבר לים היא, והלא אמרו חז"ל (קידושין דף מ"ט ע"ב) אפי' הרהר תשובה בלבו הרי זה צדיק גמור, והדבר ברור ומוסכם מפי ספרים וסופרים כי ענין התשובה הוא חרטה על העבר וקבלה אמיתית לעתיד לבלתי ישוב לכסלה עוד (ראה רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"א; ספר המצות להרמב"ם, מצוה ע"ג; סמ"ג, עשין ט"ז, ספר החינוך, מצוה שס"ז), דבלא"ה לא הוי כלל

החוטא נשמתו מאברת חיותה, וא"כ שוב הם בגדר נידחים, ואיך תתקבל תשובתם, ובפרט לשיטת ר' יוחנן שגם בעלי חיים נידחין מאי איכא למימר.

ובספ"ק י"טב פנים (מאמרי שבת שובה, דרוש כד) האריך ליישב הקו' בכמה אופנים, ובתו"ד כתב די"ל דבאמת לא קשה מידי, וקלקלתו זו היא תקנתו, דמכיון דרשעים בחייהם קרויים מתים, והטעם הוא כי בעת אשר האדם חוטא מסתלקת הימנו הנשמה, ואם כן כאשר שב האדם בתשובה שלימה חוזרת אליו נשמתו, כעין מה שיהיה בתחיית המתים, ונעשה כאדם אחר, ותו אין שייך ענין דיחוי לכאן, כי הלא כבריה זו שנולדה כעת מחדש מעולם לא היה בה שום פגם, ועל כן הך דרשעים בחייהם קרויים מתים היא הנותנת שתועיל לו לאדם תשובה להיות נקרא כנולד מחדש ומעניקים לו נשמה חדשה, וכיון דהוי כבריה חדשה שוב לא שייך ביה דיחוי, כי הנברא מחדש לא נדחה מעולם, וגר שנתגייר כקמן שנולד דמי (יבמות דף כ"ב ע"א), והוא לא נדחה מעולם, יעו"ש באריכות דב"ק.

וזהו ע"ד מש"כ האור החיים הק' על הפסוק (דברים כט, יט) ומחה ה' את שמו מתחת השמים, שישורש נשמות עם בני ישראל יסודתם בהררי קודש תחת השמים, והחוטא רח"ל מתקיים בו ומחה ה' שמו - שהיא נשמתו, משרשה שהיא תחת השמים וזוהי כריתות הנפש משורשה, ע"כ.

ובספ"ק ערבי נחל (פרשת פנחס, דרוש ב; פר' תולדות, דרוש ז, ועוד) האריך בדב"ק, וכתב שם לבאר עפ"י"ז מה שכתבו הקדמונים (ראה מסכת חיבוט הקבר, פרק ב; הובא בראשית חכמה, שער היראה, פרק יב) שכשבא אדם לבית דין של מעלה בא הממונה ומלאכי חבלה פוגשים אותו ושואלים אותו מה שמו, ואם רשע הוא אינו זוכר את שמו והם מכין אותו וחובטין בו, וסגולה לזה הוא להזכיר בסוף תפילת שמו"ע פסוק המתחיל ומסיים באותיות שמו, או שיש בפסוק את שמו (ראה קיצור של"ה בסופו; אליהו רבא, סי' קכב, ועוד), ולכאורה דבר פלא ותימה הוא, וכי האדם שומה הוא או שנשתבשה דעתו עליו שישכח את שמו, הרי במשך כל שנות ימיו חייו קראו לו בשם זה והאיך שוכח לפתע את שמו.

להריע, כמה חצוצרות יש להם כמה סלופנים יש להם כמה בוקינים יש להם ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, ע"כ. ודקדק בזה דלכאורה מה חידש רבי יאשיה בדבריו מה שלא ידענו קודם, דזהו לכאורה פירוש הפסוק לפי פשוטו.

- על ידי התשובה נהיה האדם בריה חדשה -

טייערע הייליגע אידישע קינדער, בושתי ונכלמתי להרים אלוקי פני אליך, הנה בוודאי עם בני ישראל כקמן כגדול הכינו עצמם משך כל ימי החודש בכל מיני אופנים, בהוספות והידורים, ביגיעת התורה שעות ארוכות, בתפילה אמירת תהלים ובמעשים טובים ושאר פעולות ומצוות, ואני נתקיים בי אמרם ז"ל (אבות ד, י) אם במלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדו, וכמדומה שגרשוני מהסתפח בנחלת עבדי ה', ונגעלו בעדי כל השערים, ומעתה יש לי לקיים אמרם ז"ל (ב"מ דף ק"ז ע"ב) קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים, ועל כן כל דברי נסובים הם ומכוונים רק אל עצמי.

הנה נודע קושיית המהר"ם א"ש בספרו כתנות אור (פרשת נצבים) היאך מהני תשובה לישראל, הרי כלל גדול הוא בעבודת הקרבנות שכל קרבן שנדחה וחזר ונראה כיון שנדחה שוב אינו חוזר ונראה (פסחים דף ע"ג ע"ב), והנה תכלית כל איש מישראל הוא כמאמר הכתוב (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב מכם קרבן לה', והיינו שיהא כל איש יהודי כקרבן כליל ועולה לכוכ"ע, ובאם חוטא האדם הריהו נעשה כבעל מום, א"כ איך יתכן להחשיבו כקרבן ע"ג המזבח, הרי הקרבן זקוק שיהיה תמים ללא מום, שהרי ביש בו מום אמרה תורה (שם כב, כה) משחתם בהם מום בם לא ירצה, ורק כאשר הקרבן נקי מכל מום והוא שלם בכל אבריו ראוי היא לעלות לאשה ריח ניחוח לה'.

ואף אי נימא כשיטת רב שסבר שאין דיחוי בבעלי חיים (יומא שם), ודלא כר' יוחנן שסובר דבעלי חיים נידחים, ואליבא דרב פשוט שאין אדם מישראל נדחה כלל אף אם חטא, כי בעלי חיים אינם נידחין, מכל מקום עדיין ימצא המקטרג מקום לעורר ולטעון דאף דבעלי חיים אינן נידחים מ"מ הלא אמרו חז"ל (ברכות דף י"ח ע"ב) דרשעים אפילו בחייהם קרויים מתים, כי

'מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא', והוא נחשב כמת לגמרי והוא בטל ומבוטל ללא חיות כלל וכלל, ואם כן לאחר מכך כאשר שב באמת בכל ליבו אל אביו שבשמים, אזי קונה לעצמו נשמה חדשה ונעשה כבריה חדשה.

וכן הביא רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (בני יששכר, מאמרי תשרי, מאמר ד, אות כג) אשר חכמים הגידו ברוח קדשם הלא בספרתם, כמה סיגופים יסגף את עצמו לכל חטא ועוון להתם חלאת זוהמת המקטרג שנעשה ע"י העוון ולהעבירו מן העולם ולבטלו, וגם להתם חלאת זוהמת גופו שנעשה ע"י הנאת העונות, הגם שהמצות עשה של תשובה מן התורה הוא סתם לשוב אל השי"ת ולהתוודות לפניו מעומקא דלבא על כל חטא ועון, ולהתחרט מאד באמת על העבר, ולעזוב העונות ויקבל על עצמו על העתיד, כמו"ש לעיל בדרושים, עכ"ז הסיגופים נצרכים למעם הנ"ל.

ואכן כל אלו הסיגופים והתעניות הוא דייקא למי שכוחו במותנו, ויש בכוחו לתבור גזיזא דברדא ולקיים בעצמו שאר סיגופים המבוארים בספה"ק, ברם אני גם אם אצום ואתענה כל ימי חי, וגם אם אחיה כשנות מתושלח הרי לא יספיקו לתקן כל מעשי, ואפי' לא חלק מהעבירות שעברתי עליהן, ובפרט לפי דיעות הראשונים שיש להתענות ולתקן כל חטא וחטא בפני עצמו. ואף לא כשיטת הנודע ביהודה (מהדו"ק או"ח סי' לה, דף ט"ז, טור ב', בד"ה אלא שאומר) שדי בג' פעמים לכפר על הכל, כי אפי' פעם אחת לצום כל אלו התעניות אין ביכולתו. והמעיינ בדברי הראשונים הנ"ל, ידמה ח"ו כי אפסה תקוותו. וביותר לפי המבואר בספה"ק מאור ושמש (פר' כי תצא, עה"פ כי יקרא קן ציפור) כי הבעש"ט הק' זי"ע ביטל ענין התעניות והסיגופים, יען וביען לא יוכלו בני ישראל לעמוד באלה. ומעתה אנה אנו באים, ומהו העצה לנו שנוכל לתקן כל אשר קלקלנו ולזכות להתקרב אל השי"ת כבתחילה.

- בדורינו דרך התשובה הוא ע"י לימוד התורה - ואמנם בוודאי שהקב"ה אשר הוא חנון המרבה לסלוח ומרחם על כל אחד ואחד, והוא צפה וראה את אחרית הימים שעתידין להיות דורות חלושים שלא יוכלו להתענות ולסגף עצמם, ואדרבה אם יענו

ולהנ"ל דענין שם האדם הוא דבר קדוש מאוד, שע"י אותיות שמו הוא שואב את כל חיותו, אותיות שמו של האדם הן הם צירופי הצינורות שעל ידם נשפע לו החיות משם הוי"ה, מהאור אין סוף ב"ה וב"ש, וכאשר זוכה לילך בדרך התורה אזי מתגדל חיותו וזוכה להיות דבוק בחי עולמים ולקבל שפעת חיותו הימנו, אבל אם סר ח"ו מן הדרך אזי גורם רעה לעצמו לאבד גם עצם אותיות שמו. ולזה בעוד שבעולם הזה הוא עולם השקר, יתכן שיקראו לאדם בשמו בו נקרא, אכן בבואו אל עולם האמת אז מתגלה כי אין לו שם כלל, והוא נמשל כבהמה נדמה אשר יש בה רוח חיים בלבד, ולזה אינו זוכר שמו, ועל זה אמרו חז"ל דכשחוטא רח"ל הרי הרשעים לא מסקינן בשמייהו (יומא דף ל"ח ע"ב), ושם רשעים ירקב (משלי י, ז).

ולזה כששב האדם בתשובה שלימה, הריהו נעשה כבריה חדשה וכקטן שנולד דמי, ובריה זו כאמור לא נדחה מעולם ולא גירשוהו מהסתפח בנחלת ה', וממילא ראוי הוא להיות כקרבן אשה לה'. וזהו כל ענין התשובה אשר הבורא ב"ה הטוב ומטיב לרעים ולטובים וברוב רחמיו וחסדיו על כל אחד ואחד העניק לבני ישראל, שעל ידי התשובה יכול הוא להתחדש להיות כבריה חדשה, גם אם כבר נכשל ונפל עד שנעשה כבני בלי שם.

- בדורות הראשונים היה דרך התשובה ע"י

תעניות וסיגופים -

והנה להבין הדרך היאך יכול האדם להתהפך להיות בריה חדשה כקטן שנולד דמי, האריכו בספה"ק דבעל תשובה צריך לסגף עצמו, וכאשר האריך בזה הרוקח (הל' תשובה) ובספה"ק ראשית חכמה (שער התשובה, פרק ז) ובשאר הספרים הקדמונים (עי' בספר הקנה, ד"ה ענין יראת המקום; כל בו, סימן סז; ספר חסידים, סי' קסז; אורחות צדיקים, שער כו, שער התשובה, ועוד), והלומד בספרים אלו יראה לעיניו כמה תעניות צריך לצום ולהתענות על כל חטא וחטא, ולסגף עצמו כנגד ההנאה שהיתה לו בשעת החטא, הן על כשעבר ולא קיים מצות עשה, וכל שכן כשעבר על מצות לא תעשה, ורק בכך יבוא לידי התיקון השלם. כ"ש וק"ו אם ח"ו עבר על עבירות חמורות וכו'. ועל ידי הסיגוף אזי הוא בבחי'

ויסגפו את גופם עלולים ליפול לידי עצבות ומרה שחורה, מה שיביא לגרעון יתר בעבודתם את השי"ת. ובוודאי שהתקין לנו עצה הגונה שנוכל על ידה לתקן הכל כבראשונה.

ואפ"ל, עפ"י המבואר בשלהי כתובות (דף ק"א ע"ב) שדרשו בפסוק (ישעיה כו, יט) כי מל אורות מלך וגו' כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו, ומבואר שאור התורה מכניס באדם רוח חדשה ובבחינת תחית המתים, שע"י לימוד התורה נעשה כברייה חדשה, ואור התורה מחייהו מחדש. והיינו כי מפתח של תחיית המתים ביד הקב"ה (תענית דף ב' ע"א), ועל התורה הק' מצינו בזה"ק (פר' אמור, ח"ג דף ע"ג ע"א) דקוב"ה ואורייתא חד, וממילא על ידי התורה הק' זוכים למפתח תחיית המתים להיות כברייה חדשה וכקטן שנולד דמו.

ויתבאר בזה מה שמצינו בחז"ל (שבת דף פ"ח ע"ב) דכני ישראל רצו לשמוע את עשרת הדברות נאמרים מפי הקב"ה, ואריב"ל על כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתו, והוריד הקב"ה טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, ואמר ריב"ל על כל דיבור ודיבור שיצאה מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן, והיו מלאכי השרת מודיין אותם, שנאמר (תהלים סח, יג) מלאכי צבאו"ת ידודין ידודין אל תקרי ידודין אלא ידודין. ורביה"ק מסיג'עט זי"ע בייטב לב (פר' יתרו, ד"ה אנכי) הביא מה שהקשה בספר יד יוסף (בדרוש לשבועות) מאי טעמא הוצרך הקב"ה לעשות גם זה להחזיר הנשמות לפגרים מתים, והרי בוודאי היה בידו לעשות שלא תפרח נשמתם כלל מעיקרא, ויעו"ש מה שביאר בזה לדרכו בקודש.

וכעין דרכו י"ל בטעם הדבר, כי הקב"ה המגיד מראשית אחרית הוא ראה את אשר יקרה את בני ישראל באחרית הימים, שיתגבר עליהם היצר הרע בכל מאודו, להפילם ברשתו בנסיונות ומכשולות קשים, ולא יתן מנוח לאדם ביום ובלילה, ומגודל חולשת וקטנות הדורות יפילו לאדם ברשתו ויביא אותו עד לשאול תחתיה. והאמנם כי גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, אמנם מי יוכל לעמוד בתעניות וסיגופים קשים כאלו. ולזה הורה הקב"ה מיד במעמד

מתן תורה שעל ידי קבלת עול תורה יש ביד האדם הכח להתחדש ולהיות כברייה חדשה, ולזכות לבחי' תחיית המתים שיהיה נחשב לו כאילו לא חטא מימיו. והיינו שרמזו שישנם ב' אופנים שיוכל האדם לתקן כל אשר קלקל ולקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, או על ידי הסיגופים היסורים הממרקים ותיקוני התשובה, או על ידי עסק התורה הק'.

ויורמז בפסוק (דברים ל, טו-יט) ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, ודרשו חז"ל (אבות ו, ג) אין טוב אלא תורה, רצ"ל שניתן לזכות ל'חיים' - לבחי' תחיית המתים על ידי הטוב זו תורה, ואם לאו שאינו עוסק בתורה כראוי, הרי ואת המות שיש בידו להתענות ולסגף עצמו בתעניות וסיגופים עד שיהיה בבחי' מת, ועל ידי זה לתקן מעלליו. ברם מזהיר הפסוק ואומר ובחרת בחיים היא התורה הק' אשר חיים הם למוצאייהם (משלי ד, כב), למען תחיה אתה וזרעך, כי גם אם יהיה אחד בדורו שיוכל להתענות, ברם זרעו אחריו בדורות האחרונים לא יוכלו לעמוד באלה, ובהכרח הוא לבחור בחיים הוא התשובה על ידי עסק התורה הק'.

- הקב"ה פותח שער לשבים אף בלא סיגופים -
בהאמור יובן היטב דברי המדרש (ב"ר יב, טו) עה"פ בראשית ברא אלקים וגו' (בראשית א, א) בתחילה עלה במחשבה לבראתו במידת הדין, וראה שאין העולם מתקיים הקדים מידת רחמים ושתפה למידת הדין, שנאמר (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום ברא ה' אלהים ארץ ושמים.

ועוד אמרו חז"ל (מנחות דף כ"ט ע"ב) עה"פ (ישעיה כו, ד) 'כי ביה ה' צור עולמים' דרש ר"י בר אילעאי אלו שני עולמות שברא הקב"ה אחד בה"א ואחד ביו"ד ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד ועוה"ז בה"א וכו' כשהוא אומר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראם וכו', ומפני מה נברא העוה"ז בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, ומ"ט תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, וליעייל בהך, לא מסתייעא מילתא (פי' רש"י ולעיילי בהך, פתח התחתון דנפיק ביה. לא מסתייעא מילתא, דהבא ליטהר בעי סיוע מפני יצה"ר הלכך עבדי ליה סיוע פתח יתירה), כדריש

תורה. ומעתה זהו שאמרו חז"ל מפני מה נברא העוה"ז בה"א מפני שדומה לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יצא, ומ"ט תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה, והורו בזה על ב' דרכי התשובה, האחד, על ידי שיחזור ויכנס באותו הפתח, והיינו לתקן החטא משורשו ע"י תעניות וסיגופים, ברם זהו רק לחד בדרא בדורות הראשונים, וכרביה"ק הרר"א זי"ע אשר עשה כל הסיגופים ג' פעמים כנודע, ולו ביד לדכוותיה אשר היה מוחין וכוחות חזקים היה בידם לעמוד בכל אלו, ברם באריכות הגלות שלא יעלה ביד האיש הישראלי להילחם עם הטומאה והיצר הרע ולשבר כח הגוף באופן זה, על כן נתן לנו הקב"ה הדרך השניה, ופתח לנו שער מיוחד אשר 'בחכמה' היינו חכמת התורה 'פותח שערים', ועל ידי שיעסוק האדם בתורה הק' עד כמה שידו מגעת, זוכה וטל תורה מחייהו ונעשה ככריה חדשה וכקטן שנוולד דמי.

וזהו שרמזו חז"ל ודרשו בפסוק 'אלה תולדות השמים בהברא"ם' - בה"א בראם, וכבר מעת בריאת העולם תיכן הקב"ה והכין כח התשובה שלא על ידי תעניות וסיגופים, כי אם על ידי שייעול האדם ויכנס מפתח אחר, והוא על ידי התורה הק' הרמוזה כאמור באות ה"א. ולכן דרשו מפסוק זה ששיתף הקב"ה מידת הרחמים למידת הדין, כי זהו ע"י האות ה"א המרמז ללימוד התורה.

- השופר מרמז על ב' ענייני התשובה האמורים - ויבואר בזה ענין השופר, דהנה כתב הרס"ג בענייני תקיעת שופר, שהוא כדי להזכיר קול שופר של מתן תורה, וכאמרנו בברכת שופרות אתה נגלית על עם קדשך בענן כבודך ומן השמים השמעתם קולך וכו' וקול שופר חזק מאוד וכו'. והנה התרועה אשר הוא גנוחי גניח וילולי יליל (ר"ה דף ל"ד ע"א) מורה על דרך התשובה ע"י סיגופים ויסורים הממרחים, אשר הלך ילך השב בתשובה ובכה לתקן כל מעלליו, וכנ"ל ברמז תיבת תשובה"ה שהוא נומריקון ת'ענית ש'ק ו'אפר ב'כיה ה'פסד, ועל האדם לבכות ולשפוך דמעות כמים תמיד בכל עת על אשר עיווה דרכיו, ולא יתן שחוק לפניו כלל וכלל, כי אם יצער נפשו על שכך עשה.

לקיש דאמר ר"ל מאי דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן (משלי ג, לד), בא למהר מסייעין אותו וכו'. עכ"ד הגמ', ויל"ב הרמז בזה, מדוע אכן אינו נכנס וחוזר מאותו מקום שמשם נפל.

ולהנ"ל י"ל, כי על מנת שיהא לאדם קיום בזה העולם הכין הקב"ה ברוב רחמיו עוד קודם בריאת העולם את כח התשובה שאפשר לשוב ולהתחרט על העבירות והחטאים שעשה, אמנם תשובה לכדה עדיין אינה מוחקת את העבירה לגמרי, ועיקר התשובה צריכה שתהא באותו מקום ובאותו זמן וכו' (יומא דף פ"ו ע"ב), וכדי שיהא להאדם קיום בזה העולם צריך הוא להוסיף לזה את היסורים הממרחים לסגף עצמם עוד ועוד, וכאשר הביא בבני יששכר שם (אות לו) בשם הגה"ק החיד"א (דבש לפי, מערכת תי"ו, אות ח; אהבת דוד, דרוש יו, ד"ה מעתה עת; דברים אחרים, דרוש ז לשבת תשובה, ד"ה שוב) בשם האריז"ל (ראה שלה"ק מס' יומא, הל' תשובה, ד"ה ובכלל ההכנעה) דתשובה"ה הוא נומריקון ת'ענית ש'ק ו'אפר ב'כיה ה'פסד, שאלו הם מעיקרי התשובה לסגף את הגוף ולהכניע תאות היצר שבו, ללבוש שק ואפר ולהרבות בכייה והספד כדי להעביר כתמי עוונותינו.

אלא שבדורנו החלש אין ביד כל אדם לקיים זה, ומעטים הם באותו המדרגה שראויים לעשות כל תיקוני התשובה, כדרכם של צדיקי עולם שהיו מרבים בסיגופים וגלגולי שלג, וכמו שהעיד ע"ע דו"ז הגה"ק מדוקלא זי"ע שיצא לגלות ומרח על עצמו עשב הנקרא בריעכ"ץ מה ששורף את עור הגוף, ועוד כהנה וכהנה, כל זאת הרי אינו שייך בדורות החלשים הללו וא"כ היאך ישובו בתשובה.

וכיון שראה הקב"ה שאם כדי למרק את העבירה צריך לסגף ולקבל על עצמם יסורים קשים ומרים וא"כ לא יהיה קיום להעולם, כי לא יוכלו לעמוד בזה, שהרי רבו כמו רבו היסורים שצריך לקבל על כל עבירה ועבירה, וכ"ש באם הרבו לחטוא, לכן עמד ושיתף את מידת הרחמים עם מידת הדין, והיינו ששיתף את התוה"ק שזאת היא שתועיל לכפר ולמרק החטא לגמרי.

והנה האות ה"א רומז לתורה, וכמ"ש רש"י בפסוק (בראשית א, לא) יום השישי דמרמז על ה' ספרי

ולא לאומות העולם, באופן אשר 'וישם לך שלום', אין שלום אלא תורה (ראה רש"י ברכות דף ה' ע"א ד"ה פדה בשלום), וכמ"ש (תהלים כט, יא) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

ומה מאוד יומתק לפי"ז לבאר דברי רבי יאשיה אשרי העם יודעי תרועה, ומורה כאמור על עבודת התשובה, ועל זה קא מתמה וכי אומות העולם אינם יודעים להריע, והלא אף בנינוה מצינו שאחר שחטאו עשו תשובה ונתקבלה תשובתם, ומיד בא כמשיב ואומר אלא אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, והיינו על ידי התורה הק' הרמוז בתרועה אתוון תורה ע', והוי"ה 'באור' פניך יהלכון רומז למה שנאמר 'כי טל אורות מלך', שהתורה הק' היא כטל של תחיית המתים המחיה את האדם, ואף אחר שנעשה רח"ל כגין עוונותיו בבחי' מת, זוכה להיות כבריה חדשה וכקמן שגולד דמי, ונכפר לו עוונותיו אף בלא יסורים, כי אם בכח התורה הק'.

- השבת מרמז על כח התורה שבורא את האדם
כבריה חדשה -

עפי"ז יובן בטוב טעם מה שגזרו חז"ל והעבירו מצות תקיעת שופר מפני קדושת שבת, דהנה שבת הוא יומא דאורייתא (פר' יתרו, ח"ב, דף פ"ט ע"א), ולכו"ע בשבת ניתנה תורה (שבת דף פ"ו ע"ב), ובעוד שבשאר ימות השנה יתכן שיצטרכו ליסורים וסיגופים הממריקים, הרי שביום השב"ק יומא דאורייתא יתכן לעשות תשובה מתוך שמחה על ידי התורה הק', כי פקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים יט, ט), ויזכה כי מל תורה תחיהו.

ביותר י"ל עפ"י מש"כ האור החיים הק' (בראשית ב, ג, ועוד) על הפסוק (שמות כ, יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, כי בכל שבת יש התחדשות הבריאה, יעו"ש בדבה"ק. מעתה על ידי כח קדושת שב"ק יוכל לזכות להתחדשות להיות כבריה חדשה, ועל כן שפיר העבירו קול השופר וגזרו לבל לתקוע בשב"ק.

ויובן ביותר עפ"י המבואר בגמ' (שבת דף קי"ח ע"ב) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו שנאמר (ישעיה נו, ב) אשרי אנוש יעשה זאת

אמנם כאמור הקב"ה אשר רחמיו על כל מעשיו חס ורחים על כל הדורות העתידים אשר לא יוכלו לעמוד בכל אלה, ולזה נרמז עוד בתרועה שהיא אתוון תורה ע' (ראה סידור כתר נהורא, קאפיטל הללוי"ה הללו א"ל בקדשו; ומרן אאדמו"ר זי"ע האריך בזה הרבה בדב"ק), ומלמד שעל ידי עסק התורה הק' יוכל האדם לזכות לתקן הכל ולהיות כקמן שגולד וכבריה חדשה. ולזה בא השופר להזכיר קול השופר של מתן תורה, לרמז שכשם במתן תורה כאשר שמעו בני ישראל קול השופר פרחו נשמתן והחיה אותם הקב"ה, כך על ידי לימוד התורה נהיה האדם כקמן שגולד.

והנה איתא במדרש תנחומא (פר' האזינו, ד) כתיב (במדבר ו, כו) 'ישא ה' פניו אליך וכתיב (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים, לא עשה תשובה אשר לא ישא פנים, עשה תשובה ישא ה' פניו, יכול לכל ת"ל אליך אליך ולא לאומות העולם. ונודע מה שהקשה המבי"ט בספרו בית אלקים (שער התשובה, פרק יד, ד"ה עוד יש) דלכאוי מצינו באנשי נינוה שעשו תשובה ונתקבל תשובתם, דתחילה נגזר עליהם (יונה ג, ד) עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת, וכאשר שבו בתשובה ויקראו צום וילבשו שקים וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמם אשר בכפיהם, כתיב (פסוק י) וירא אלוקים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם אלוקים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה, הרי דגם בגויים שייך תשובה. יעו"ש מה שתי' בזה.

ולדברינו י"ל כי בזה נשתנו בני ישראל למעלותא יותר מאומות העולם, כי בעוד שאצל אומות העולם לא יועיל תשובה כי אם מתוך יסורים וסיגופים, וכדמצינו בנינוה שמיד ששמעו על גזירת הקב"ה, מיד 'ויקראו צום וילבשו שקים מגדולם ועד קטנם, ויגע הדבר אל מלך נינוה ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על האפר, ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך וגדליו לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אל יטעמו מאומה אל ירעו ומים אל ישתו, ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל אלוקים בחזקה וישבו איש מדרכו הרעה וגו' (יונה ג, ה-ח), כי רק מתוך צער וסיגופים התקבלה תשובתם. לא כן זרע ישראל קודש הקב"ה נושא להם פנים, ומועיל להם תשובה בלא סיגופים, וז"ש ישא ה' פניו אליך

הדור, ולזה כאשר יקבל על עצמו עמל התורה בכל כוחו, ולא יבטל זמנו לריק חלילה, או אז לעשותו לשון תיקון כנודע, ועל ידי התורה הק' יזכה לתקן ולעשות כל התיקונים.

זהו ששאלו תלמידי רבי אליעזר את רבם הגדול רבינו היאך נעשה תשובה ונחיה, כי אם ההכרח אתנו לענות ולסגף נפשנו, הרי גם אם נתענה לא יספיק זה אפי' לאחד מיני אלף מן המצטרף, ובגודל חולשת הדורות לא יעלה זאת בירינו, ואין זה שייך עפ"י דרך הטבע. ומעתה אנה נפנה ונבוא. ע"ז השיב להם כי ינקטו דרך אחרת בעבודת התשובה, כי יענדו ה' ביום צרה, ובדורות נמוכים וזמן מר אשר החושך תכסה ארץ, או אז ישגבך שם אלוקי יעקב, רומז לתורה הק' בחי' יעקב כאמור, ואז דייקא ה' יענדו ביום צרה, כי מפתח של תחית המתים בידו, והוא אשר ישליך במצולות ים כל חטאתו במקום אשר לא יזכר ולא יפקד, ויהיה על ידי התורה כבריה חדשה. וזהו שרמזו להם עוד בפסוק דודי שלח ידו מן החור, וכנ"ל שהקב"ה פותח שער ופתח מיוחד באות ה"א לשבים בתשובה שלא יצטרכו לשוב דייקא על ידי סיגופים ויסורים הממריקים.

ויבוארו דברי רש"י הק' שכששמעו בני ישראל צ"ח קללות, אז הבינו שכל התוכחה הם ענייני תיקון לחטא, וכפי עומק וגודל החטא והפגם, וגודל החשכות שגרמו והביאו לעולם, כן צריכים הם להתייסר ביסורי הצרות שבתוכחה, ואין זה חלילה בבחי' נקמה על אשר העוון פני מלכם וצורם, כי זה כלל גדול בתורה שכל העונשים הם רק על מנת לתקן נפש האדם, וע"ד אמרם ז"ל (סנהדרין דף מ"ג ע"ב) כל המומתין מתוודין ויש להם חלק לעולם הבא, היינו שעל כן נענשים הם על מנת לטהר ולזכך נפשם עד שיוכו מתוך כך לבוא לחיי העולם הבא. אכן אם כן הוא הדרך שלזכות לתשובה ותיקון הנפש הוא רק על ידי הצרות והעונשים, ולזה הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו.

על כן התחיל משה לפייסם, ואמר להם אתם נצבים היום לפני הוי"ה אלוקיכם, ורמז להם כי כבר בראשית הבריאה צפה הקב"ה וראה שלא יוכל העולם להתקיים במדת הדין, ולזה שיתף מדת

וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו. ונודע קושית הט"ז (או"ח סי' רמ"ב, ד"ה בטור) דאיכא למידק אי לא עשה תשובה שבת מאי מהני, ואי עשה תשובה שבת למה לו. ותירץ הט"ז דמיירי שעשה תשובה אלא דתשובה לא מהני שיהא מוחלין לו כדאיתא בפרק יזה"כ עבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה תולה ומיתה ממרקת, וע"ז קמ"ל כאן דאם בעשותו תשובה שומר שבת כהלכתו מהני תשובה שיהא נמחל לו, ע"כ. והוא כדברינו ממש שעל ידי קדושת שבת אין צריכים ליסורים ממריקים, אלא זוכים לתשובה שלימה להיות כבריה חדשה על ידי עצם קדושת השבת.

זהו שרמזו בספה"ק 'תקעו בחדש' ב' חודש, כי חוק לישראל הוא והשופר הוא כחוק, וכדכתב הרמב"ם (הל' תשובה, פרק ג, הלכה ד), אף על פי שהוא גזירת הכתוב, אבל מכל מקום רמז יש בדבר וכו', ובשבת שאין תוקעין בו היאך יתעורר לתשובה, ע"ז אמר משפט לאלוקי יעקב, יעקב הוא בחי' תפארת (ראה זוה"ק פר' תולדות, דף קמ"ו ע"ב), והוא עמוד התורה (ראה זוה"ק פר' לך, דף צ"ו ע"א), וכן נמי קדושת שב"ק הוא בחי' תפארת (ראה ישמח ישראל, פר' בהעלותך, ועוד), ועל ידי השבת והתורה יוכל האדם לעשות תשובה שלימה ולא יצטרך לסיגופים ויסורים ממריקים.

- כי קרוב אליך הדבר מאוד -

הוא אשר מלמדנו התורה הק' לדור אחרון, כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך, היינו שלתשובה שילמה אין צריך השגות גבוהות ומוחזין דגדלות, לעשות כל תיקוני התשובה כראוי, ולא רחוקה הוא, שאין צריך לילך לגלות אשר הגלות מכפרת עון (סנהדרין דף ל"ז ע"ב), או לצום משבת לשבת ושאר סיגופים, לא בשמים הוא וגו', ולא מעבר לים הוא כי אין הדבר קשה, אלא כי קרוב אליך הדבר מאד לכל אחד ואחד מישראל בכל דור ודור, ואפי' באחרית הימים בסוף יומא, והיינו כי בפיך על ידי התורה הק' ובלבבך על ידי חלק התורה שבעל פה, וכדפי' רש"י, יהיה ביד כל אחד ואחד לעשותו. כי כאמור על ידי הדביקות בתורה הק' יזכה האדם לכפרת עון בשלימות, והבורא ב"ה בעל הרחמים הוא צופה ורואה את מצב

זוכה לטל תורה המחייבה ולבחי' תחיית המתים על ידי הקב"ה בעצמו.

ויבואר בזה מה שנודע מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע (מאמרי תשרי שם, יג) בשם הגה"ק החיד"א זלה"ה (כסא דוד דרוש ט, דף לח; ועיין מדבר קדמות, מערכת ת, סי' יח) שכל אותן ד' חילוקי כפרה שנתן ר' ישמעאל (יומא דף פ"ו ע"א), אינם מצטרפים לאותו שמקבל על עצמו עול תורה, שהוא אין צריך לבוא ליסורין ממרקין וכדו', אלא התורה היא בעבורו כלי כפרה על כל עוונותיו, ומגינה עליו מן היסורין ומן הפורעניות, יעו"ש, וכתב ע"ז בבני יששכר שם, כיון שפסק הכי רב מובהק פסקינן כוותיה בב"ד של מעלה, יעו"ש. וטעם הדבר הוא כנ"ל, שעל ידי התורה זוכה האדם להיות כבריה חדשה וממילא אינו צריך עוד ליסורים ממרקין.

*

מזה גופא שמדברים ומזכירים ענין זה, עולה מליצה ישרה על ראשי עם קודש, שלאחר צרות רבות ורעות וגלות ארוכה כ"כ, ועכ"ז ישנם הרבה לבבות נשברות החפצים לשוב אל השי"ת, ומבקשים זכני לקדש רמ"ח איברינו ושם"ה גידינו בקבלת עול מלכות שמים לעתיד ותשובה שלימה על העבר מאי דהוה הוה מכאן ואילך חושבנא, מה שאינו נתפס כלל בשכל האנושי.

טייערע אידישע קינדער, אוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, וככל שאני מהרהר בדבר לאמר מי שמך לאיש, והלוואי ואתקן אחד מיני אלף אלפים, ומה נאמר ומה נדבר, הנה ממשמש ובא ימי הדין, ונותרו עוד ימים ספורים ממש, והיאך נוכל כלל לגשת להאי יומא, הלא כמה צרות ומקרים רעים ישנם בכלל ובפרט, וכל אחד יודע כי בראש השנה יכתבון ומלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט, ד), ובוודאי שעל כל דבר יבוא האלוקים במשפט, וכל האומר הקב"ה וותרן יותרו מעוהי (ב"ק דף נ' ע"ב), ועלינו להתעורר בתשובה שלימה. אמנם הקב"ה הוא שקורא ואומר (מלאכי ג, ז) שובו אלי ואשובה אליכם, ונתן לנו ההזדמנות לפייסו. ואך בזאת יש לנו להתחזק במאמרם ז"ל (סליחות לער"ה, פיוט זכור ברית) אין לנו שיור רק התורה הזאת, ובשלהי סוטה (דף

הרחמים עם מדת הדין, והקדים בחי' הוי"ה מידת הרחמים לבחי' אלוקים מדת הדין, והתקין דרך תשובה לבת השוכבה על ידי אשר לעברך כברית היינו התורה הק', שעל ידי זה למען הקים אותך לו לעם, ויזכו לתקן על ידי התורה כל מעללם ולשוב בתשובה שלימה לפניו להיות כבריה חדשה וכקטן שנולד דמי, ולא יצטרכו כלל ליסורים הממרקים.

וענין זה מפורש במדרש (ילקו"ש דברים כט, רמז תתקמ) 'א"ל משה מבקשים אתם לעמוד בעולם עסקו בתורה, מה כתיב למעלה ושמרתם את דברי הברית ואחריו אתם נצבים', והיינו שעל ידי כן שיעסקו בתורה יהיה להם לבני ישראל קיום בעולם, כי לא יצטרכו לסגף גופם בתעניות וסיגופים. ולזה כתב בעל הטורים "כדרך שנאמר בסיני ויתיצבו בתחתית ההר, בו בלשון אמר כאן אתם נצבים', היינו שכשם שמצינו במתן תורה שפרחה נשמתן כדי לרמוז שעל ידי התורה אפשר להיות בריה חדשה, כן נרמז הענין בפרשה זו.

וזאת תהיה תורת המסורה, אתם לבו קחו לכם תבן מאשר תמצא"ו, רמזו בזה על התורה הק', דכתיב ביה (משלי ח, לה) כי מוצאי מצא חיים, ועוד לקרא (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, ובא לרמוז על כח התורה שעל ידה יוכל האדם לתקן כל פגמי נפשו ונגעי לבבו, ועל כן הסמך עוד הפסוק 'אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים' ולהלן נאמר ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וגו', ואין ועתה אלא לשון תשובה (ב"ר כא, ו), וכאשר האריך רביה"ק מוהרצ"א זי"ע לבאר בפסוקים אלו (מאמרי חודש סיון, מאמר ב, אות א), המורים על ענין התשובה, וכאשר יעשו תשובה על ידי לימוד התורה יזכו לתקן הכל, ובוה גופא והייתם לי סגולה מכל העמים כי כאמור לאומות העולם לא יועיל כי אם יסורים ממרקים תעניות וסיגופים, כי לא עשה כן לכל גוי, ורק לבני ישראל נשתנו למעליותא שיוכלו לכפר ולשוב בתשובה על ידי עסק התורה הק', שבכך יהיו כבריה חדשה וכקטן שנולד שלא נדחו מעולם. ועל זה הסמך עוד הכתוב ואמר אתם עדי נאום הוי"ה דייקא, אשר מפתח של תחית המתים בידו, וכשמדבק האדם עצמו בתורה הק',

תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' אברהם שלמה זלמן היילפרין שליט"א מפעיה"ק.

יום ראשון 'יום א' דסליחות' כ"ד אלול

בשעה 5.15 לפנות בוקר יצא מרן שליט"א מביתו לעבר היכל הגדול 'היכל רוזנברג' לאמירת הסליחות. ההיכל הוכן מבעוד יום, לקליטת אלפי אנ"ש שנקבצו מכל קצווי הארץ למעמד נשגב זה. בהגיעו פנה מרן שליט"א ועלה על מקומו, והתעטף על מקומו בטלית שאולה, שהושאלה השנה ע"י מוסדותינו הק' באלעד. מרן שליט"א פתח באמירת אשרי יושבי ביתך וכו', ואמר הקדיש בנעימה ובניגון ימים הנוראים. הסליחה אין מי יקרא בצדק אמר מרן שליט"א לבדו בקול רם כנהוג. לפני אמירת שמע קולנו, בשעה 6.10, הסתובב מרן שליט"א על מקומו כנגד הקהל, ופתח בדברות קדשו, שנאמרה בקול בוכים ובהתעוררות, וזהו תוכנם:

"מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך"

אנו מבקשים בסליחות, תביאנו אל הר קדשך ושמחנו בבית תפילתך, כמה שכתוב והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים. ראוי לבאר בקשתינו שיביאנו אל 'הר קדשך', כי בוודאי חפצים אנו לעלות לרגל לבית המקדש להיות בית המקדש על מכוננו וירושלים בתפארתה, ברם מפני מה נקט הלשון דייקא 'אל הר קדשך', ולא שאר לשונות שנקרא בהם בית המקדש. וכן בגוף הפסוק ראוי לבאר כן מה שאמר 'והביאותים אל הר קדשי' דייקא.

טרם אפתח שפתי לדבר, הריני בא בבקשת מחילה מהציבור הקדוש, כי היאך אעז פני לעלות בזמן קדוש זה ולעכב את הציבור הקדוש שחפצים לעבוד את הקב"ה ולהרבות לפניו תפילות ובקשות, ולעבדו בתורה ובתפילה. והאף כי כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה דורש תמיד ביום א' דסליחות ואומר דברי כיבושין לעורר לבבות בני ישראל שיתקרבו ויבואו לתשובה שלימה, אכן אני איני מרמה עצמי לומר שראוי אני לדרוש ולדבר בפני ישראל קדושים, כי לב יודע מרת נפשו ועל הדורש ומעורר הלבבות להיות ראוי לכך, ובושתי ונכלמתי עד מאוד, וכל דברי אינם כי אם לסימנא וזכר למנהג בעלמא.

המשורר האלוקי אומר בתהלים (פא, ד-ו) תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב. ויש לבאר המשך הכתוב עדות

מ"ט ע"ב) אמרו חז"ל על דור עקבתא דמשיחא דאין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים, כי בירידת הדורות וחולשת הדורות לא יוכלו להתקרב אליו ית"ש כי אם על ידי שהקב"ה בעצמו יקרא ויקרב אותנו אליו, והיינו על ידי התורה הק' והדביקות בה. "יה זכות אבות יגן עלינו שנוכל לשוב בתשובה שלימה לפני הקב"ה, ולתקן לכה"פ מעט ממעשינו, ונזכה לקבל עלינו עול מלכות שמים שלימה, וזה כלל גדול כי אין הקב"ה מבקש מן האדם יתר מכפי כוחותיו, וכאשר יש לו לאדם טרדות והצטרפויות המונעים אותו הרי שאין הקב"ה דורש ממני רק מה שבידו לעשות, ואכן חלק זה שבידו לעשות עליו לעשות ולקיים בשלימות, ויזהר לבל יתקיים בו אמרם ז"ל (אבות ד, י) אם בטלת וכו' יש לך בטלים הרבה כנגדו.

ירא ה' בעני עמו ויראה כל השבורי לבב, ויערה עלינו רוח טהרה משמי שמי מרום להשיב את עם בני ישראל בתשובה שלימה ולקרנם אליו, ואיתא במדרש (איכ"ר ה, כא) עה"פ (איכה ה, כא) השיבנו ה' אליך ונשובה אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע שלך הוא השיבנו, אמר להם שלכם הוא שנאמר (זכריה ג, ז) שובו אלי ואשובה אליכם. ונודע מה שדיבר הישמח משה זי"ע בקדשו (ראה תהלה למשה ד"ה ואך, דף י' ע"ב), אחר שנשא פלפול עמוק ובסיומו אמר בהאי לי שנא, 'היוצא מזה, יחיד ורבים הלכה כרבים, והקב"ה יחיד ואין יחידות כמוהו בשום פנים, ואנחנו הרבים, על כן הלכה כמותינו', עכלה"ק. וכיון שיהא יחיד ורבים הלכה כרבים בהכרח שיחוס ה' על עמו להשיבם אליו.

יה"ר שיכתבו הכל בכתיבה וחתומה טובה בספרן של צדיקים גמורים לאלתר לחיים טובים ולשלום, ויהי סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו, וישלח השי"ת לכל בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם די בכל אתר ואתר רפואות וישועות ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש, ולכל בני ישראל יהיה 'אור' היינו אור התורה במושבות"ם - לשון תשובה, אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

וא"ו כי עדיין לא היה אז גאולה שלימה, אמנם למחר היינו בעת הגאולה העתידה יהיה האו"ת הזה רמז לאות וא"ו, שאז יחזיר יעקב המשכון לאליהו, ואז גם ישלים הקב"ה אות וא"ו החסירה כתיבת פדות ויפדה אותנו בגאולה עולמית, עכר"ק.

ולפלא שלא הזכיר שכדברים הללו ממש כבר כתב השל"ה הק' זי"ע בשם קדמונים (פר' בא, תורה אור, ד) וזל"ק, שמעתי מדורשי רשומות שאמרו רמז בזה הפסוק ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה, כי הנה פדת כתיב חסר והיה ראוי להיות מלא וכו'. על כן אמר למחר יהיה האות הזה, כלומר יש מחר שהוא לאחר זמן, ורמזו על גאולה אחרונה, אז יהיה מלא באות הזה, עכלה"ק. והיינו דמאחר ולא היתה גאולת מצרים גאולת עולם, על כן כתיב חסר וא"ו, האמנם שהענין שבגלות נחסר הו' הוא עמוק עמוק, מ"מ יתכן לבאר גם בפשטות התורה.

- על פי הדין יש להקדים סוד מרע לתקן כל הפגמים -

כ"ק מרן אאדמו"ר זצלה"ה בדרשה ליום א' דסליחות שנת תשי"ב, אשר נדפס מתוך חלקי כת"י, בספה"ק שפע חיים לסליחות (דרוש ה) ביאר אמז"ל (ראש השנה דף י"ז ע"ב) ויעבור ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם וכו', ועמד שם מרן אאדמו"ר זי"ע לבאר אומרו 'כל זמן שישראל חוטאין' דיותר היה לו לומר 'כל זמן שיחטאו', ועוד כמה דקדוקים.

וביאר בקדשו בקוצר אמרים ואנו נרחיב דבריו הק' בתוספת נופך, ונקדים לשון קדשו, והנראה דהנה מודעת זאת שתחלה חייב אדם לקיים סוד מרע ואחר כך יתכן להיות ועשה טוב, שבראשונה עליו לחזור בתשובה ולתקן כל אבר ואבר שפגם בהם, ואז יקרב לעשות בהם מצוות ומעשים טובים שיעלו לנחת רוח לפני מי שאמר והיה העולם. ברם דא עקא כי הרבה מאוד עלינו לעשות ולפעול עד שנוכח לטהר כל אברינו, וכולי האי ואולי ומי יודע אם לעת כזאת נגיע עוד לקיים ועשה טוב. לזה ההכרח לא יגונה להרבות גם עתה במצוות כפי הישג ידינו וכד בכד נשתדל להסיר רוע מעללינו

ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים וגו'. כן יש לבאר כפל הלשון 'כי חוק לישראל' ושוב 'משפט לאלקי יעקב'.

רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי תשרי, מאמר א, דרוש א, אות ל) הביא מאמר המדרש (ויק"ר כט, ג) יהודה ברבי נחמן פתח, עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר (תהלים מז, ו), בשעה שהקב"ה יושב ועולה על כסא דין, בדין הוא עולה, מאי טעם עלה אלקים בתרועה, ובשעה שישראל נוטלין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה מיד מתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם, ועומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, שנאמר ה' בקול שופר, אימתי בחודש השביעי, ע"כ. וראוי לבאר מה שהסמך כאן הכתוב ה' בקול שופר, ומה שמסיים אימתי בחודש השביעי.

עוד הביא שם רביה"ק מוהרצ"א זי"ע המדרש (שם) 'אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון' (תהלים כט, מז), אמר רבי יאשיה וכו' אומות העולם אינם יודעים להריע, כמה חצוצרות יש להם כמה סלופנים יש להם כמה בוקינים יש להם, ואתה אומר אשרי העם יודעי תרועה, אלא אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, ע"כ. ודקדק בזה דלכאורה מה חידש רבי יאשיה בדבריו מה שלא ידענו קודם, דזהו לכאורה פירוש הפסוק לפי פשוטו.

- יעקב אבינו נטל אות וא"ו מאליהו למשכון על הגאולה העתידה -

הנה כתיב (ויקרא כו, מב) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור, וברש"י שם יעקוב בה' מקומות נכתב מלא ואליה חסר (וא"ו) בחמשה מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו, עכ"ל, וצ"ב מדוע דייקא אות וא"ו נטל למשכון, ואף כי הדברים רומזים לעניינים נשגבים גבוה מעל גבוה שאין לנו השגה בהם כלל וכלל, אכן עדיין הרשות ניתנה לדרוש ע"ד פשט לבאר הענין מה שנטל יעקב דייקא האות וא"ו מאליהו כמשכון.

ובספה"ק אמרי יוסף (פר' וארא) הביא בשם הרה"ק רבי אריה ליבוש זצוק"ל אבד"ק לאנצוט ומח"ס חומת אריאל, שפירש מה שנאמר (תהלים קל, ז) פדת שלח לעמו למחר יהיה האות הזה, דתיבת 'פדת' נכתבה חסר וא"ו, וע"ז אמר פדת שלח לעמו ונחסר האות

תבואה או פירות, כי בהכרח שתחילה יתקן את האדמה לעקור את הקוצים ושורשם, לסקלה מאבני נגף עד שתהא נקיה לגמרי מכל גידולי הפרא, ואז תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח לתפארת, אבל אם ישארו שם הקוצים יהא כל עמלו לריק כי בהשקותו את השדה יתן כוחו לקוצים שיגדלו ביתר שאת. הנמשל מובן מאליו, כי על דרך זה בעבודת השי"ת בתורה תפילה מצוות ומעש"ט, כי כאשר יעשה אותם האדם בעודו רשע וחוטא, הלא הוא מסתבך יותר באבני הנגף והקוצים שהם הקליפות, שיהיו יונקים ניצוצי הקדושה ממנו בבחי' ושפחה כי תירש גבירתה (משלי ל, כג), וכמבואר בכתבי האריז"ל (שער היחודים פ"ו, יחוד ה) ובספרי המקובלים (ראשית חכמה, שער התשובה פ"ב) שכל התורה ומצוות שהאדם עוסק בעודו רשע רח"ל מוסיף כח בסט"א, וע"ז הזהיר הנביא נירו לכם ניר ואל תזרעו אל הקוצים, שצריך האדם תחילה לתקן את אשר עיוות, בתשובה שלימה מעמקי לבבו, ולבטל כח יניקת הסט"א, ורק לאחמ"כ לבוא ולקיים מצוות הבורא ית"ש, עכתוד"ק יעו"ש.

וכעת כאשר ממשמש ובא חודש תשרי, אשר כינוהו חז"ל (ר"ה דף י"א ע"א) בשם 'ירח האיתנים' שאיתן במצוות, ומלבד ריבוי המצוות החשובות בחודש זה, גם מרבים בתפילות ובקשות לפני מלך א-ל חי, הרי שאנו בבחי' 'חלים כמבכירה מעברת משאיך', כי אימה ופחד תפול על האדם בעלותו על לוח לבו מצבו ברוחניות, והיאך שהעביר כל השנה החולפת, ואם חלילה יגש להתפלל לפני המלך ולעבוד עבודתו בקיום מצוותיו, הרי שבכך עוד עלול ח"ו להוסיף חטא על פשע, על שבמצב כזה ניגש להראות לפני המלך ה'.

- צדיקי הדורות קבעו שאפשר להקדים עשה טוב וסני רק בהרהור תשובה -

ואמנם נודע מספה"ק שאף שאכן משפט העבודה הוא שיהיה באופן הזה שיעשה האדם תשובה שלימה על כל מעלליו, בכל תיקוני התשובה כדבעי, עד שעל ידי כן יתקיים בחי' הכתוב (איוב כ, טו) חיל בלע ויקיאנו, ויבטל כליל יניקת וכח הקליפות והחיצונים, ורק לאחמ"כ יגש לקיים המצוות בקום ועשה. אך לגודל ירידת הדורות ואריכות הגלות אשר בני ישראל מפוזרים הם ועמא דארעא אזלי

ולתקן מעשינו, ומתוך העשה טוב נזכה להגיע לסור מרע כדבעי. וזהו שרמזו השי"ת למשה רבינו ע"ה במה שנתעמף כש"ץ ללמדך שחייב לכוון על הכלל כולו ולכלול גם את החוטאים בתפלתו, שגם הם יוכלו להתפלל ולעשות מצוות ה', ואמר כל זמן שישראל חוטאין רצ"ל אף בזמן שעדיין אוחזין מעשיהם בידיהם ולא עזבו און, יעשו לפני היינו בועשה טוב, ואף שעוד לא תיקנו לגמרי את הסור מרע, והוא ית"ש יגמור בעדינו לטובה, עכלה"ק.

ענין זה מבואר בארוכה בספרן של צדיקים, ספרי מוסר הקדמונים וכן בספרי רבוה"ק תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, שכאשר חוטא האדם ופוגם רח"ל שוב לא יוכל לקיים מצוות הבורא ית"ש כראוי, כי הלא אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק (אסתר ה, ב), לכך טרם יגש האיש הישראלי לקיים מצוה ולעבוד עבודה לגבוה לפני השי"ת, הרי שבהכרח הוא לרחוץ עצמו מהזוהמא והלכלוך שעטפוהו ואחזוהו. וכל זמן שיש בידו עבירות אשר הם בחי' בגדים צואים וחטאים המולידים ריח רע, איככה יוכל להכנס ולגשת לפניו מהיכל המלך.

וביותר כשחפץ לעמוד בתפילה ולהתחנן ולבקש לפני מלכו של עולם הקב"ה, הרי אמרו חז"ל (ברכות דף כ"ח ע"ב) כשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם מתפללים, ואם לפני מלך בשר ודם כשיכנס אליו אחד מן הסריסים או משאר עמא, ילביש עצמו תחילה בבגדים מהודרים ולא יהיין להכנס סתור שיער ובגדים מרוטים וכדו', אם כן כל שכן וקל וחומר בן בנו של קל וחומר, כשחפץ האדם לגשת לפני אבינו שבשמים אשר הוא אבינו מלכנו, הרי שכל עוד הוא מטונף ומלוכלך בזוהמת החטא, ימנעו בעדו מלהכנס, ואדרבה גרוש יגרשוהו על אשר העיז פניו לבוא ולהכנס באופן כזה אל היכל המלך, ולזה בהכרח הוא עפ"י אמת הדין שיקיים האדם תחילה בחי' 'סור מרע', ורק לאחמ"כ יגש לקיים מצוות בוראו בבחי' 'ועשה טוב'. וראה לרביה"ק מראפשיין זי"ע בזרע קודש (פר' תבוא, ד"ה ולקחת) מה שפירש בזה.

על דרך זה ביאר רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בהקדמה לספר פיקודיך הפסוק (ירמיה ד, ג) נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים, ע"ד משל למה הדבר דומה, לאדם הרוצה לזרוע תבואה בשדה אשר לו, באם השדה מלאה קוצים ודרדרים, לא יעלה בידו להצמיח בה

ומדלדלי, ואם יצטרכו להתנהג רק ע"פ דקדוק הדין, יתדרדרו לתהום רבה רח"ל ולא יוכלו קום, כי היצר בוער תמיד לא ינוח ולא ישקוט להוסיף עוד ועוד להכשיל את ישראל בעוונות וחטאים, נמצא דלעולם לא יתקנו מעשיהם, כי תמיד יתהלך בלי תשובה בעוד לא קיים בעצמו הסוד מרע, וכי באופן כזה נאמר להם שלא יקיימו מצות הנחת תפילין, או קיום מצות לימוד התורה, ואף לא לאמר פרקי תהלים וכדו', ומאחר ומכיר האדם במעשיו המכוערים וכל מה שקלקל, וכי יתהלך כאחד מגויי הארצות בפריקת עול חלילה.

על כן קבעו צדיקי אמת ופעלו בשמי רום להפך הסדר, וקבעו שאין צורך להמתין עד שיתקן האדם את הרע לבטל ולעקור מה שפגם, ויכול לפתוח מיד בעסק התורה והמצוות, ואז כולי האי ואולי יזכה להסיר מעצמו רוע מעלליו.

וכבר הזכרנו זה מכבר, ומצוה לחזור שוב על הדברים בתוך רבים, מש"כ בספר תוספות חיים (להרה"ק רבי חיים מפוסטין זי"ע שנתגדל אצל הס"ק משפאלע זי"ע, פר' קרח, אות ו) שמספר שפעם בהיותו בקודש פנימה אמר לו [הס"ק משפאלע] בזה הלשון, שמע דברי שאני אומר, אשר האיש הישראלי צריך להיות מקודם סוד מרע ואח"כ ועשה טוב, וככל אשר מרגיש בנפשו כמה הוא סוד מרע כך יכניס עצמו בעשה טוב ולא יותר שלא יהיה ח"ו כזורע אל הקוצים.

וכאשר באתי לעמוד ולשרת בקודש לפני ולפנים אדמו"ר הצדיק הקדוש מו"ה שניאור זלמן זי"ע [הוא הרה"ק בעל התניא זי"ע] ונימיתי לו הדברים הללו [שאינן לעסוק בבחי' 'עשה טוב' קודם שיתקנו כל מה שקלקלו בבחי' 'סוד מרע'], אמר לי בזה הלשון, זהו דעת בית שמאי שהוא שם אורחותיו בחי' דין וצמצום, אבל בית הלל מידה אחרת היתה לו כי נר אחד דוחה הרבה מן החושך, [והיינו דבית הלל ס"ל דאי אפשר לילך בדרך זו לפתוח בבחי' 'סוד מרע', כי באופן כזה לעולם לא יבוא חלילה לתיקון המעשים, ולזה בהכרח לפתוח תחילה בבחי' 'עשה טוב'].

וזה ביאור אמז"ל (כתובות דף י"ז ע"א) כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה אפילו חיגרת ואפילו סומא, אשר מחלוקתם בדרך העבודה בכלות הנפש, כידוע מדברי קדשו של מרן הבעש"ט

זי"ע ועכ"י אשר כלה הוא מלשון כלתה נפשי אל ה', ובית שמאי אומרים כמות שהיא, שאין ראוי לו לאדם להיות בחי' עשה טוב רק כפי שתיקן וטיהר נפשו בחי' סוד מרע, ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה ואפילו חיגרת ואפילו סומא רצ"ל שבכל מצב יקדים בבחי' עשה טוב בכלות הנפש, ואפילו פגם את נפשו בעבירות, אולם על ידי התורה הנקראת תורה אור, ידחה הרבה מן החושך, ואזי יתבטל ממנו הסט"א והקליפות ויחזור למוטב, כי לשיטת בית שמאי שהם בבחי' דין אין לגשת אל הקודש לקיים מצוות השם רק כאשר שב תחילה בכל תיקוני התשובה בשלימות. אבל בית הלל שהם מבחי' מדת הרחמים והחסד אמרו דאין לילך בדרך זו, שהרי אם לא יקדים תחילה בחי' עשה טוב' עלול להתרחק יותר מהבורא ית"ש ויפול עד לתהום ח"ו, לכן יתחיל מיד בעבודת הקודש בתורה ומצוות ואפילו חיגרת ואפילו סומא, רצ"ל אע"פ שהוא בעל מום שפגם וקלקל קומה הרוחנית, מכל מקום ימהר לשעבד עצמו בבחי' 'עשה טוב', עד שעל ידי אור התורה והמצוות יזכה לגרש ולדחות הרבה מן החושך, עיי"ש.

- ביאור הויכוח בין יעקב אבינו ע"ה ליוסף הצדיק - רביה"ק משינאווא זי"ע בדברי יחזקאל (פר' ויחי) ביאר עד"ז ענין הויכוח בין יעקב ליוסף, במאה"כ (בראשית מח, יג-יט) ויקח יוסף את שניהם את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו, וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שיכל את ידיו כי מנשה הבכור, ויברך את יוסף וגו', ויאמר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכור שים ימינך על ראשו, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל אולם ואחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגויים.

ותו"ד דהנה מנשה רומז לתשובה שלימה ותיקון המעשים על שם כי נשני אלקים את כל עמלי (בראשית מא, נא), וכמ"ד (במדבר כג, כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ו'עמל' מורה על החטא כנודע. ואילו אפרים רומז לריבוי תורה ומצוות ועבודת השי"ת, על שם כי הפרני אלקים בארץ עניי (בראשית מא, נב). ויוסף הוא הצדיק יסוד עולם במדרגתו הגבוהה שלא הכיר וידע כלל

ממציאות של ענייני עולם הזה ענייני תאוות שפלות וחטא וכו', סבר כי קודם צריכים להיות בחי' מנשה, לתקן החטא ולעקרו משורשו לגמרי, ורק לאחר מכן יוכל לעסוק בתורה ולקיים המצוות.

ברם, יעקב אבינו כשראה כעת בתחילת גלות מצרים אשר הוא שורש כל הגלויות כנודע (ראה בני יששכר, מאמרי כסלו טבת, מאמר ב, אות כה), וצפה והביט על כל הדורות הבאים עד סוף כל הדורות, ראה שבאם לא יהיו יכולים לגשת מיד לעסוק בתורה ומצוות, אז יתעו בדרך חטאים יותר ויותר ויפלו לבאר שחת רח"ל, כי בדור חושך וצלמוות אשר ירדו עשר מעלות אחורנית ורבו הנסיונות והקשיים בכל רגע, אם לא ינתן הרשות גם למי שאין תוכו כבדו לעסוק בתורה ובקיום המצוות אף קודם שיעשה תשובה שלימה וראויה, יהיו עמא דארעא אזלי ומדלדלי באין משען ומשענה ללא תקוה ואחרית ח"ו. ובוודאי שאין המדובר במי שעובר על הכתוב בתורה בשאט נפש ח"ו, אלא מי שעדיין לא זכה לתקן העבירות בתיקוני התשובה כדבעי, וכביכול נשמתו מפוצלת וחי בשני עולמות.

על כן אמר יעקב ליוסף 'ידעתי בני ידעתי', כי בוודאי האמת הוא כאשר אמרת שתחילה צריך להיות סור מרע ורק אח"כ עשה טוב, 'ואולם אחיו הקטן' היינו בעת צרה ומצוקה באחרית הדורות בהכרח להכין להם לישראל דרך נוספת, אשר דרך זה 'גדל ממנו', ולא יוכלו להלך כי אם בדרך זו. ויעקב אבינו ע"ה דהוה ליה צער גידול בנים (עירובין דף ק' ע"ב) הוא המתיק הדרך לזרעו אחריו עד סוף כל הדורות, שבכל מצב שיהיו יוכלו לפתוח בבחי' עשה טוב, ואז גם אם מצד מדת הדין לא יוכל האדם לבוא לפני המלך, אעפ"כ יוכל תחילה לגשת לעסק התורה וקיום המצוות, ושוב אח"כ יבא עי"ז לתשובה שלימה ואמיתית כי המאור שבה יחזירו למוטב, ואחר שיקיים עוד מצוה ועוד מצוה ממצוות התורה, הרי שזכות ואור המצוה תזרח בקרבו ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך, וכנ"ל מהרה"ק בעל התניא זי"ע. ועל ידי כן 'זורעו יהיה מלא הגוים' כי דייקא עי"ז יתרבו הבעלי תשובה, שבלאו הכי ואם לא יוכלו להכנס לפנים מהיכל המלך, עלולים הם ליפול עוד מטה מטה חלילה, ולזה בהכרח הוא להפך הסדר ולהקדים בחי' אפרים לבחי' מנשה, עכתוד"ק בקצת תוספת ביאור,

ויעו"ש מה שביאר בזה הפסוקים לדרכו בקודש. וכעין דבריו איתא בכמה ספרי קודש מצדיקי הדור ההוא (ראה צמח צדיק פר' ויחי; דברי שלום קוידינוב, דרוש א' לחנוכה; שפת אמת פר' ויחי תרמ"ז, בשם הרי"ם; שם משמואל פר' בראשית, ר"ח מר חשון תרע"ב), וכפי הנראה שכאשר ראו בשמי רום את ירידת הדורות, גילו דברי התורה הללו להצדיקים באותו הדור, כדי שבכוחם יפעלו להפוך את סדרי התשובה, ועי"ז יהא תקומה לבני ישראל גם במצב השפל הזה.

עפ"י האמור ביאר מרן אאדמו"ר זי"ע דזהו שאמר רבי יוחנן, שרמזו הקב"ה למשה רבינו ע"ה במה שנתעטף הקב"ה כשליח צבור והראה לו למשה סדר תפלה, ואמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה, רצ"ל אף שעדיין חוטאים ולא תיקנו מעשיהם כראוי, מחציו ולמטה הריהו עדיין שקוע במעשים אשר לא טובים, ומחציו ולמעלה שואף הוא להיות מעבדי ה', ורצונו הפנימי הוא להיטיב מעשיו ולהיות מלגיונו של מלך, אלא שהיצר הרע מכשילו ומטמטם מוחו ושכלו, והרי נשמתו מקוטעת ומפולגת בתוכו, ואם חלילה ילכו עפ"י אמת הדין והמשפט להשליכו ולמונעו מלבוא אל שער המלך באופן כזה, הרי שעל ידי כן עלול הוא ליפול לגמרי רח"ל. ולזה אמר הקב"ה שכשיעשו כסדר הזה הרי שברית כרותה היא לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם, ואף שלא עזבו און מכל מקום יעשו לפני בבחי' ועשה טוב כסדר הזה, ובכך יושפע עליו אור טהרה וגם באופן זה לא ידחו מצוותיו ותורתו שיקיים וילמד. אתוד"ק כפי מה שהבנתי בהם.

- הקב"ה קורא הדורות מראש ברוב חסדו וטובו האיר לנו הדרך כי גם כשתהיה התשובה שלא עפ"י הסדר מכל מקום יעלה לרצון לפניו ית"ש - והנה בי"ג מדות של רחמים (שמות לד, ו) ה' ה' א- ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, הקשו חז"ל (ראש השנה דף י"ז ע"ב) דהרי ב' מדות הללו סותרים זא"ז, דאם 'רב חסד' הרי שאינו עפ"י ה'אמת', כי אמת מורה על דקדוק הדין בחי' משפט. כן יש לבאר מה שנקט הכתוב כאן הלשון בוא"ו החיבור לומר 'אמת', והיה לו לומר כשאר המידות שנמנו כל מדה ומדה בפני עצמה.

ויתכן לבאר בהקדים מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בכמה מקומות (ראה אגרא דכלה, פר' בשלה, עה"פ

והיה אם שמוע תשמע וגו'; שם, פר' בחוקותי, רגל ישרה, מערכת אל"ף, אות רמז) בשם המקובלים (ראה תיקו"ז הקדמה דף ט"ז ע"ב; מגלה עמוקות, פר' ואתחנן, אופן קס"ב) שקודם חטא אדם הראשון היתה האות אל"ף נכתבת בצורת יו"ד וא"ו יו"ד, והרגל האמצעית עמדה ישר, בבחי' הכתוב (קהלת ז, כט) כי אלוקים עשה את האדם ישר, והיה נראה כצורת ב' עינים והחוטם, וע"י החטא נתעקם הוא"ו, ונשתנה צורתו של האל"ף, עי"ש בדבה"ק. ובוודאי שדברים אלו המה רזין רזין ואין אתנו יודע עד מה בביאור כוונותיהם וסודותיהם, אמנם גם בחלק הסוד ניתן לפרשם עפ"י פשוטם, כי כל דבר שהוא מהנסתרות לה' אלוקינו, ישנו בו גם בחי' של 'והנגלות לנו ולבנינו', וניתן לבארו עפ"י פשט ורמז מה שנתעקם האות וא"ו.

ואפ"ל, ע"פ מה דאיתא בזוה"ק (פר' ויחי, דף רמ"א ע"ב; ח"ג, דף ב' ע"ב, ובעוד מקומות) כי אות וא"ו הוא אתוון דקשומט, וכן הכתוב אומר (יהושע ב, יב) ונתתם לי אות אמת, דא אות ו', יעו"ש. ויש לבאר דלולי חטא הקדמון שאז ירדה זוהמא לעולם, היה העולם נשאר בתיקונו כתבנית יצירתו ע"י הקב"ה, ואז לא היה כח היצר והטומאה גדולה כל כך, והגם כי היתה הבחירה נתונה ביד האדם לבחור בטוב ולמאוס ברע או חלילה להיפך, וכאשר כבר מצינו מיד שנתן הקב"ה לאדם הראשון המצוה ונטע בגן העדן עץ הדעת טוב ורע, וציווהו 'לא תאכל ממנו' (בראשית ב, יז), אמנם מכל מקום לא היה כח הטומאה והזוהמא בתוקפה. וכיון שכן הרי שגם אופן התשובה היתה צריכה להיות בתכלית השלימות עפ"י האמת לאמיתה, כי היתה הנהגת הבורא ב"ה עפ"י שורת הדין והמשפט, וע"ז אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"א ס"ז) ר' יצחק פתח ראש דברך אמת וגו' א"ר יצחק מתחלת ברייתו של עולם ראש דברך אמת בראשית ברא אלהים וה' אלהים אמת (ירמיה י), וכיון דהנהגה היתה במדת האמת היה בהכרח שיעשה האדם תחילה תשובה שלימה בכל התיקונים כראוי בבחי' סוד מרע, לתקן כל מה שקלקל, ורק לאחר מכן היה יכול לזכות להתקרב אליו ית"ש בקיום מצוותיו בבחי' 'עשה טוב'.

והנה נודע מש"כ המקובלים ומקורו בתיק"ז, דכל אות אל"ף מורה על שם אהי"ה, וכ"ה בפירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"ב, דבתו"ד כתב וז"ל, וכל

אל"ף מורה אהי"ה וכן פירשו בתיקונים עיי"ש. גם נודע מש"כ בספה"ק דשם אהי"ה הוא שם התשובה, על כן אחר חטא הקדמון אשר עי"ז נתהוה זוהמא לעולם, והקב"ה קורא הדורות מראש והמגיד מראשית אחרית צפה כי בגין גודל הזוהמא יתגבר ביותר כח הטומאה, ויהיו בני ישראל בגלות דורות רבים כאשר החושך תכסה ארץ ויפלו וירדו בני ישראל מטה מטה, על כן ברוב חסדו וטובו נטל האות וא"ו שבתוך האל"ף ועיקמו, להורות כי גם כאשר תהיה התשובה שלא עפ"י הסדר לפי האמת, מכל מקום יעלה לרצון לפניו ית"ש. והכוונה כי גם כאשר יפתחו בתשובה בבחי' 'עשה טוב', ג"כ יוכלו להתקרב אליו ית"ש, ועל ידי זה גופא יזכו לתקן מעלליהם, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך.

וזהו שמצינו בקין, שהתוודה ואמר (בראשית ד, יג) גדול עוני מנשוא, ומיד מצינו שאמר הכתוב (שם פסוק טו) וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו, ומבואר בזוה"ק (תיקו"ז תיקון ס"ט, דף ק"ח ע"ב) דשוי עליה אות וא"ו לשזבא ליה, יעו"ש. דהיינו שהשית"ת ברוב רחמיו הקיל עליו בעבודת התשובה שאף שעדיין לא עשה קין כל התיקונים והתשובה בשלימות כפי הראוי עפ"י דין ומשפט, מכל מקום שוי עליה אות וא"ו, והיינו כנ"ל שעיקם הקב"ה האות וא"ו שבתוך הא' להורות כאמור שגם מי שאין תשובתו בשלימות עפ"י אמת הדין, מכל מקום יוכל להתחיל גם בתשובה זו דהיינו בעשה טוב וכנ"ל.

ויתבאר בזה דברי המדרש (ב"ר ת, ה) דבשעה שבא הקב"ה לברוא את אדם הראשון נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא וכו', הה"ד (תהלים פה, יא) חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו, אמת אומר אל יברא שכולו שקרים, חסד אומר יברא וכו', שלום אומר אל יברא, צדק אומר יברא וכו', מה עשה הקב"ה נטל אמת והשליכו לארץ, הה"ד (דניאל ח, יב) ותשלך אמת ארצה, אמרו לפניו רבש"ע אתה מבזה תכשיט שלך אמר הקב"ה רצוני שתעלה אמת מן הארץ שנאמר (תהלים פה, יב) אמת מארץ תצמח, ע"כ. ולהנ"ל יבואר היטב, כי עפ"י מידת האמת לא יועיל כי אם תשובה כזו אשר ראשיתה היא בסוד מרע לתקן כל מעלליו כדבעי, ורק אחמ"כ יוכל האדם להתקרב ולבוא ולעמוד לפני המלך בקיום מצוותיו ית"ש. אכן כיון

וזה דאהדריה קרא, 'אהדריה' מורה על תשובה, שיכול האדם לשוב ולהתקרב אל השי"ת, והעמיד השם יעקב על מכוננו, שלא יקרא רק בשם 'ישראל' בלבד, להורות כאמור שגם מי שהוא בכחי' וידו אוחות בעקב עשו, גם הוא יוכל לפתוח ולעסוק בתורה ובתפילה, ובקיום מצוותיו ית"ש, עד שלבסוף מתוך כך יזכה לתשובה שלימה ולתיקון המעשים כולם.

ויבואר בזה מה שכתבו המקובלים (ראה זרע נדך שלישי, פר' וישלח; מגלה עמוקות, פר' תולדות, ד"ה ויהי אך יצא יצא; ילקוט ראובני, פר' וישלח, אות ס"ה בשם ספר הפליאה, ד"ה נפנה) בביאור ענין מלחמת יעקב עם עשיו, שנאמר שם (בראשית לב, כה) ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר, ובמדרש שהעלו אבק ברגליהם עד עלות השחר, והיינו שנחלקו על האות וא"ו ברשותו של מי יהיה, ומבואר שם כי לעתיד לבוא ינטל מעשו האות וא"ו וישאר רק 'עש', ועל ידי זה יתבטל בסוד הכתוב (ישעי' ג, ט) הן כולם כבגד יכלו עש יאכלם, יעו"ש.

ולחאמור יבואר דעשיו ביקש שישאר האות וא"ו ברשותו, כי רצה לעכב שלא יועיל תשובה בדרך זו שיקדימו בחי' עשה טוב תחילה. וזה שאמר שרו של עשיו 'לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל', כי חפץ שמי שנפל ברשת היצר ישאר ברשותו לעולם ועד באין תקוה ותקומה. אמנם יעקב נלחם כנגדו כי הם מלומר כן, ונלחם על כך שלא תלך לאבדון אפילו לא נפש אחת מישראל, ובכל אופן ובכל מצב לא יאבד מכרם ישראל, ולזה התגבר כנגדו ליטול הימנו אתוון דקשוט אות וא"ו, כדי לקבוע ההנהגה דאף אם האמת נתעקם, דהיינו שהתשובה לא תהיה בדרך הישרה והרצויה מכל מקום לא ידח מאת הבורא ב"ה, ויזכה לשוב בתשובה ולתקן כל מעשיו. כאשר לכך נטל יעקב האות וא"ו למשכון מאליהו, דהנה אליהו הנביא הוא עתיד להשתלח לעתיד לבוא ולהשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם (מלאכי ג, כד), ורמזו יעקב לו בכך שעליו לעורר רחמי שמים על בני ישראל שיוכלו לשוב להשי"ת גם באופן שתחילה יקימו עשה טוב לסגל לעצמם תורה מצוות ומעשים טובים ואף טרם שסרו לגמרי מן הרע וכאמור.

ויפורש מאמר הפייטן (סליחות לערב ר"ה) 'אל תבוא במשפט עמנו כי לא יצדק לפניך כל חי וגו'

שראה הקב"ה את ירדת הדורות, על כן עמד והשליך אמת דייקא ארצה, ואמר 'רצוני שתעלה אמת מן הארץ', היינו דייקא לפי המציאות בעולם השפל עולם התחתון, שאין באפשרות לילך עם בני ישראל בכחי' 'יקוב הדין את ההר' בתוקף מדת הדין, ובהכרח הוא שיוכלו לפתוח תחילה בקיום מצוות ומעשים טובים, ואחר שיקיימו עוד ממצוות השי"ת ועוד מצוה ממצוות השי"ת סופם שיאיר אור המצוה והתורה בקרבם, והמאור שבה יחזירם למוטב.

ויש להמתיק הדברים על פי המובא במדרש (ב"ר כב, יג) שאמר קין לאדם הראשון, עשיתי תשובה ונתפשרתי עם קוני, שרומזו לזה שתשובה מועלת גם כשאינה בשלימות הראויה והרצויה, מדין פשרה, והיינו כנ"ל, דאף שאין התשובה במעלה הראויה בכחי' סור מרע תחילה ולאחמ"כ עשה טוב, אעפ"כ מאחר וגלוי וידוע לפני הקב"ה כי חפץ האדם באמת בתשובה, ורצונו הפשוט הוא לעבדו ית"ש מתוך תשובה שלימה, הרי שאף אם לעת עתה עדיין לא זכה לבוא למעלה העליונה מתפשר עמו קונו ומקבלו באהבה בכל מצב ובכל אופן שהוא.

- אהדריה קרא לשם יעקב להורות שיכול האדם לפתוח בכחי' 'עשה טוב' -

וי"ל דב' אופני התשובה הללו רמוזים בשמות יעקב וישראל, ד'ישראל' מורה על בחי' השלימות, שהוא אתוון ישר א-ל, ובכחי' הכתוב (קהלת ז, כט) כי אלקים עשה את האדם ישר, ומורה על אדם שלא קלקל וטעה כלל, ועל כן מאחר ומתחילתו התהלך בישרות ובתמימות יש בידו לזכות לדביקות בבוכ"ע. אך כיון שראה הקב"ה שלא יוכלו הכל לעמוד בדרגה זו, כי ראיתי בני עליה והמה מועטים, ואם לא יעשו תשובה כראוי לפי הסדר ע"פ מדת הדין עלולים רבים וטובים ליפול בלא שיזכו לתיקונם השלם, על כן ברוב חסדיו ית"ש אהדריה קרא לשם יעקב (ברכות דף י"ג ע"א), שהוא ע"ש הכתוב (בראשית כה, כו) וידו אוחות בעקב עשו, להורות שגם כאשר עדיין ידו אוחות בעקב עשו, רצ"ל דגם בזמן 'שישראל חוטאין' וכנ"ל מדברי מרן אאדמו"ר זי"ע, שלא שבו באמת בתיקוני החטא כראוי, מ"מ גם אז יוכלו להתקרב אליו ית"ש באופן שיתחילו בעמל התורה וקיום מצוותיו, וסוף סוף המאור שבה יחזירם למוטב לתשובה שלימה.

מלפניך משפטינו יצא עיניך תחזינה מישרים'. והקשה בישמח משה דהרי סותר עצמו מיניה וביה, וי"ל כי מבקשים אנו שלא ילך עמנו הקב"ה במדת הדין והמשפט של מעלה אשר יקוב ההר את הדין, דרק אחר שיתקנו כל המעשים נוכל לעשות גם בבחי' עשה טוב, אלא 'מלפניך משפטינו יצא', רצ"ל כפי המצב והמציאות בעולם השפל אשר השליך הקב"ה אמת ארצה, להורות כי לא יטוש ה' את עמו גם כאשר התשובה אינה בישרות לגמרי, 'עיניך תחזינה מישרים', כי יעשה עמנו הקב"ה פשרה דגם טרם שנתקן כל מעללינו נוכל לפעול ולהתחיל בקיום המעשים בפועל. וזהו 'צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמ"ת, אתון ו' אמת, יקדמו פניך', והיינו שיעשה עמנו הקב"ה חסד לעקם האות וא"ו בתוך האל"ף, להורות כנ"ל שגם אם התשובה לא תהיה בתכלית השלימות, אעפ"כ יהיה מרוצה ומקובל לפניו ית"ש. וזהו שרמזו הכתוב 'ושמתי פדות בין עמי ובין עמך', דנכתב 'פדת' חסר וא"ו, לרמזו על ההבדל בין בני ישראל לאומות העולם, כי אצל ישראל עם קודש גם אם רק למחר יהיה האות הזה, שכעת עדיין לא זכו לתכלית התשובה, ואין תשובתם כדבעי בדרך הישרה, ויש לו לאדם עליות וירידות, פעמים עולה בידו לעבדו ית"ש כדבעי ופעמים נופל מעבודתו, אעפ"כ לא יהיה נדחה חלילה מלפני הקב"ה, ולכך עיקם הקב"ה האות וא"ו בתוך האל"ף המורה על התשובה כנ"ל, כי חסדי ה' לא תמנו ולא כלו רחמיו, שגם אם רק למחר יהיה האות הזה, שאז יבוא אל תכלית השלימות, ויהיה אצלו אתון דקשוט בשלימות, מכל מקום יעלה ברצון גם מה שמתחיל בבחי' עשה טוב לקיים לפניו ית"ש מצוות ומעשים טובים.

- בצאת ישראל ממצרים הורה הקב"ה שגם קודם תיקון המעשים יתעסקו ב'עשה טוב' -

ענין זה מצינו כשהיו בני ישראל בארץ מצרים בשפל המצב, והיה שר של מצרים מקטרג עליהם מה נשתנו אלו מאלו הללו והללו וכו' (ילקוט בשלה, רמז רלד), ואמרו חז"ל (שמו"ר יז, ג) כי בב' דמים ניצולו ישראל ממצרים בדם פסח וברם מילה. וברש"י (שמות יב, ו) הביא דרשת רבי מתיא בן חרש הרי הוא אומר (יחזקאל מז, ח) ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים, הגיעה שבועה שנשבעתי לאברהם שאגאל את בניו ולא היו בידם מצות להתעסק בהם

כדי שיגאלו, שנא' (שם פסוק ז) ואת ערום ועריה, ונתן להם שתי מצות דם פסח ודם מילה שמלו באותו הלילה שנא' מתבוססת בדמך בשני דמים וכו'. והנה לכאן' היאך זכו לקיים ב' המצוות הללו, הלא עדיין לא הזניחו רוע מעלליהם בתשובה שלימה כראוי, שהרי גם בעת עברם בים נתמלא עליהם הים בחימה כאמז"ל, ומן הדין היה שישובו ויתקנו תחילה כל מעשיהם הרעים, להתעורר בתשובה ותיקוני החטא כבימי השוכבי"ם בתשובה וחרטה ופשפוש המעשים, ורק אח"כ יתחילו בקיום המצוות.

ברם הוא האמור כי כאשר ראה הקב"ה את דל מצבם אשר שרויים הם בערות הארץ ובדיוטא התחתונה, הקדים ליתן להם ב' המצוות הללו לקיימם מיד גם במצבם כפי שהיו אז, ועל ידי שיקיימו ב' מצוות הללו בקום ועשה שוב אור המצוות האיר בקרבם, עד שעל ידי כן זכו אח"כ לתקן כל מעשיהם ולשוב עליהם בתשובה שלימה.

והנהגה זו היתה עצה עמוקה מהשי"ת כיון שגאולת מצרים היתה שורש כל הגאולות עד הגאולה העתידה, וכמו שנאמר (מזכ"ה, טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, על כן חפץ הקב"ה להעמיד יסוד זה וללמדו לישראל, לבל ידמו כי עד שלא יזכו לעשות תשובה שלימה כפי אמת הדין והמשפט לא יזכו לגאולה, ולא כן הוא, אלא תיכף נתן להם ב' המצוות הללו גם כאשר עדיין לא תיקנו הפגמים והעוונות, ובכך נקבעה ההנהגה כי יוכלו להתחיל התשובה גם בבחי' עשה טוב, וכאמור.

והנה בספה"ק שפת אמת להרה"ק מברעזאן זי"ע (פר' יתרו) כתב לפרש הכתוב (שמות כ, ג) לא יהיה לך אלהים אחרים, וברש"י שם אלהים אחרים, שהם אחרים לעובדיהם צועקים להם ואינם עונים, עכ"ל, דהנה לפעמים נופל לו לאדם איזה מחשבה כאילו השי"ת רחוק ממנו, וגומר בדעתו כי בודאי לפי רוב עוונותיו אינו כדאי לקבל חסדי השי"ת, ואף אם עומד להתפלל יהא צועק ואינו נענה וכו'. על כן אמר הכתוב לא יהיה לך אלקים רצ"ל אלקינו שבשמים לא יהיה אצלך בבחי' שתחשוב שהנך צועק ואינו נענה, [כדרכם של צדיקים שלפעמים היו מהפכים ברמז הכתוב מפשוטו מחול לקודש, עיין תשואות חן בשם הבעש"ט זי"ע, עה"פ (תהלים פא, י) לא יהיה כן אל זר (בעש"ט עה"ת פר' שמיני במקור מים חיים), ועיין

אות וא"ו, ועיין מש"כ בזה זקה"ק בייטב פנים (אבני זכרון, סי' יט). ונמצא דהשופר רומז לוא"ו, והדברים עמוקין וטמירין (ועיין מגיד מישרים להב"י, ישעיה ד"ה אור יום ב' של ר"ה; וראה עוד אהבת יהונתן, הפטרת שמות). ועוד יש שכתבו (ראה יערות דבש, ח"א, דרוש ו') כי עצמותו של שופר הוא בצורת אות וא"ו, יעו"ש.

ולאמור יובן הרמז בזה, דהנה אמנם במצות תקיעת שופר יש בה כוונות ויחודים נשגבים, אלא שיש בה כוונה פשמית ע"ד הרמז כמ"ש הרמב"ם (הל' תשובה, פרק ג, הלכה ד), אף על פי שהוא גזירת הכתוב, אבל מכל מקום רמז יש בדבר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם. ויש לדעת כי עיקר המצוה הוא לכוון שרצוננו לקיים רצונו ית"ש אשר צונו בתורתו (במדבר כט, א) יום תרועה יהיה לכם, אשר דבר זה חוק הוא מאת הבורא ב"ה לתקוע ולשמוע קול שופר. וכדאמרו חז"ל (ר"ה דף ט"ז ע"א) למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו. ועל כן כאשר יגש האדם לקיים מצוה זו, יהא לבו נשבר בקרבו, באומרו היאך אעזי לגשת אל הקודש וכי ראוי הנני לכך, הלא הרבה יש לי לגנוח וליילל על רוב עוונותי שפגמתי את כל איברי ואין בי מתום, והרי הייתי צריך להקדים בתיקוני התשובה למרק את החטאים ולטהר עצמי תחילה, שהרי כאשר שחור אני מרוב העוונות לא יעלו לרצון קיום מצוותי ולא יעלו לעילא.

על כן כדי שנוכל להתחזק ולא נסוג ליפול בחבלי היאוש ח"ו, חס עלינו אבינו אב הרחמן והורה בדייקא לתקוע בשופר המכוון כאמור על אות וא"ו, לרמז כי ברוב רחמיו על בניו אהוביו עיקם השי"ת את אות וא"ו שבאל"ף, להורות שמיד כאשר מתחרט האדם על מעשיו, ולכו דוי עליו על שנפל לבור תחתיה כל כך, או אז אף שעדיין לא עשה תיקוני התשובה כראוי, יוכל להתחיל מיד בעסק התורה והמצוות אשר יאירו לו הדרך ילך בה לקבלת עול מלכות שמים שלימה.

- ביאור מקראי הקודש ומאמרי חז"ל -

זהו שדרש רבי יאשיה בפסוק אשרי העם יודעי תרועה, דהכוונה דכיון שמכיר האדם בשפל מצבו וגנוחי גנח על עוונותיו, הרי הוא מלא פחד ויראה היאך יקיים מצוות בוראו בעוד שעדיין לא מיהר

תנד"א רבה (סוף פי"ד) שדרש כיוצא בזה עה"פ (שופטים ה, ח) יבחר אלהים חדשים הנאמר על ע"ז דקאי על השי"ת האוהב חידושי דברי תורה], על זה הזהיר שבשום מצב לא יתייאש האדם לומר שאין לו תקוה כי השי"ת אצלו בבחי' אחרים שצועק ואינו נענה, ולא יועיל לו תפילה וכו', אלא ידע תמיד כי על ידי שירבה בתפילה וצעקה השי"ת ירחם עליו כמו שעשה במצרים כדכתיב (שמות ב, כג) ותעל שועתם אל האלקים, וכאשר מקבל על עצמו עול מלכות שמים מתוך חרטה על העבר שמתחרט באמת על מעשיו, וקבלה על העתיד הריהו זוכה ומתקבל תשובתו, עכתוד"ק עיי"ש.

זה שפתח הקב"ה במעמד מתן תורה ואמר (שמות כ, ב) אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא ידמו ויחשבו כי מאחר וחטאו לפניו ית"ש שוב אין להם עצה ותקומה עד אשר יתקנו תחילה כל מעללם בתיקון השלם, דלא כן הוא, אלא ילמדו ממה שהוציאתם הקב"ה ממצרים אף טרם תיקנו מעשיהם בשלימות. ולזה נמי סמך ענין לו ואמר 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', לבל ידמו דמאחר וחטאו והכעיסו כלפי המקום ב"ה במרידה אחר מרידה, שוב לא יזכו עוד להתקרב אליו ית"ש, דלא כן הוא, אלא הקב"ה קרוב לכל קוראיו בכל עת, ותמיד יש ביד כל אחד ואחד להתקרב אליו ית"ש אף אם עדיין לא תיקנו מעשיהם, וכאשר היה בעת מועד צאתם מארץ מצרים.

על כן דייקא אמר הכתוב בי"ג מדות של רחמים 'ורב חסד ואמת, אתוון ו' אמת, להורות שהקב"ה ברוב חסדו אשר חסדי ה' כי לא תמנו עיקם את אות וא"ו שבאל"ף להורות שגם אם התחלת התשובה לא תהיה בסדר הרצוי להקדים סוד מרע בשלימות, אלא יפתח בבחי' עשה טוב בקיום המצוות ועמל התורה גם אז ירחם עליו השי"ת כי טוב ה' לכל וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, וילמדו מענין עקימת אות וא"ו להתחזק בכל מצב לדעת כי תמיד בידי האדם להתקרב אל השי"ת.

- השופר מורה על בחי' אות וא"ו -

איתא בזוה"ק (פר' תצא, דף רפ"ג ע"א) כי הקול והרוח היוצא מהשופר הוא בחי' אות וא"ו, וכן מבואר בספה"ק (של"ה הקדוש לר"ה, פרק תורה אור, אות עא, ועוד) בשם האריז"ל דקול הנמשך בתקיעת שופר הוא בחי'

מתעורר לתשובה בכך שמתחיל במעשי המצוות, אע"פ שטרם תיקן מעשיו, או אז מיד מתמלא עליהם רחמים על שהגיעו למצב כזה שיראים ומפחדים מעצם קיום המצוה, ומרחם עליהם לקבל תשובתם אע"פ שתשובה כזו אינו מועיל עפ"י הדין והמשפט, מכל מקום מרחם עליו השי"ת לקבל גם תשובה כזו באהבה.

זה שסיים המדרש אימתי בחודש השביעי, דהנהגה זו התעוררה דייקא בחודש זה שהוא מכוון כנגד שבט אפרים כנודע, ונתעורר מה שיעקב אבינו הקדים את אפרים למנשה, כי הכריע שאין לנהוג עם בעלי התשובה על פי תוקף הדין, והיינו דאע"פ דמצד הדין צריך להיות תחילה בחי' נשני אלוקים מכל עמלי', לתקן החטא בשורשו, אעפ"כ חס השי"ת על בני' לנהלם במדת החסד והרחמים, לקבל פעולתם לטובה גם כאשר יתחילו בעשה טוב דהיינו בבחי' 'אפרים' לבחי' 'מנשה', לכך בחודש הזה שהוא נגד אפרים מתעורר הנהגה זו שאף שלא הקדים האדם בתיקוני התשובה הראויים, יוכל להתחיל בעשה טוב ותקבל תשובתו ברחמים.

הדא הוא דכתיב תקעו בחודש שופר, וכי יתמה האדם היאך אעיו לתקוע בשופר לקיים מצות ה' והרי עדיין לא הקדמתי בתשובה לקיים סור מרע ולתקן מה שהריעותי, וכבר המליצו בספה"ק אי מלכא אנא עד האידנא מה טעמא, ומה גם שהלא אינני יודע עד מה אפילו אחד מני אלף אלפים מכוונות השופר, כמבואר בארוכה בספה"ק שיש לו לאדם להכין עצמו ללמוד ולהיות בקיא ברוי התקיעה, והנה ישנם כוונות וסודות עליונים ונשגבים אשר הוא רחוק מהם ומידיעתם עד מאוד. על זה אמר המשורר האלקי שבכל מצב שתהיו תקעו בחודש שופר לקיים מצוות הבורא, ואף כי בכסה ליום חגנו, שהכל עדיין אצלו מוסתר ובהסתרה, יען אשר עדיין לא הקדים בתיקוני התשובה כדבעי, אעפ"כ אל תמנע מלתקוע, כי עליך להתחזק בכך כי הבורא ב"ה חס ומרחם על כל אחד ואחד מזרע ישראל בכל אופן ובכל מצב שיהיה שרוי בו, כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, שהרי יעקב אבינו כבר פעל והכריע שאפשר להתחיל מיד בקום ועשה, ואשר מטעם זה אהדריה קרא לשם יעקב, לקבוע כי יתכן לבוא לבחי' 'ישר א-

עצמו מחלאת החטאים ועל דא ילולי יליל בבחי' אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי, שמצד אחד נפשו נבהלה מאוד מלקיים מצות השי"ת בעודו מזוהם בחטא, הלא יודע הנני כי איני ראוי וכדאי לקיים מצות השי"ת ומכ"ש לתקוע בשופר ביום קדוש זה, ומאידיך חיל ורעדה יאחזנו וכי לא אקיים חובת היום ואהיה כגוי ח"ו, ועל כך איילל בכבי רב אוי לי ואוי לנפשי אשר החלפתי טוב ברע ונפלתי לבידא עמיקתא. אמנם שוב מתחזקים בכך כי השי"ת חס עלינו שגם במצב הירוד ביותר יוכל האדם לחזור בתשובה גם כשמתחיל בעשה טוב וכנ"ל, וז"ש ה' באור פניך יהלבון, שבכל מצב יתאזר עוז לעסוק בתורה ולקיים מצוות כי עצם קיום המצוות תאיר ותוריה בקרבו אש קודש, ועל ידי שיסגל לעצמו מצוות הבורא ית"ש שוב מעט מן האור ידחה הרבה מן החושך, עד שיזכה לבסוף לבוא אל תכלית המקווה לתשובה שלימה. ז"ש רבי יאשיה אשרי העם אלו ישראל שיודעים לרצות את בוראם בתרועה, רצ"ל שלומדים מעצם תקיעת שופר שהוא בחי' וא"ו כנ"ל, לרמוז כי השי"ת עיקם את הוא"ו שבאל"ף להורות דגם כאשר התחלת התשובה לא תהא בדרך הישרה אעפ"כ לא בזה ולא שיקץ ענות עני, ויתקבל התשובה באהבה וכנ"ל.

על דרך זה יבואר גם מה שאמר רבי יהודה ברבי נחמן עה"פ עלה אלקים בתרועה דבשעה שהקב"ה עולה לכסא דין בדין הוא עולה, דהנה ביום המשפט המקטרג מזכיר כל מעשי האדם אשר פעל ועשה בכל ימות השנה, מה שחטא הן בבין אדם למקום והן בבין אדם לחבירו, והכל רשום ונכתב לפניו ית"ש, ועל כך אימה ויראה תאחזנו מאין יבוא עזרו, ואולם בשעה שישראל נומלין את שופריהן בידיהן [כגירסת רביה"ק הדברי חיים זי"ע (פר' ראה, ד"ה והנה כמו כן, בנדמ"ח)], רצ"ל שנוטל את השופר ועדיין מחזיקו ביד כמהסם האם לתקוע, כי מתמלא חיל ורעדה היאך אעיו לתקוע בקול שופר, הלא לב יודע מרת נפשו כמה רבו כמו רבו עוונותיו, והיאך אקיים מצוות השי"ת בעוד שלא טיהרתי עצמי כראוי, ואולם שוב מתחזקים ע"י עצם השופר, דהרי השופר מעורר את אות וא"ו המורה על כך דחס השי"ת לסייע ולפשר עם הבעל תשובה שיוכל להתחיל גם בעשה טוב, ובכך תוקעין לפני הקב"ה, רצ"ל

ולא יגרשו אותנו חלילה מהיכל המלך, בטענה שאין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, ואף שהושחר פנינו בחשכות העונות, יחוס עלינו השי"ת ברוב רחמיו ויקשב וישמע הצגים לעמו, שנוכל להתחיל סדר התשובה בעשה טוב וכאמור.

*

- דברי התעוררות לעת צאת השנה והתחזקות בהתנזרות מפגעי הטכנולוגיה -

עומדים אנחנו ימים ספורים לפני בוא יום הגדול והנורא יום ראש השנה, על כל אחד ואחד להיזהר לבל ילכו הימים ריקנים בלא איזהו קבלה טובה והתעוררות תשובה. עלינו להעלות על לבבנו כל מה שעברו בני ישראל בשנה זו, אשר נתקיים בנו אמרם ז"ל אין לך יום שאין קללתה מרובה משל חברתה, צרה פוקדת ואחרת נסמכת, רבים הם מבני ישראל הזקוקים לרפואות וישועות, כשהרבה מקרים רעים וצרות רבות ורעות התרגשו ובאו. מלבד מה שכל העולם כולו נוע תנוע, ובני ישראל בכללות זקוקים לרחמי שמים מרובים, ובפרט יושבי ארץ הקודש, כאשר על פי דרך הטבע נראה כי אין לישוב כאן כל קיום ותקומה, כשניכר בעליל גודל החורבן ע"י אלו שנפלו לעומק הקליפה, ועתה רואים במאורעות בחדשים האחרונים כי מתקיים מאמר הקדמונים (ראה בכתבי הרמ"ע מפאנו, ספר יונת אלם, פרק מט; עשרה מאמרות, מאמר חקור דין, ח"א פכ"ו, ועוד; שלה"ק פר' בא, אות ה; שם, שער האותיות, אות י, יצר הרע; ולהרה"ק בעל התניא זי"ע במה שנדפס במאמרי אדמו"ר האמצעי, פר' מטות, ד"ה והמדרגה הב') כי הרע מכלה את עצמו, ועל כך זקוקים לרחמי שמים מרובים שלא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, ונראה עין בעין כי רק השי"ת שומר ישראל השומר שארית ישראל.

אמנם תלי"ת שמתרבים שומרי התורה היראים והשלמים, והאמת שרובא דרובא מיושבי ארצנו הק' המה מאמינים בהשי"ת כל אחד לפני דעתו והבנתו, על כך הטומאה והסט"א נלחמת בכל כוחותיה להשכיח את "שמע ישראל" ושיתערבו בגוים ולא ייזכר שם ישראל עוד ח"ו, בעוה"ר נתקיים הפסוק (תהלים פג, ג-ד) משנאיך נשאו ראש על עמך יערימו סוד, המה עומדים עלינו בכל כוחם שלא יזכרו כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך, חפצים לעקור כל זיקה ושייכות של עם בניי אפילו לעיקרי האמונה

ל' גם כאשר הוא עדיין בבחי' 'יעקב' אשר ידו אוחזת בעקב עשו, רצ"ל שלא ניתק עצמו מן הרע כליל כי לא עשה תיקוני התשובה כראוי, ולכן עדיין יש לו שייכות עם היצר הרע והקליפה, מכל מקום מאחר וליבו עליו דוי וקיבל על עצמו בכל נפשו ולבו להטיב מעשיו ומהיום והלאה חושבנא, או אז מיד מקבלו השי"ת באהבה ומצוותיו עולים לרצון להשי"ת, וזהו כי חוק לישראל הוא רצ"ל דהתשובה שנקראת חוק (כמש"כ היד"א בכמ"ק) הוא על פי משפט לאלקי יעקב רצ"ל כפי מה שקבע יעקב בהקדימו את אפרים וכאמור.

והסמך הכתוב 'עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים', דדבר זה זה הוכח ביציאת מצרים, כאמור שניתנו ב' מצוות לבני ישראל אע"פ שעדיין לא תיקנו המעשים תחילה בבחי' סור מרע, עכ"ז נצטוו ע"י הבורא ית"ש בב' מצוות ב'קום ועשה' כדי שיהא בידם זכות להיגאל, ועצם קיום המצוות הללו האיר עליהם שיזכו אח"כ להתקרב להשי"ת ולקבל התורה מפי הגבורה, וכאמור דכל זה היה הכנה לדורות העתידים שאף כשעדיין לא יתעוררו בתשובה אמיתית בתיקון המעשים למרק החטאים לגמרי, מכל מקום יתעסקו מיד בקיום המצות בבחי' 'עשה טוב', ועי"ז המאור שבה יחזירו למוטב, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך, כאמור.

ועל זאת תחינתנו לפני הבורא ב"ה תביאנו אל הר קדשך, וי"ל דסתם הכתוב בלשון הר קדשך לרמוז על הר סיני שם נתן לנו הקב"ה את התורה, לעורר רחמים, כי גם אז לא הקדמנו בתשובה כראוי, בתיקוני התשובה הראוים ובסיגופים ותעניות כפי שהיה ראוי להיות, אעפ"כ נתן לנו השי"ת את התורה, ואמר 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', להורות על ענין זה כי ניתן להתחיל גם בבחי' 'עשה טוב', אף מרם שיתקן הכל בבחי' 'סור מרע', ושוב אמר הקב"ה 'לא יהיה לך אלהים אחרים', שהקב"ה לא יהיה לעולם בבחי' אחר, אלא תמיד קרוב השי"ת לכל קוראיו לשמוע שוועתם, מעתה גם אם תעינו ונפלו ברשת היצה"ר נבקש אל תשליכנו מלפניך שלא נדחה לגמרי ח"ו, ונוכל להתחיל בעשה טוב ועד"ז להתעלות עד שנקבל על עצמנו עול מלכות שמים שלימה, על כן תביאנו אל הר קדשך ו"שמחנו בבית תפילתך, רצ"ל שנוכל לעמוד ולהתפלל לפניך,

להאיר עיניהם שיהיה להם עינים קדושות, ויהיה בידם הכח להיזהר ולהיות שליטים על עיניהם.

רגיל אני לפרש לעצמי תמיד מה שאנו מברכים בברכות השחר שלא עשני גוי, כי השבח וההודיה בזה הוא על כח התשובה שנמסר לזרע ישראל דייקא, ולא עשה כן לכל גוי, כי לאומות העולם אין מועיל תשובה כנודע (ראה מדרש תנחומא, פר' צו, ה), ומעתה מאחר ויש בידינו כח התשובה, הרי שבוודאי לא אפסה תקוותנו, ובכל עת ניתן לבקש ולהתפלל לפניו שיזכנו לעשות תשובה כראוי ולתקן כל מעללינו.

כאשר יקבל האדם על עצמו קבלה טובה וחזקה שחפץ הוא להיות מהיראים והשלמים, ויתפלל לפניו ית"ש זכנו לקדש רמ"ח איברי ושם"ה גידי, ויבכה להשי"ת כי חפץ אני לקבל עלי עול מלכות שמים, וכיון שאתה כל יכול אנא עזרני וחלצני ממיצר ומיד טרף כוחות הטומאה שהפילו אותי לשאול תחתית רח"ל, ויעשה לעצמו גדרים וסייגים בכל יכלתו, הרי שהבא לטהר מסייעין אותו מן השמים (שבת דף ק"ד ע"א), גם במה שנדמה לעיניו כאילו הוא למעלה מיכולתו. וזהו סימן ואות לאדם אם באמת הוא בא להטהר, כשיראה שיסייעו בעדו הרי זהו לסימן אמת כי עשה כפי יכולתו, וכשישתדל לעבודה בכל כוחותיו, יזכה לאתערותא דלעילא אף באופן שהוא למעלה מדרך הטבע.

בנוסף לבקשה על הגאולה והישועה השלימה ישועת ה', על כל אחד להתפלל גם לישועה גשמית לכל בני ישראל, כמאמר הצדיקים על אמרינו 'עוד בגלותי לגאלינו', לעורר רחמים ולזעוק לפני כסא הכבוד, שיאמר די לצרותנו, וישלח רפואה שלימה לכל חולי בני ישראל, להוושע בבני חיי ומזוני רויחי, ויתן לכל אחד כל משאלות לבו לטובה. ובוודאי כי כאשר יקבל האדם על עצמו התחזקות בגדרי שמירת עיניים, במדה כנגד מדה ישקוף עליו השי"ת מן השמים למלא משאלתו לטובה, ויתקיים בו בחי' 'ישועת ה' כהרף עין', רצ"ל שהישועה תבא כאשר יסגור האדם את עיניו מלהביט בדבר אסור, שהרי על כן נברא האדם עם העפעפיים כדי שיוכל לסגור עיניו ולשמרם לבל יכנס ויחדור אליו מראות אסורות (ראה סמ"ג, חלק מצ"ע, מצוה ג; אבודרהם, שער הג', ועוד), ולכן ישועת ה' תהא בהתאם לפי "כהרף עין"

והמסורת, ובכך ממיטים ומביאים על יושבי ארזה"ק גם סכנות בגשמיות היל"ת, ומי יודע מה יולד יום, כשבדרך הטבע כאמור אין רואים דרך מפלט. על כן מחויבים לעת כזאת להתעורר ולצעוק אל המלך מלכו של עולם שיאמר למלאך המשחית הרף, וישמור שארית ישראל, להגן ולהושיע את בניו אהוביו, מכל העומדים עלינו ברוחניות וגשמיות בגוף ונפש.

הנה העת והעונה לקבל עלינו קבלות טובות בקבלה חזקה, ובפרט בענייני הקדושה ושמירת עיניים, כי לדאבוננו נתקיים בנו הכתוב (דברים כח, לד) והיית משוגע ממראה עיניך אשר תראה, והיינו דמאחר ולא נזהרו בשמירת עיניים כראוי, על ידי כן נתגשם השכל ונטמטם הדעת לגמרי, ובעוד שהקב"ה ברא את האדם בשכל ודעת ישרה לידע כדת מה לעשות והיאך להתנהג, ויש בידו הכח לשלוט בעצמו, אמנם על ידי שמטמא האדם עצמו במראות אסורות כאשר עין רואה ולב חומד וכו', על ידי זה נמסר השליטה לידי כוחות הטומאה, עד אשר 'והיית משוגע' על ידי 'ממראה עיניך', ותועה מדרך הישרה לסור מעם השי"ת רח"ל.

ואשר לכך כל אלו אשר נכשלו רח"ל וכבר נפלו לרשת הטומאה, יראו להתגבר ולזרוק את כל אותם מיני כלים פסולים, אשר הם שורש הטומאה, ועל ידי כן מחדירים כוחות הטומאה בבחורים עולי ימים ואף במבוגרים תאוות שפלות ורעות, כאשר הכל הוא בתואנות שונות להכשיר השרץ בק"ג תירוצים וטעמים לצורך פרנסה וכיוצ"ב. וכל עצת היצר היא כדי לכבות אור הקדושה עד שלא יבחין האדם לדעת עד היכן נפל וירד רח"ל.

עלינו לדעת כי הבורא ב"ה הוא כל יכול, והוא פוקח עורים ומתיר אסורים, ואף מי שהוא אסור בכבלי הקליפות, כאשר הטומאה אזקה אותו באזיקים אליה, ואין חפצים להניחו לצאת מעבדות לחירות, מאפילה לאור גדול, אם יבכה ויצעק אל השי"ת אנא ה' הושיעה נא, אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני, הרי הקב"ה הוא מתיר אסורים, ויפתח מוסרות צווארו להוציא מעומק הקליפות ומרשת הטומאה שפרסו היצר הרע וכוחות הטומאה לרגליו, והוא ית' פוקח עורים

לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע והרה"ק מקשאנוב זי"ע.

יום שני יום ב' דסליחות כ"ה אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות. לפני העמוד התפלל - הגה"צ אב"ד קרית צאנז נתניה שליט"א.
לפני תפילת שחרית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע והרה"ק מקשאנוב זי"ע.

יום שלישי יום ג' דסליחות כ"ו אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות. לפני העמוד התפלל - הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א.
אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר אהרן דוד בלומנטל מקרית צאנז טבריה (כהג"ר שמשון מפעיה"ק, וחהג"ר אריה ליבוש רייך מפעיה"ק).
לאחמ"כ נכנסו הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה יחד עם הרה"ח ר' אהרן דוד ווינברגר מפעיה"ק מנהל ארגון אתך אני, כ"ק מרן שליט"א שיגר עמו חלת דבש מבורכת לכל משפחות האלמנים והאלמנות מכלל אנ"ש. בצירוף ברכות הקודש 'שהשי"ת יתן להם ולכל בני משפחתם שנה מתוקה, שנה שמחה ומבורכת בכל מיני השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש'.
לפנה"צ נכנס לקו"פ הגאון רבי קלמן בר שליט"א רב העיר נתניה.

היום נקרא לקו"פ העסקן לבית צאנז הרה"ח ר' בערל שטמר הי"ו, כשכ"ק מרן שליט"א הטיל עליו השליחות לייצג את ציבור החרדים היראים ושלמים בעיריית נתניה, במסגרת הבחירות הקרובות, ולעמוד בראשות סיעת 'גל'. כ"ק מרן שליט"א האציל עליו מברכות קדשו שיזכה לקדש שם שמים בכל תהלוכותיו, ויוכל לסייע למוסדות הק' ולכלל הציבור.

שבאותה מדה ששומר את עינו יזכה לראות את ישועת ה' בכל העניינים.

גלוי וידוע לפני השי"ת שרצוננו לעשות רצונו ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, ואריכות הגלות והתגברות כוחות הטומאה הם העומדים בערכנו, אכן הלא הבוכ"ע הוא כל יכול, ובקשתינו לפניו שיאיר עלינו אור חדש, ויחדיר בנו אורה ושמחה, מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די ויאמר למלאך המשחית הרף, תכלה שנה עם כל קללותיה ותחל שנה וברכותיה, יתן השי"ת כתיבה וחתומה טובה בספרן של צדיקים לכל בני ישראל בכל מקום שהם בכל מקומות מושבותיהם, וישפיע עליהם באתערותא דלעילא שפע רב ברוחניות ובגשמיות בגוף ובנפש, ותן לכל איש ואיש די פרנסתו ולכל גויה וגויה די מחסורה אשר יחסר לה, אור חדש על ציון תאיר ונוכה כולנו מהרה לאורו, ומעט מן האור ידחה חושך הרבה, עד אשר יהיה כולו אור, בגאולה השלימה במהרה בימינו. וע"ז נבקש כעת שמע קולנו וכו'.

אמירת הדרשה נמשכה עד השעה 7.15, אח"כ הסתובב מרן אל ארון הקודש ואמר בקול רעש גדול 'שמע קולנו' וכו' בגמר אמירת שמע קולנו פנה מרן שליט"א למקומו והמשיכו באמירת הסליחות. אשמנו אמר מרן שליט"א רק פעם אחת. אמירת הסליחות והקדיש הסתיימו בשעה 7.30 וחזר מרן שליט"א לביתו. (את דברות הקודש ניתן להאזין, ע"י מערכת 'קול צאנז' במספר: 072/3152000).

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה חיים יעקב נ"י בן הר"ר גרשון וייצנער מב"ב (כה"ר יוסף דוד מפעיה"ק).

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

כסא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, לכבוד העסקן המופלא, נודע בשערים לשם ולתהלה, רב חניא ורב חסדא, ה"ה

הר"ר חיים שלמה פרידמן הי"ו

יו"ר ועד הפועל דקהלתנו הק' בווייליאמסבורג

בן ידידינו הנדיב הרה"ח ר' משה יחזקאל הי"ו

מראשי קהלתנו הק' בווייליאמסבורג

לרגל השמחה השרויה במעונו במזל טוב ובשעטומ"צ

שמחת הולדת הבת תחי'

ויה"ר מן קדם אבוהון דשבשמיא, שיזכה לרוות רוח נחת דקדושה מכל יו"ח, ואך ששון ושמחה ישכון באהלו תמיד, מתוך נחת והרחבה, סייעתא דשמיא עד עולם, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים

יום רביעי יום ד' דסליחות ז"ך אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות. לפני העמוד התפלל - הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א.

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יחזקאל נ"י בן הרה"ג רבי פרץ טוביה בינדר שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בבית שמש (ב"ר חיים מרדכי מב"ב, וחה"ג"ר בן ציון רייך נאמן בית רבוה"ק).

בשעה 12.45 לפנה"צ הגיע לביקור בקו"פ כ"ק גאב"ד מאקאווא שליט"א, לברך ולהתברך בברכת השנים, וזהו תוכן השיחה:

מרן שליט"א: כבר עברה חלפה עוד שנה... כבר באה שנה חדשה...

הייטב לב זי"ע ביאר הכתוב (דברים יא, יב) מראשית השנה עד אחרית שנה, דבתחילת השנה אנו מקוים שיהיה 'השנה' בה"א הידיעה, היינו השנה המקווה שניגאל בה ויהא השנה סוף וקץ לכל צרותינו, אך לבסוף אנו רואים שהיה אחרית 'שנה', שנה ככל השנים...

גאב"ד מאקאווא: אנו עומדים כבר ג' ימים לפני ר"ה... במגן אברהם (סי' תקפא, ט) הביא שהשליחי ציבור צריכים לפרוש ג' ימים לפני ראש השנה...
מרן שליט"א: להם היה די ג' ימים... אנו צריכים יותר, וכולי האי ואולי...

גאב"ד מאקאווא: בסידור בארדיטשוב, בפירוש 'כתר נהורא' על ויברך דוד, יש אריכות גדולה, על מה שדן הקב"ה עם המלאכים לברוא את האדם, והמלאכים מיאנו בכך (עי' זוה"ק ח"א, דף כ"ה ע"א; ב"ר ח, ו), ולכאורה למה מיאנו על בריאת הצדיקים כמו האבות הק', ומאריך שם שכל אדם הוא יציר מן האדמה וכו'.

חבל שאין הפירוש הזה 'כתר נהורא' נפוץ יותר...
מרן שליט"א: בשנים האחרונות הדפיסו הסידור מחדש, כאן ובעוד מקומות.

גאב"ד מאקאווא: אבל לא באותיות גדולות שיוכלו ללמוד הפירוש כראוי...

מרן שליט"א: אצל צדיקים היה הפירוש חשוב מאד.
גאב"ד מאקאווא: הוא היה גרויסער מענטש [ה"ה הרה"ק רבי אהרן מזעלחוב זי"ע]... יש ממנו גם ספה"ק 'אור הגנוז'.

יְמֵי חַיָּוֵי (דברים י, יח-יט), ושאר חיות שהיו קבועים בו, וכסאות לשבעים סנהדרין ולכהן גדול, ונוסע הכסא עמו למקום שירצה. והיו החיות מאיימין על עדי שקר. עיין מה שכתוב בארך בתרגם מגלת אסתר. והנה אם איש אחר יאמר שרצונו לעשות לעצמו כסא כזה, ילעגו עליו כולי עלמא, ויאמרו לו כל מלכי מזרח ומערב בקשו אומנים מכל פנות העולם ולא יכלו וכו'. אך אם ישאל שלמה בעצמו ליועציו, ויאמר להם שרצונו לעשות עוד כסא כזה או בגוונא אחרנא, האם יאמרו לא תעשה כי לא תצליח, ולא יהיה הכסא כהוגן. כיון שיודעים שהוא חכם יותר מהם, כמו שכתוב (מלכים א, ה, יא) וַיִּחְכַּם מִכָּל הָאָדָם. וכנראה מן מעשה כסא הראשון.

אם כן קשה, דכל שכן וקל וחומר שלא ימנעו המלאכים את הקדוש ברוך הוא מיצירת האדם, כיון שלתבונתו של הקדוש ברוך הוא אין חקר. אך על פי משל הנזכר לעיל אתי שפיר, דאפילו שלמה המלך אם אחר עשיית הכסא הראשון מאריות ונשרים של זהב, יקח שלמה סממנים פחותי ערך דהיינו עפר וחומר וטיט וסיד וסקרא ושחור מעשן עצים ונתר ובנים ולבינה אדומה כתושה, ויאמר ליועציו שרוצה לעשות מסממנים אלו כסא שיהיה כל כך יפה, או יותר יפה מן הכסא של זהב הנזכר לעיל, אזי ודאי ימנעו אותו, כי יאמרו זה אי אפשר, שהרי הסממנים אינם טובים, ואין זה פועל חכם ויהי להם גנות ממעשיו, שיאמרו הכל כמה מכוער כלי זה שעשה.

וכן בהקדוש ברוך הוא, כיון שאמר לפמליא שלו נַעֲשֶׂה אָדָם, פירוש, שיהיה נעשה מאדמה, כמו שכתוב (בראשית ב, ז) וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפָר מִן הָאֲדָמָה, ושיהיה כסא ה' כמו כל העולמות העליונים שנבראו מאור לבושו שהוא הוד והדר. על כן אמרו 'מה אנוש כי תזכרנו', ורצו למנוע את הקדוש ברוך הוא מיצירת האדם, כי כיון שיהיה נעשה מדברים פחותים כאלו שהם הפסולת והשמרים מן כל העולמות, על כן בהכרח יהיה בו יצר הרע, על שיהיה יסודו מעפר. ולזה החליטו המלאכים שלא יהיה ראוי להיות כסא ומרכבה להשם יתברך.

אך על ידי שהשיב הקדוש ברוך הוא ענין ומדת התשובה, על כרחן ויברא אלהים את האדם בצלמו' (בראשית א, כז), פירוש, שיהיה מוכן שיהיה שריית שכינה על האדם, אף על פי שנבראו מן האדמה, אף על פי כן היה 'בצלמו' עקיבו היה מכהה גלגל חמה (ויק"ר כ, ב), 'בצלם אלהים ברא אותנו', פירוש, הצליח בידו של הקדוש ברוך הוא בריאת אדם הראשון. כי 'בצלם אלהים ברא אותנו', בצלם ראשי תבות באור צבע לכן מתנוצץ, כמו אור של עולם האצילות, כן נברא אדם הראשון קודם החטא, ואברהם שהיה תיקון של אדם הראשון.

^א ראה שם: כתוב בשל"ה הש"צ והתוקע צריכים להפריש עצמם ג' ימים קודם מכל דבר המביא לידי טומאה וילמדו הכוונות מהתפלות והתקיעות והוא מהזהר.

ומקורו בזוה"ק (פרשת ויקרא, ח"ג דף יח, א): רבי אלעזר ורבי אבא הוו יתבי, אמר רבי אלעזר, חמינא לאבא ביומי דראש השנה ויום הכפורים, דלא בעי למשמע צלותא מכל בר נש, אלא אי קאים עליה תלתא יומין קודם לדכאה ליה. דרבי שמעון הוה אמר הכי, בצלותא דהאי בר נש דאנא מדכינא, אתכפר עלמא, וכל שכן בתקיעה דשופרא, דלא מקבל תקיעתא דבר נש דלאו איהו חכים למתקע ברוזא דתקיעה.

^ב ראה שם בתוך הדברים: ויש לומר על דרך שכתוב בספר על התורה על פסוק (בראשית א, כו) וַיִּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם, ופירש רש"י וכן הוא בגמרא 'בפמליא שלו נמלך ונטל רשות', וקשה טובא דהרי באצילות ובריאת העולמות נאמר (ישעיה מ, יג-יד) מִי תַכֵּן אֶת רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֵנּוּ, אֶת מִי נוֹעֵץ וַיְבִינְהוּ, אלא ברא הכל לבדו, וראה אלקים בעצמו ואמר על הכל 'כי טוב', ואם כן קשה איך ביצירת אדם נמלך בפמליא שלו ונטל מהם רשות.

והיותר קשה, כיון שהמלאכים ופמליא שלו ראו כי כל מעשה ה' בעולמות שברא היא בחכמה, כמו שכתוב (תהלים קד, כד) 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית', אם כן ודאי יודע ה' בחכמתו כי טוב הוא יצירת האדם. אם כן איך רצו למנוע את השם יתברך מלברוא אותו, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (ב"ר לא, טו) שאמרו מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ה, ה), שמיאנו ביצירת האדם. וקשה וכי יאמר מי שאינו חכם לאומן חכם לא תעשה פעולה זאת, כי לא ישרה בעיני...

ויש להסביר הענין, למה לא רצו המלאכים להסכים ליצירת האדם, שהרי הצדיקים הם המרכבה כמאמרם זכרונם לברכה האבות הן המרכבה. וכן ודאי היה אדם הראשון קודם החטא בגן עדן כסא ומרכבה להקדוש ברוך הוא ושכינתיה, בגוף ונפש, כאשר יהיה לעתיד לבוא בתחיית המתים. ואם כן קשה למה לא רצו להסכים.

ויש לומר, משל למה הדבר דומה, למלך שלמה שעשה הכסא שלו, דבר חדש אשר לכל מלך רב ושליט לא אתעביד דכוותיה ולא דדמי ליה, והיו בו סכום אריות של זהב ע"ב ונשרים של זהב ע"ב, והכל על פי חכמת משקולת, והיו מעלין אותו האריות של זהב לראש הכסא, וכשיושב על ריש כורסייא הוה נשרא נסיב כתרא דמלכותא ויהב ברישא דשלמה מלכא, ויונה דדהבה נחאג מן עמודא ופתחת ארונא ונסבא ספר תורה ויהבת ביד שלמה, לקיים מה שכתוב וְהִתְהַ - ספר תורה - עמו וְקָא בו כָּל

מרן שליט"א: ועוד כמה ספרים.¹

על הכתר נהורא יש הסכמות גדולות², והרבה צדיקים התפללו בו.

*

גאב"ד מאקאווא: כשחל ר"ה בשבת, אמרו דרשות בב' הימים?

מרן שליט"א: על פי רוב לא אמר מרן אאדמו"ר זי"ע דרשה כשחל בשבת, אבל אירע שאמר, לא היה בזה קביעות.

אב"ד מאקאווא אשדוד: זקני הגה"ק המנוחת משה זצ"ל אמר דרשה גם כשחל ר"ה בשבת.

אב"ד מאקאווא נתניה: היום חל היא"צ שלו.

מרן שליט"א: לא כל דבר 'קען מען נאך מאכן'...

אב"ד מאקאווא אשדוד: מקום שהתפללו 'אבות'...

גאב"ד מאקאווא: הרה"ק הייטב לב זי"ע אמר פעם בנוגע לאיזה ענין, שעושה זאת מכיון שאביו וזקנו עשו כן, אבל אולי לא היה צריך לעשות כן...

בייטב לב (פרשת אמור, ד"ה בחודש השביעי) מאריך בזה שבראש השנה דנים על הגאולה, אם תהיה בשנה הזאת.

מרן שליט"א: כי בא מועד... הרי רואים שכל העולם מתנועע... 'עפעס שאקלט מען'...

גאב"ד מאקאווא: ולמרות הכל יש ריבוי של תורה, של תלמודי תורה...

מרן שליט"א: וישיבות... לא האמינו שאחר גלות ארוכה כל כך יהיו עדיין ערליכע אידן לאין שיעור...

יש המון עם שומרי תורה ומצוות, מהדרין במצוות, נותנים צדקה... ואין זה סתירה שיש ירידת הדורות...

מרן אאדמו"ר זי"ע אמר על הגמ' (סנהדרין צח, א) אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או שכולו חייב, דלכאו'...

¹ כמו ספר נר מצוה, ספר עונג שבת, וכן הו"ל הספר כתר שם טוב.

² ראה שם הסכמות מהרה"ק מבראדיטשוב זי"ע, הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, הרה"ק מלובלין זי"ע, הגאון רבי עזריאל הורוויץ זי"ע מלובלין הראש הברזל.

³ ראה שם בתוך דבריו הק': הענין על פי מה שפירשתי זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון (מוסף לר"ה, תפלת זכרונות), וכבר הקשו התוספות (ראש השנה כז, א. ד"ה כמאן מצלינן) הא לתקופות מניסין מנינן (שם יב), הרי דקיימא לן בניסין נברא העולם, ואין אומרים זה היום תחלת מעשיך. והנראה לי פירוש, ידיע דמלבד מה שדנין העולם להזכירם לחיים וכו', עיקר הדין אם להגאל מגלות המר הזה או להשאר ח"ו עוד בגלות, ואם יהיה שמו וכסאו שלם, כדכתיב (ישעיה סו, טז) כי באש ה' נשפט, ופירש מזולה"ה (תפלה למשה פא, ד אות ז) באש הדין כביכול הוי"ה נשפט בעצמותו, וכדכתיב (איוב א, ו) ויהי היום ודרשו חז"ל (זוהר, פרשת בא, דף לב, ב) דא ראש השנה, ויבואו בני האלקים להתיצב על הוי"ה ממש כביכול. וזה תחלת המשפט, כי אם יגמר הדין להגאל שוב האם, מקום לדון על עניני עולם הזה, כי בביאת משיח עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכו' (שבת ל ע"ב), ויהיה הכל טוב... אך אם ח"ו נגמר הדין להשאר בגלות אז דנין על עניני גשמיות עולם הזה. והנה, יום ביאת משיח נקרא יום ראשון, על פי דאיתא במדרש פרשת אמור (ויק"ר ל, טז) וגמרא פרק קמא דפסחים (ה), בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון כו' (להלן כג, מ), עד ומביא לכם ראשון זה משיח, שנאמר (ישעיה מא, כז) ראשון לציון הנה היום, ובונה לכם ראשון, זה בית המקדש דכתיב ביה (ירמיה יז, יב) מרום מראשון מקום מקדשנו. וזה אומרו זה היום תחלת מעשיך, כלומר של המשפט, זכרון ליום ראשון, שמזכירין יום ביאת משיח, ועל זה דנין מתחלה אם בא יבא בשנה הזאת ובל יאחר. ואחר כך, אם ח"ו לא נגמר להגאל, אז ועל המדיניות בו יאמר איזו וכו'.

איך נקט שני הפכיים. אלא הכוונה שאכן יהיה דור שכולו חייב לעומת הדורות הקודמים ולעומת מה שהיה צריך להיות, אבל מאידך, דייקא מחמת ירידת הדורות יהא נחשב כולו זכאי, דלעומת הדור השפל שאנו נמצאים הרי אנו זכאים...

בימינו כל מי שהוא עדיין זוכר שהוא יהודי, אי אפשר לבוא אליו עוד בטענות...

אב"ד מאקאווא נתניה: מרן זי"ע אמר פעם בסליחות (שפע חיים סליחות, דרוש לג), עה"פ (ישעיה א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, 'כשנים' היינו שיביטו לפי אריכות השנים בגלות'...

מרן שליט"א: עדיין רואים שגדלים כיום הרבה מאד ערליכע אידן ויראי ה' באמת.

גאב"ד מאקאווא: בספר יערות דבש (חלק א, דרוש טו; חלק ב, דרוש יא) מאריך בשבח בני ישראל שיש אצלם לומדי תורה ויראי ה'.

מרן זי"ע היה מזכיר מהיערות דבש?

מרן שליט"א: בוודאי...

גאב"ד מאקאווא: הישמח משה זי"ע היה דבוק בו מאד... **מרן שליט"א:** שמעתי ממרן אאדמו"ר זי"ע, שלהישמח משה היה קביעות [כמה שנים או כל ימיו] ללמוד בכל יום בספרי הרבי ר' יהונתן זי"ע והיה מפטיר בכל פעם

'הרי יודעים כבר שהרבי ר' יהונתן צדק'... ופעם היה שנפגש עם מרן הדברי חיים, והישמח משה הזכיר את הרבי ר' יהונתן זי"ע והפטיר כדרכו והרי כולם יודעים

שהוא צדק, ומרן הד"ח זי"ע לא נענה כלום לעומתו, אף שכידוע היה דבוק מאד ברבי יעקב עמדין'.

גאב"ד מאקאווא: היעבץ היה דודו...

והנה, זה המשפט הראשון של ביאת המשיח תלוי בנו אם נשוב בתשובה שלימה, כי כלו כל הקצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה נא (סנהדרין צז ע"ב). על כן אחינו בני ישראל עורו נא התעוררו נא וזכרו ושובו אל ה', וכל אחד ואחד שישם אל לבו לבדוק בחורין ובסודקים במעמקי הלב לפשפש במעשיו הדק היטב, ולהתחרט על העבר בחרטה גמורה ולבקש מחילה וסליחה מאת מלך מוחל וסולח. ואם נשוב, אז ממילא יהיה גמר המשפט בראש השנה כי בשנה כזו עתידין להגאל, ועי"ש עוד באריכות.

¹ ראה שם בתוך הדברים: וזה דבר הכתוב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, רצ"ל שיחשוב ה' לפי רוב השנים שאנו שרויים בגלות המר הלז, ותינח כשעשו אותו מעשה במדבר אחרי ארבעים יום שיצא הקצף עליהם, אבל אחרי ששים שנה כבר יש מ"ד שאין אדם זוכר עדותו (כתובות כ, ב), ומכ"ש אחרי אלפי שנים כשכבר לא נשאר נין ונכד מאותם שראו מראה כבוד ה', וברור שאף מלאכים ושרפים לא היו יכולים לעמוד בפני נסיונות קשים כאלו שיש לבני ישראל בדור הזה, לפיכך בשום אופן לא אגיד להם מוסר רק אדבר להשי"ת, דמבואר בזוה"ק שהקב"ה נקרא מלך נעלב שרוצה לשמוע דברי תוכחה, ואנחנו באים בטענה על התנהגות כזו, שמבקשים מאת בני ישראל דברים למעלה מן היכולת לעמוד בנסיונות כאלו נסיון אחר נסיון, על כן אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו.

² בספר 'מקור חיים' (אות תקד) מסופר, כי פעם היה מרן הדברי חיים אצל מחותנו בעל ישמח משה, ומרן הדברי חיים שהיה מגזע החכם צבי וממשפחת היעב"ץ, ביקש ממחותנו שלא ידבר בפניו מענין המחלוקת, אבל הישמח משה השיב לו כי הצדק היה עם הרבי ר' יהונתן, וכי הוא בר מזליה ומכוין לדעתו הגדולה, הן בחריפות והן באגדה, ובעולם העליון יהיה בהיכלו של הרבי ר' יהונתן...

בענין זה יש להביא מספר 'טיול בפרדס' להגאון משאמלוי זצ"ל (תנינא כ, טז) די שג' מעלות בדרשנים, וכשיש לאחד ג' מעלות

מרן שליט"א: הרבי ר' יהונתן ורבי יעקב עמדין טמונים בסמיכות זה לזה. עבדי רבנן שלמא...
גאב"ד מאקאווא: הנודע ביהודה פעל זאת"י...
מרן שליט"א: אין לנו השגה במה שהיה ביניהם.
 ידוע שהרה"ק מגארליץ זי"ע היה מדבר על הרה"ק מהר"ש מבאבוב זצ"ל דיבורים שהיו נשמעים כפגיעה וכדומה, ואחותו הרבנית נחמה'לע ע"ה בקשה ממנו שיפסיק, והרה"ק מגארליץ אמר לה: וכי אינך יודעת מה שהעולם אומרים, שהדיבורים שלי הם סגולה לאריכות ימים?... בכל זאת ביקשה ממנו אחותו שאל לו לדאוג לאריכות ימיו של הרב מבאבוב אשר אינו זקן כל כך, והפצירה בו שיפסיק לדבר עליו. אמר לה הרה"ק מגארליץ, אם את מבקשת כל כך, אפסיק לדבר עליו. אלא שלא עברה תקופה ארוכה והרה"ק מבאבוב נסתלק מן העולם.

הרה"ק מציעשינוב זצ"ל היה חסיד גארליץ, וסיפר אימתי נהיה חסיד גארליץ, שפעם נסע עם הרה"ק מגארליץ במסילת הברזל והביאו לפניו "קול קורא" שיצא אז בחתימת ידיהם של הרבה מגדולי ישראל

אלו אין ערוך לדרשתו, ואלו הן: א. שהוא בעל לשון ודברו, ב. שאומר דברי תורה נפלאים, ג. שיש לו ריח מצות ומעשים טובים והוא נאה דורש נאה מקיים, ומסיים שם: "וכפי הנראה מספה"ק יערות דבש היה הרבי ר' יהונתן בעל התומים זי"ע כזה, וכן כפי הנראה ושמעתי מאנשים ששמעו הדרשות מפי היש"מ זי"ע היה היש"מ גם כן בג' מעלות האלה".

^ה ראה בשיעור חורש"י פרשת פנחס תשל"ד: ומסופר על הגר"י עמדין זי"ע, שלפני פטירתו קרא ואמר, ברוך הבא צדיק פלוני וכו', ומנה את שמותיהם של הרבה צדיקים שבאו מעולם העליון לקבל את פניו וללוותו, ובתוך הדברים אף נשמע קולו אומר 'ברוך הבא הרבי ר' יהונתן', ומזה ידעו דעביד רבנן שלמא בעולם העליון, ואכן מקום קבורתם [בבית החיים באלטונה] הוא בשורה אחת סמוך ונראה זה לזה.

וראה בספר גדולת יהונתן (ח"ב, הוספות): עוד שמתי מפי הרה"צ ר"ש האלבערשטאם שליט"א אבד"ק סטראפקוב, ששמע מפי אביו הגאון הצדיק משיניווא זצ"ל, כי הגאון הריעב"ץ ז"ל קודם פטירתו ישבו אצלו אנשי החברא קדישא, ושמעו שאמר טרם צאת נפשט הטהורה 'ברוך הבא ר' יהונתן'. וכד נח נפשיה הלכו הח"ק לבקש על בית עלמין עבורו מקום לקבור, ומצאו מקום פנוי רחוק מקרבו של הר"ר יהונתן רק קברים אחדים, והיה אז באלטונה הנודע ביהודה ז"ל שנקרא לשם על דין תורה, ושאלו אותו על זה, והשיב להם, מדחזינן שבא הר"ר יהונתן אליו קודם פטירתו, ש"מ עבדו רבנן שלמא בהדיהו בעולם העליון, והתיר לקברו שם, וכן עשו.

^ו ראה שם בתוך דבריו: אמנם בשנה טובה יש לחקור אם ראש השנה בשבת אם זה סימן טוב, ובזה מצאנו שנים שרעות ביותר ושנים שטובות ביותר היה ראש השנה בשבת, דשני שנים שנחרב בית המקדש היה ראש השנה בשבת, כמו דאיתא בירושלמי (פרק ד' דתענית ה"ו) יום שחרב בית ראשון ראש חדש אב היה ואחד בשבת היה, ובית שני נחרב בט' באב גם כן בא' בשבת, ושניהם מוצאי שביעית היו, כדאיתא בבבלי (תענית כט, א), ולפי זה בבית ראשון ראש חדש אב א', תמוז ו' ז', סיון ה', אייר ג' ד', ניסן ב', אדר ז' א', שבט ו', טבת ד' ה', כסלו ג', מרחשון א' ב', תשרי ז', וכן בבית שני שנחרב בט' באב יום א' היה ראש חדש אב ז', ולפי חשבון זה היה ראש השנה ו', אכן זה אי אפשר כדאמרין בראש השנה (דף כ, א) דאם כן יום הכפורים חל לאחר השבת, ועל כרחך עשו שני חסרים שיהיה ראש השנה מאוחר יום א', [ועבור השנה על כרחך לא נוכל לאוקמא דבמוצאי שביעית אין מעברין השנה (סנהדרין יב, א)].

בשנים שיותר טובות מצינו שמחילת עון העגל היו בשנה שחל ראש השנה בשבת, וכן הקמת המשכן, דביום ה' יצאו ישראל ממצרים כדדרשינן בשבת פרק ט' (דף פז, א) כדכתבו התוספות

מאותו הדור, והרה"ק מגארליץ החל לקרוא את כל נוסח המודעה, וכשהגיע לשמות הרבנים החתומים עליה, התחיל לומר על כל אחד ואחד ביטויים וכינויים שהיו נראים כדברי זלזול. וסיים הרה"ק מציעשינוב: כשהבטתי בו והבנתי את עומק דיבוריו ותנועותיו וראיתי את גודל מדרגתו, אז דבקתי בו ביודעי שהוא צדיק הדור... הוא היה 'מבין'...

כיום בזמננו מודדים את הענינים שהיו אז בין הצדיקים עם ההשגות וההסתכלות שיש בזמננו...
גאב"ד מאקאווא: השי"ת יעזור שתבא שנה מבורכת על כלל ישראל...

'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת' (ראש השנה ד, א)...

מרן שליט"א: צדיקים אמרו שזהו יום טוב מיוחד...
אבד קהילותינו ארה"ב: בעל ערוך לנר בספרו מנחת עני (פרשת האזינו) מאריך בזה, שכל שנה שחל בה ראש השנה בשבת, היתה או שנה טובה מאד או חלילה להיפוך, כמו חורבן שתי בתי המקדש היה בשנה כזו, ומביא משל על זה^ט.

במרובה (ב"מ פב, א ד"ה כדי) עיין שם. וכן שנה שנכנסו לארץ היה גם כן בשבת, שמשה מת בשבת ז' אדר, אם כן ראש חדש אדר יום א', והוי ראש השנה בשבת (ועיין תוס' מנחות א, א ד"ה מכאן, וכן הרא"ש פרק ערבי פסחים סימן ג).

ויובן זה במשל, שר אחד בעבודת המלך חטא והמלך קצף עליו עד מאוד, וצוה להשופטים לדוננו כפי שורת הדין. וילך השר לבקש לו מליצים היותר טובים שיעמדו לו בשעת דינו, אבל המליצים שמטו להם אחד אחד ולא נשאר איש שרצה לקבל עליו המשרה הזאת, באמרם כי אין לו התנצלות ואחת דתו להענש. והשר בראותו כי אין איש עומד לו בשעת דחקו, ויצר לו מאוד, ויגד לאשתו את כל הדברים האלה. ותנחמהו אשתו ותאמר אליו למה פניך נופלים ומה לך פנות אל המליצים, הלא אנכי יוצאת ובאה בחצר בית המלך הפנימית, וגם שם לי אוהבת קשורה בנפשי שתעמוד בעת צרתי, השקטו ושמע, אנכי אדבר לך אל המלך ואל השופטים. ויהי כן כאשר אמרה. וכשהגיע יום הדין ותעמוד האשה למליצה טובה בצד אישה, ומשפט השר נחרץ לזכותו.

ואך ימים מועטים עברו, והנה גם שר אחר בעבודת המלך חטא כחטא שר הראשון, וגם אותו צוה המלך להתיצב לפני השופטים שיעבור עליו המשפט, ויאמרו לו אוהביו לך נא ובקש לך איש שימליץ בעדך לפני השופטים. והשר בזכרו כי זה זמן קצר אשר גם חבריו צדק בדין, צחק להם והשיב הלא גם לאשתי מכירים רבים בחצר בית המלך, גם היא תדבר טוב עלי אל המלך והשופטים, וגם אני אצא נקי. אמנם השר האחרון הזה היה איש זעף וקצף ולא שמר כראוי אהבת וכבוד אשתו, ובחמתו קם והכה אותה מכות אכזריות עד אשר נשאר סימני אכזריותו בחוץ לעין כל. ובכל זאת האשה הלכה עמו אל הבית דין להמליץ בעדו לפני המלך. אכן אך פתחה פיה לדבר, והמלך בראותו צרבת המכה על פניה שאלה מה זה ועל מה זה. ותתחלחל האשה וענתה כך וכך כדי לבקש אמתלה לאישה, ולא הצליח בידה. ויען אחד מן העומדים שם ויאמר הלא הם הסימנים ממכות אישה האכזרי. ויתמה המלך מאד וידבר אל האשה לאיש אשר אלה לו געשית סניגור, הלא רק לקטיגור תוכל להגיש לפנינו. ומשפט השופטים יצא להרשיע את השר ולהענישו.

ובזה יתבאר איך ראש השנה שחל בשבת פעמים שהוא לטובתנו ופעמים שהוא סימן לרעה חס ושלום, כי ישראל שחטאו כל השנה בעלות קול השופר ביום הדין מצפים שבתקיעתינו יעורבב השטן, וזכות התקיעות יהיו לסניגור, וכל זה כשחל ראש השנה בחול, אבל כשחל בשבת אין ימצא לנו זכות להצדיקנו ביום הדין. אכן לזה בא השבת שהיא בת זוגה לישראל, כמה דאמרו רז"ל (ב"ר יא, ח) להיות סניגור בעדינו לפני מלך מלכי המלכים, והשבת יוצאת ובאה לפני כסא כבודו כדכתיב (שמות לא, יז) ביני ובין בני ישראל אתה לעולם,

מרן שליט"א: לפעמים בין ב' הסעודות ולפעמים אח"כ. המקור לזה הוא מסיגוט, בצאנז לא היו אוכלים סעודה שלישית בשבת כזו.
גאב"ד מאקאווא: אני לומד בכל שבוע את גליון הד"ת ממרן זי"ע... דברים נפלאים, ממש מיוחד... לפעמים אני מראה לאברכים את הגליון ומורה להם ללמוד זאת... מוראדיגע זאכן...

*

מרן שליט"א כבדו בלחיים ואחלו זה לזה.
גאב"ד מאקאווא הגיש פתקא דרחמי.
מרן שליט"א הזכיר עצמו לרפואה על עיניו.
גאב"ד מאקאווא: עין בעין יראו בשוב ה' ציון... ונפרדו לשלום.

יום חמישי יום ה' דסליחות כ"ח אלול

בשעה 6.00 נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא לאמירת הסליחות. לפני העמוד התפלל - הרה"ג ר' זלמן לייב שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן שליט"א.

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה שמחה בונם נ"י בן הרב יחזקאל יאקאב מפעיה"ק (ח"ר שמואל מאיר כהן ז"ל).

גאב"ד מאקאווא: הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע כבר פסק לטובה...
מרן שליט"א: שאמר על לשון המשנה 'יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת', דכאשר ראש השנה חל להיות בשבת הרי הוא יום טוב מיוחד לכלל ישראל, כי אסור לכתוב בשבת וע"כ אסור לו להקב"ה לכתוב גזירות רעות ח"ו לישראל, ורק דבר שהוא לטובתן של ישראל מותר לכתוב בשבת כיון שפיקוח נפש דוחה את השבת.

*

גאב"ד מאקאווא: איך המנהג לגבי סעודה שלישית בראש השנה שחל בשבת?
מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע נהג לחלק הסעודה ביום.
גאב"ד מאקאווא: היה בכדי שיעשו?
מרן שליט"א: מה שצריכים להספיק היה מספיק... בדרך כלל אחר מאכל הביצים ובצלים היו מברכים ברכת המזון, ואחר כך נטלו ידים שוב להמשך הסעודה, כסעודה שלישית.
אב"ד מאקאווא אשדוד: הרי בזכות שלש סעודות ניצלים מגוג ומגוג (שבת קיח, א), וזה בוודאי דבר טוב לראש השנה...
גאב"ד מאקאווא: מתי התפללו מנחה?

ברכת השנים לטובה

בפרוס השנה החדשה הננו לאחל לכל הקוראים הנכבדים, ואנ"ש די בכל אתר ואתר!

שנה טובה ומבורכת

כתיבה וחתימה טובה!

מערכת "בצילא דמהימנותא"

ישר ונאמן מ"מ לעת זקנותו נתחלפו לו כמה דברים וד"ל. ואם אולי קרה כן באיזה פעם וכידוע מדרכו בקדש שלא היה אצלו קביעות במנהגים והכל לפי הזמן ביחודין עילאין, נראה דלגרמיה הוא דעביד וכמ"ש גם הרה"ח הנ"ל שיתר העם לא ברכו, והסתמך בזה על תשובות הרא"ש הנ"ל שבעצמו היה נוהג לחלק ולציבור אין לדרוש שאינן בקיאין עיין שם ודו"ק. והגם שכ"ק אא"ז אבי אמו של אאמו"ר, הגה"ק מסיגוט זי"ע, נהג לחלק הסעודה, לא באתי בזה אלא להעמיד דברי זקה"ק אבי אבי אאמו"ר, הגה"ק מצאנז זי"ע ועכי"א. וכ"ק אאמו"ר זי"ע היה נוהג בשאר ימים טובים לחלק הסעודה, וכן אני נוהג, אך בשבת ער"פ שנתוספו כמה חששות וכנ"ל, נהגתי בעצמי שלא לחלק.

ובזכות שישראל משמרים השבת כראוי הקב"ה מוחל ועונותיהם. אבל כל זה דוקא כל זמן שישראל מקיימין את השבת, אבל כשאין משמרים את בת זוגם כראוי, ואדרבא מחללין את כבודה ברבים בפרהסיא, איך תעשה השבת סניגור להצדיק משפטינו הלא תעשה קטיגור.

' ראה שו"ת דברי יציב (אורח חיים, סימן קפט): והלום ראיתי בקונטרס דרכי חיים (אות צח) שכתב במנהגי זקה"ק לחלק הסעודה, אך בעצמי שמעתי מפ"ק דו"ז הגה"ק מוה"ר שלום אליעזר זצוק"ל שהעיד וצווח שכ"ק אביו לא היה מחלק הסעודה, והגם שבעמח"ס דרכי חיים מוה"ר רפאל ז"ל היה איש

נשבה ארון הקודש

בפריסת יום הקדוש ראש השנה, כאשר רבבות אלפי ישראל בקצוי תבל יתעוררו באמירת פיוט 'אחות קטנה' באומרם 'תכלה שנה וקלותיה', יעלה על לבם האבל הכבד והנורא לבית ישראל, השריפה הגדולה אשר שרף ה' עם הסתלקותו לאחרונה לבית עולמו של האי צדיק נשגב, קדוש יאמר לו, עטרת תפארת בית ישראל, כקש"ת אדמו"ר מראחמיסטריווקא זצוקללה"ה, אשר האציל מאורו הטהור והזך על הדור כולו, בנועם צדקותו ואמרותיו הטהורים.

כדרכנו מגישים אנו לפני קהל הקוראים, לקראת השלושים להסתלקותו, מקבץ שיחות קודש עת נתוועד יחדיו בהדרת כבוד והערצה עם להבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מרן שליט"א: נפל לי כעת ברעיוני מה שעושים "חתן מאהל", דשמחת החתונה מורה על הלעת"ל כנ"ל, ורוצים להראות שעושים שמחה קודם לכך ג"כ, כפי ששגור בפי העולם ביזן קרעטשמע דארף מען אויך א גלעזל בראנפן... שמבקשים שכבר עתה יהיה שמחות קודם החתונה הגדולה...

במעשים של צדיקים אפשר לומר טעמים שונים, מרן הד"ח זי"ע אמר פעם שאינו עושה שום דבר בעולם שאין לו ע"ז ג' מאות טעמים.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: יש לזה מקור כבר בפוסקים (עיין אהע"ז בית שמואל סי' ל"ה).

מרן שליט"א: בגמ' קידושין (ב' ע"ב) דרכו של איש לחזור אחר אשה, הרי ג"כ מורה על הבחיל הנ"ל, איש זה הקב"ה, שהוא צריך לחפש אחר הכנס"י.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: דער אייבישטער זאל העלפן, מ'דארף אסאך שמחות...

מרן שליט"א: לא האמינו שיהיה כבר תשס"א ועדיין בן דוד לא בא... אני אומר תמיד שמי כעמך ישראל רואים כהיום יותר מתמיד... ואין צריך היום את הרה"ק מברדיטשוב זי"ע שימליץ טוב על ישראל.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן, מי האמין שאחר החורבן הנורא שעברנו, שיפרח עוד היהדות כבראשונה, וזה רק כוח אלוקי שמאיר לנו מן השמים. **יום שלישי פר' עקב י"ח אב תשס"א**

מרן שליט"א: מזל טוב על השמחה, שיהיה תמיד שמחות בשלימות.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אמן, אמן. דער הייבישטער זאל העלפן.

מרן שליט"א: גם בחו"ל אפשר להיות בבחי' אר"י, אם דורשים אותו תמיד, אך כ"ש כשנמצאים כעת כאן באר"י... מרן הדברי חיים זי"ע אמר פעם כשמקדשים ומטהרים הד' אמות של הלכה בחו"ל הרי הוא בחי' אר"י.

אנו נמצאים כעת בפלטרין של מלך... בברכת שבע ברכות אומרים ישיש עליך אלוקיך כמוש חתן על כלה, ורואים שמדמים השמחה העתידה לבוא כשמחת חתן וכלה, ורואים מכך חשיבות שמחת חתן וכלה, בבחי' מי נתלה במי... אמרתי פעם דהרי בחתן וכלה איתא שמוחלים על כל עונותיהם, ולעת"ל יהיה גם הבחי' הזאת שיהא מחילת עונות לישראל, וברש"י איתא שביום שמביא אדם קרבן ונמחל על עונותיו הוא שש ושמח שיום טוב הוא לו, ולכן ישיש עליך אלוקיך.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: הרי כל שמחת וחתן וכלה מקרב את הגאולה.

מרן שליט"א: אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף (מסכת כלה פרק שני).

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: לעת"ל הרי כל שמחת היחוד השלם קוב"ה וכנסת ישראל ועוד ענינים טמירים.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: לעת"ל הרי יהיה

מרן שליט"א: הרי אין רואים כאן שום דרך מוצא בדרך הטבע, כיון שהחיים אינם שוים כלום לאלו המתאבדים, ומוכנים לאבד חייהם, ושנינו אלמלא מוראה של מלכות וכו', והיינו שיש שמפחדים שיכו אותם או יכלאו אותם, אך אלו שחייהם אינם שוים להם, אין להם שום פחד, וא"א לעצור אותם מלבצע זממם הרע ל"ע.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל (נאנח): יא יא, השי"ת יעזור בישועה כללית, שומר עמו ישראל לעד...

מרן שליט"א: דבר אחד מחזק אותנו, זה שאין אנו מוצאים בשום מקום שקודם ביאת משיח צדקנו יהיה טוב וישבו במנוחה ושלחה, ויהיו צדיקים, אדרבה בכל הספרים איתא שיהיו פרעניות וכו', וכל הסימנים לביאת משיח צדקנו הוא צרות, וחבלי משיח.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל התענין בשלום מרן שליט"א.

מרן שליט"א: ב"ה, אני משתדל שלא לקלקל... הרי לתקוני שדרתיך ולא לעוותי...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: הרי יש לכם סייעתא דשמיא מיוחדת... ב"ה.

מרן שליט"א: היהודים כאן מאד מפוחדים...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן, מה שאירע אתמול והיום, נורא ואיום... שנהרגו ל"ע הרבה יהודים. צרה אחר צרה... השי"ת ירחם.

מרן שליט"א: בכל העולם כן שהמצב קשה.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן גם באמריקה צריכים רחמי שמים מרובים, הרי הצרות הם רח"ל בזה אחר זה... ובכל העינים צריכים רחמים.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן, השי"ת ירחם עלינו. **מרן שליט"א:** כל הצדיקים פירשו את התוכחה לטובה, ואכן עלתה בידם שדחו הפרעניות מזמנם, אך סוכ"ס רואים שכל הכתוב נתקיים במלואה, אך בודאי כבר אוחזים ברגעים אחרונים.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן. ברוך ד' שעכ"פ הישוב כאן באר"י הוא קדוש, שמוסיף והולך בתורה וחסידות וירא"ש, ב"ה.

מרן שליט"א: הרבי [שליט"א] ודאי זוכר עוד המצב מה שהיה כאן בשנים הראשונות בארה"ק, וכעת האידן שנראה ב"ה, וגם זה למעלה מדרך הטבע, ולא יאומן כי יסופר המצב לטובה, היהדות פורחת מיום ליום, בודאי שאין זה מספיק ומשיח עוד צריך להגיע להשלימו בשלימות.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: יהיה לו עוד מה להוסיף... **מרן שליט"א:** אך בעצם לפי מה שהיה ומה שציפו אנשי השררה כאן, הרי זה ממש נס שכה יגדל כעבור שנים, ב"ה. כאן בנתניה גופא יש מאות ילדים ובחורים שמתחנכים על דרך התורה, בזמנינו כשהיינו קטנים והלכנו ברחובות נתניה עם הציציות בחוץ הרי הסתכלו עלינו כאל יצור משונה, וב"ה כהיום במסגרת המהפכה שנעשתה בכל אר"י, יש מאות תלמידים יראים ושלמים, בעיקר מבני עדות המזרח, אך כולם יהודים.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: כולם מבני אברהם יצחק ויעקב, אזוי, אזוי, ב"ה.

מרן שליט"א: כמעט אין עיר באר"י שאין בה תלמוד תורה, או עכ"פ שיעורי תורה וכדו', ומי ילד לנו את אלו, ואין זה עבודתו של זה העסקן או של פלוני ובודאי רק מכח סייעתא דשמיא, רוח טהרה ממרום, וכן הוא בכל העולם ב"ה.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן, אך בגשמיות צריכים לרחמי שמים מרובים.

מרן שליט"א: כ"ק אאמו"ר זי"ע אמר תמיד שהערבים הישמעאלים הם הגרועים ביותר.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אזוי?

מרן שליט"א: אנו לא הבננו אז כ"כ את דבריו הק', שהרי שמענו את הזוועות הנוראות מהנאצים וכו', והוא היה אומר שהרי עליהם נאמר ועל חרבך תחיה, והם רוצחים אכזריים, שבטבע הם אכזרים, שהרי הורגים הם זה את זה...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: כך אמר... פלא... הרי מביאים שכן איתא מהרה"ק ר' חיים ויטאל בתהילים.

מרן שליט"א: על הפסוק אני שלום וכי אדבר המה למלחמה...

מרן שליט"א: עד מתי נשאר הרבי כאן בארה"ק?

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אי"ה עד יום רביעי, מחר נגמרים ימי השבע ברכות (לנכדו), וביום רביעי הוא יום היארצייט של אבי זצ"ל.

מרן שליט"א: בבני יששכר הרי מדבר הרבה שחנוכה הוא חינוך והרגל לגאולה העתידה.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: ערכתני נר למשיחי...

מרן שליט"א: יוונים יש כאן, וגם מתיוונים, כבימים ההם בזמן הזה...

אמרתי זה מכבר על מה שעושים שמונה ימי חנוכה, וידוע קושית הב"י מה היה הנס ביום הראשון, ואפ"ל דעושים שבעה ימים ע"ש הנס שהיה, ויום השמיני הוא ע"ש העתיד, כהא דמצינו בסוכות שיום שמיני עצרת הוא חג ע"ש העתיד, ולאחמ"כ מצאתי שאיתא כן בספה"ק.

בבני יששכר (מאמרי חנוכה) מביא מהרוקח לדרוש סמוכין חג הסוכות להדלקת המנורה, וה"נ דכוותיה.

מרן שליט"א: אין לנו להשען אלא על הגאולה שתבוא כבר בקרוב... אברך אחד אמר לי שב"ב מפחדים מאוד, ואין מניחים לו לנסוע לעבודה וכו' ואין יודע מה לעשות, אנשים חיים בפחד ובפאניקה...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אכן נפל אימה ופחד, וגם באמריקה כן, שחושבים פעמיים באם רוצים לנסוע ולילך ממקום למקום, ורק במקום הצורך, וגם מצב הפרנסות ירוד מאוד, נצרכים לישועת ה'.

יום ראשון פר' וישב י"ז כסלו תשס"ב

(סוטה מט, ב) "והגליל יחרב", אין הכוונה שכן יהיה בקביעות ח"ו, ודי במה שהיתה חריבה במשך תקופה... **בנו הנ"ל:** הרי תלמידי הבעש"ט שעלו לארץ ישראל, התגוררו בטבריה, רבי מענדלי מוויטעבסק, רבי אברהם מקאליסק, ועוד.

מרן שליט"א: אכן החתם סופר התמרמר על כך שהצדיקים הלכו להתגורר בצפת ולא בירושלים, וכתב שרעידת הארץ שהיתה בצפת היתה כעונש על זה (דרשות חתם סופר, חלק ב, דרוש הספד על מיתת צדיקים בחורבן צפת [דף שצ, א]; תורת משה חתם סופר, פרשת אמור, הספד). אך מרן אאדמו"ר זי"ע אמר שהסיבה שלא הלכו לירושלים כיון שבענוותנותם חששו שאינם ראויים לגור שם מחמת קדושתה.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: שלום עליכם. **מרן שליט"א:** עליכם שלום. ב"ה שרואים את הרבי שליט"א בבריאיות...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: ברוך ה'.

בנו האדמו"ר הרה"צ רבי נחום: צאנז הקימה לאחרונה שיכון גדול וחדש בעיר טבריה, א חסידישע ישוב...

מרן שליט"א: זה נבנה בדרך נס ב"ה... מתגוררים שם כיום הרבה אברכים חשובים, זהו מקום תורה.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: יגדיל תורה ויאדיר.

מרן שליט"א: זהו למעלה מדרך הטבע. כבר באים לשם עוד קהילות, וזוכים להחזיר עטרה ליושנה.

מרן אאדמו"ר זי"ע שלח בזמנו אברכים לגור בצפת וייסד אז את הקהילה, ואמר אז שמה שאמרו חז"ל

אני נהנה מהספרים 'אמרות טהורות' של הרבי שליט"א... יש שם הרבה גוטע זאכן וגם נדפס יפה... הגם שאינו צריך להסכמה שלי אבל אני צריך לומר

יישר כח...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: יישר כח...
יום שני פר' בשלח ח' שבט תש"פ

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: היום הגעתם מארץ ישראל?

מרן שליט"א: אכן. כי גרשוני מהסתפח בנחלת ה'... כשיוצאים מארץ ישראל צריכים לידע שזהו בגדר גלות... האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: הרי באתם להשפיע... מרן שליט"א: מי שיכול להשפיע יכול לעשות זאת טוב יותר מארץ ישראל, כי שם צוה ה' את הברכה... באוה"ח (שמות יט, ה) כתב שאם היו בני ישראל זוכים היו שואבים בכח התורה את כל ניצוצי הקדושה לארץ ישראל ומתקנים אותם, ואז לא היו צריכים לצאת לגלות... צריכים עכ"פ להתנחם שעתידה ארץ ישראל שתתפשט על כל הארצות... כי בא מועד, בני ישראל בכל המקומות זקוקים לרחמים מרובים, אבל בעיקר בארץ ישראל שנתונים בסכנה גדולה.

לכל צרה ופגע.
האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: גם עד לישועה השלימה צריך שיהיה טוב...

מרן שליט"א: ביז צום קרעטשמע... כמו שאמרו צדיקים, עוד בגלותי לגאלני, שעוד בזמן הגלות נזכה לבחי' גאולה.

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: שנזכה לכל השפעות טובות, בגשמיות וברוחניות.

מרן שליט"א: המציאות הוכיחה שכאשר יש השפעות בגשמיות, יש גם השפעות ברוחניות ולומדים יותר ועובדים את ה'.

מרן אדמו"ר זי"ע היה אומר, דאף שאמרו שנסיון העושר גדול מנסיון העוני, הרי זה אמור רק לימים הקדמונים, אבל בזמננו ברור שנסיון העוני גדול יותר. ואחר כך אמרו לו שגם הרה"ק מבעלזא אמר כן, ושמח מאד שכיוון לדבריו ואמר שבוודאי גם בשמים פוסקים כן.

ואכן מלפנים כשהיה לאדם ממון הרבה היה על פי רוב פורק עול, אבל בזמננו דווקא אלו שאין להם פרנסה צריכים לצאת לעבוד במקומות מפוקפקים וכו', ולכן צריכים מן השמים להשפיע פרנסה ושפע.
האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: בוודאי כן הוא, והשי"ת יעזור שנזכה להשפעות טובות.

יום ראשון פר' משפטים י"ט שבט תשע"ב

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: עד מתי נשארים כאן בעיר?

מרן שליט"א: היום אמור שאנו נוסעים למאנסי.
האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: אסאך סייעתא דשמיא... מרן שליט"א: האור החיים הקדוש כותב (פרשת יתרו) שאם עוסקים בתורה יכולים לתקן הניצוצות כששרויים בארץ ישראל, ואין צורך לצאת עבור זה לחוץ לארץ, כי נהיים בבחינת אבן השואבת ושואבים הניצוצי הקדושה לארץ ישראל.

כשאמרו שהצדיקים נסעו עבור כסף... אסיפת הכסף היה רק כיסוי למה שרצו לפעול שמה...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: גם קיבוץ הממון היה אצלם עבודה כשלעצמה...

מרן שליט"א: שמעתי ממרן אדמו"ר זי"ע, שלזקה"ק מצאנו זי"ע היו בבגדיו שלשה כיסים, בהם הניח את כספו. עם הכסף שהניח בכיס הפנימי של הוועסטיל, השתמש לצרכי ביתו ומשם לקח כסף בכל פעם שהגבאי בקש עבור עניני הבית, אלא ששם היה מעט מאד. הכספים שנתנו לו פשוטי העם, הניח בשאר הכיסים הפנימיים והיו מיועדים לצדקה, ואילו את המעות שהכניס לכיס החיצוני של הבעקיטשע, שרף אחר-כך או זרק לבית-הכסא.

וסיפר זקה"ק מרודניק, שבתקופת התגוררותו בצאנז, אחרי חתונתו, קיבל כל שבוע מזקינו הקדוש, רייניש אחד לשבוע עבור פרנסת ביתו, שזה הספיק לו בצמצום גדול. פעם נכח אצל זקה"ק מצאנו זי"ע,

אלמלי זכינו היינו זוכים להישאר בארץ ישראל, אך כיון שלא כן, מוכרחים לנדוד בגלות...

האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: הרי הרבי שליט"א מביא לכאן השפעות טובות...

מרן שליט"א: אם הייתי יכול להשפיע... אכן כל תלמידי הבעש"ט הק' שנסעו על פני עיירות היה במטרה להשפיע לטובה על תושבי הכפרים והעיירות. מרן אדמו"ר זי"ע לא היה יכול לסבול

יכול לחיות בריוח כמה שנים... פעם השליך זקה"ק מצאנז סכום כסף לבית הכסא, ולאחר זמן ניגש לשם אחד החסידים והוציא משם בהיחבא את הכסף, אלא שמאז לא רצה זקה"ק לדבר עמו ואף לא הביט לעברו, עד שהבין את סיבת הדבר והשיב לשם את הכסף...
האדמו"ר מראחמיסטריווקא זצ"ל: היינו שחילק את הכסף לפי סוג האנשים שהביאו זאת... איני רוצה לעכב את הציבור שממתין כאן בחוץ... סייעתא דשמיא וזכות אבות...
יום חמישי, פרשת ויחי, י"א טבת תשס"ח

כשנכנס אליו עשיר אחד, שתוארו כאחד המתקדמים, בלי חתימת זקן ופאות, שהניח על השולחן פדיון בסכום עצום, של אלף קראנע"ס, שהיה סכום אדיר. זקה"ק בירכו לשלום ואיחלו ברכה והצלחה, וכשהלך העשיר לדרכו, לקח זקה"ק את שטר הכסף, גלגלו באצבעותיו הדק היטב עד שנהיה דק מאד, הדליק אותה באחת משתי הנרות שדלקו על השולחן ועישן עמה את המקטרת, כשהוא מכניס כולו לתוכו, שלא ישאר ממנו כלום, ואמר זקה"ק מרודניק, שלא היה יכול לסבול לראות זאת, בחשבו שאם היה נותן לו רק קרא"ן אחד, היה לו די והותר, ועם כל השטר הזה היה

בחצרות קדשינו

והשיפוץ מסתכם בהון רב ובדמים תרתי משמע, אשר יגויסו בעז"ה במגביות מיוחדות מנדיבי עם שיעמדו לימין מוסדות התורה והחינוך וירימו תרומתם קודש.
 בני קהלתנו הק' תושבי ירושלים עיה"ק ממלאים פיהם שיר ושבחה קדם הנהלת מוסדותינו הק', העומדים על המשמר, וכעת מניפים ידיהם שוב ליטול עליהם עול כבד זה, ולפעול בכל כוחם ומאודם למען צעירי הצאן וילדי החמד, שיוכלו להגות בתורה הק' כשאיפתם ושאירת הוריהם ומוריהם מתוך הרחבת הדעת דקדושה, ישאו ברכה מאת ה' ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו.

*

בתוך כך נמסר מהנהלת המוסדות, כי עת שניגשו צוות רבני ורמ"י מכינה לשיבה 'דרכי חיים' לכ"ק מרן שליט"א ביום ראשון העעל"ט, אמר להם מרן שליט"א: כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע היה מבאר הכוונה באיחול 'כתיבה וחתימה טובה' - הלא אין טוב אלא תורה, וממילא אם יש לו טעם ותענוג בלימוד התורה הקדושה זהו הכתיבה וחתימה הטובה ביותר. ב"ה ששומעים תמיד 'גוטע גריסין', כמה התלמידים וההורים מרוצים במכינה לשיבה, ובוודאי זהו ההכנה הטובה ביותר לימים הקדושים שיהיה טעם וחשק בלימוד. ויעזור השי"ת שבזכות זה שמתאמצים ומשתדלים ללמוד בהתמדה ותענוג יזכו כולם לכתיבה וחתימה טובה.

הרחיבי מקום אהלך:

הוכשר וחודש בית מדרש שלישי, ברשת כוללי האברכים

"מרכז התורה" קרית צאנז, ברוב פאר והדר

עם הרחבת ספסלי דבי מדרשא, כאשר מספר לומדי רשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז גדל וצמח באופן משמעותי, הוכשר בחודש האחרון, לקראת תחילת זמן החדש, היכל עזרת הנשים של המתיבתא, הממוקם בסמיכות לשני היכלי הכוללים הקיימים - להיכל בית-

במוסדותינו הק' בירושלים עיה"ק ממשיכים לבנות את דור העתיד

כפי שכבר פורסם לפני מספר שבועות, בהנהלת מוסדותינו הק' בירושלים עיה"ק ישבו בחודשים האחרונים על המדוכה, לקראת תחילת השיפוצים הנרחבים בבנין מוסדותינו הק' שיחלו בתקופה הקרובה בעז"ה.

בנין מוסדותינו הק' בעיה"ק ירושלים תובב"א אשר נבנה כבר לפני קרוב ליובל שנים ע"י איתן אדונונו כ"ק מרן אדמו"ק הגה"ק זי"ע, מכיל בקרבו את כתות התלמוד תורה, היכל הישיבה לצעירים, כמו גם את בית המדרש הגדול, ונשמעו בו במהלך השנים אלפי אלפי שעות של לימוד התורה, תפילות ובקשות, כמו גם שמחות כינוסי קודש והתועודיות. כעת עם התפתחות המוסדות הק' וריבוי התלמידים הכניסו המנהלים עצמם אל עובי הקורה, וישבו בדיונים ארוכים עם מיטב האדריכלים והקבלנים לקראת תחילת תוכנית השיפוצים המקיפה. מה שיביא לתועלת מרובה לתלמידים שיוכלו להתעלות בתורה ועבודת השי"ת מתוך הרחבת הדעת.

בשבוע העעל"ט עת הגיע כ"ק מרן שליט"א לקבל את קהל אנ"ש בירושלים עיה"ק נכנסו המנהלים מוה"ר מאיר אשר בורד הי"ו ומוה"ר שמעון גוטמן הי"ו לקודש פנימה, והציגו בפני הקודש את התוכניות העתידיות החדשות של השיפוצים. כ"ק מרן שליט"א התעניין על כל פרט ופרט, והאציל מברכות קדשו לרוב הצלחה וסייעתא דשמיא בכל אשר יפנו.

בימים אלו כבר סיימו בסייעתא דשמיא בשיפוץ והרחבת היכל הישיבה לצעירים, חדרי השיעורים וחדרי הספת, ובמהלך המשך העבודות הנרחבות מתוכנן בעז"ה קומות התלמוד תורה כשהכל יהיה בעז"ה באופן הדור ומפואר כראוי וכיאות ללומדי התורה, כשבימים אלו החלו בשלב הראשון של ההרחבה והשיפוץ הגדול. עלות פרויקט החידוש

המגדלים של שנת העשור תשפ"ג

230
מחותנים

קיבלו מענקים מלאים בשווי 10,000 ₪

3
סניפים חדשים

בבית שמש, חיפה וטבריה

4,103,402
חולקו למחותנים
השנה

37
קרנות

הוקמו למשפחות במצוקה

3,000
הגדלת המענקים

למחותנים, במשפחות הכלות

1,000,000
חדשים

נטלנו על עצמנו לאסוף בימי החמים לקראת הגדלת המענקים

250
פדיון נפש

של איש באה"ק ובח"ל, במעמדי התפילה הנושבים השבע בעשית

120
הסכום הבסיסי

שאניש נותנים מידי חודש ל"אחים לשמחה"

מדרש שלישי, לרווחת האברכים, לאחר ששני ההיכלות הקודמים נעשו צרים מלהכיל. במסגרת ההתחדשות, נוספו תאורה ומיזוג אוויר בהיכל זה, נרכש ריהוט חדש ומפואר, הותקנו ווילונות מפוארים וחלונות חדשים במחיצה הפונה להיכל המתיבתא, ושאר כל האביזרים והציוד הנדרש. בהיכל זה לומדים כיום כשישים אברכים, חלקם הגדול, הם לומדי כולל 20 דף בראשות הרה"ג ר' צבי גרין שליט"א. ההשקעה הרבתית נעשתה בהשתדלותו של המנהל המסור של "מרכז התורה", מוה"ר יודל שפירא הי"ו. את חידוש בית ה' והכשרת ההיכל, לקח על עצמו הנדיב הנכבד מוה"ר צבי אלימלך פריעדמאן הי"ו, מנקירי אנו"ש ביוניאן סיטי, לעילוי נשמת אביו החשוב הרה"ח ר' יצחק קלמן בן הרה"ח ר' יוסף בנימין ז"ל, לזכר עולם בהיכל ה'. רבנו ותלמידיהו משגרים בזאת ברכת תורה למנהל ר' יודל הי"ו, לנדיב הדגול הי"ו, ולכל העוסקים במלאכת בית ה' לרווחת לומדי התורה, שיזכו לברכה והצלחה בהמשך עבודת הקודש, ובכל אשר יפנו יעשו ויצליחו להגדיל תורה ולהאדירה.

והגיענו לזמן הזה: הושלם השלב הראשון בבניית העירוב מסביב לקרית צאנז

עשרות אברכי אנו"ש הגרים בסביבות קרית צאנז מודים ומשבחים בכניסתם לשנה החדשה ומברכים ברוך שהחיינו וקיימינו והגיענו לזמן הזה – עם השלמת השלב הראשון בבניית וסידור העירוב המהודר בסביבות קריה. השנה - ראש השנה שחל בשבת שבעל הערוך לנר מביא שהשנים הטובות והרעות ביותר היו בשנה כזו, משום שביום הראשון אין תקיעות גזירא שמא יטלטל, וכותב מי שמקפיד בטלטול יתברך בשנה טובה גם ללא השופר ביום הראשון. ב"ה לאחר עמל ויגיעה ובפיקוח הדוק של הרבנים הגאונים שליט"א דייני קרית צאנז, סיימו השבוע לקראת ראש השנה את מלאכת בניית העירוב בצידה של קרית צאנז, עירוב מהודר לרווחת אנו"ש הדרים שם, והבאים שם בכדי להסתופף בצל הקודש. לאחר ברכת הקודש של כ"ק מרן שליט"א שציין בברכתו "להרחיב גבולי הקדושה מתוך הצלחה וסייעתא דשמיא", ולאחר המגבית בביהמ"ד המרכזי התחילו בבנייה ועתה לקראת החג זכו לברך על המגמור. ב'וועד העירוב' שע"י קהילה קדושה קרית צאנז מבקשים בזאת להודות לכלל אנו"ש שהשתתפו בעין יפה למגבית ובפרט להנה"ח הרה"ח ר' אהרן הלפרין שליט"א על נדבת ליבו הטובה, ולהרבנים הגאונים רבי הלל דויטש שליט"א רבי מרדכי לוינשטיין שליט"א ורבי שמואל מרמורשטיין שליט"א על כל העזרה וההכוונה והפיקוח,

והם יזכו להיזכר בזכרון קדוש בערבו של היום הקדוש יום הכיפורים הבעל"ט, אחר אמירת תשליך ע"י כ"ק מרן שליט"א, ובו יזכרו בפקודת ישועה ורחמים להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים.

כזכור, לפני שנים ספורות התבשרו קהל אנ"ש כי ניתנת הזכות והאפשרות לכל אחד ואחד מנותני המעמדות לצרף את בקשתו האישית להזכירם בקביעות בקודש פנימה. החפצים להצטרף לנותני המעמדות בכרטיס אשראי או בהו"ק, על מנת להקל על עבודת הגבאים, יכולים לקבל טפסים אלו מידי הגבאים בכל אתר ואתר.

להצטרפות לנותני המעמדות, להזכרות בקו"פ ולבירורים, ניתן לפנות אל גבאי המעמדות די בכל אתר ואתר. ההרשמה לספר המעמדות הוא עד ליום ג' ד' תשרי הבעל"ט בשעות הערב. זריזין מקדימין!

פנים חדשות באו לכאן:

הרה"ג ר' צבי גרין שליט"א מונה לכהן כראש הכולל

במסגרת של 20 דף גפ"ת לחודש

עם תחילת זמן אלול, מינה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את האבר"ך החשוב, חוב"ט וצנמ"ס, הרה"ג ר' צבי גרין שליט"א, מחשובי הלומדים ב"מרכז התורה" ור"מ בבית המדרש המרכזי "אוהל נחמיה", לשמש כראש הכולל במסגרת של 20 דף גפ"ת לחודש.

ימים אחדים לפני תחילת הזמן, קרא כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א להגר"צ גרין, בנו של הרה"ג רבי יעקב קאפיל גרין שליט"א, משגיח רוחני בישיבה"ק רבות בשנים ומגדולי תלמידי מרן זי"ע, וביקש ממנו לקבל על עצמו תפקיד זה של ללמוד וללמד. כ"ק מרן שליט"א בירכו ברוב ברכות לסיעתא דשמיא, שיזכה להרביץ תורה ולעשות חיל בתורה ובהוראה.

עם כניסתו לתפקיד רם זה, החל לעמוד מקרוב אחר מצבו של כל אברך והחברותות, וכן החל למסור שיעורים כלליים, כשהוא משלב מדברי הראשונים והאחרונים על הדפים הנלמדים, מתוך מטרה להוסיף בעיון ועמל התורה במה שלומדים, ובשיעורים אלו צולל יחד עם האברכים אל עומק הסוגיות, כדי להבינן על בוריין בבהירות עצומה. מסגרת זו החלה את הזמן בהיכל החדש של 'מרכז התורה', בעזרת נשים של היכל המתלבנת (רא' ידיעה נפרדת).

כמו כן הכין תכנית יומית מפורטת לאברכים, למשך כל חודש תשרי, לקראת המבחן החודשי הנערך במרכז התורה גם בסוף החודש הזה.

ברכת רבנן ותלמידיהון שלוחה בזאת לראש הכולל שליט"א, שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה, לעשות חיל בלימודו, ללמוד וללמד לשמור ולעשות, מתוך סיעתא דשמיא ונשיאת חן בעיני אלקים ואדם.

יתברכו כולם בשנה טובה ומבורכת, ובעז"ה מיד לאחר החג יושלם החלק השני בעירוב לרווחת אנ"ש ובסיוע אנ"ש, לכה"פ 84 נח כמנין טלטול, בפלאפון 053/3161029.

העצרת השנתית של "אחים לשמחה"

מוצאי צום גדליה בהיכל ישיבה"ק לצעירים פעיה"ק

בהשתתפות הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

ביום שני הקרוב, מוצאי צום גדליה, תתקיים העצרת השנתית של "אחים לשמחה" בקרית צאנז נתניה, ובמרכז דרשת התעוררות והכנה דרבה לקראת היום הגדול והנורא, מפי הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, בהשתתפות המוני תושבי קרייתנו הק' ותלמידי הישיבות הקדושות.

כמו בכל שנה, בימים שבהם מתעוררים ישראל לעשות צדקה וחסד כדי לצאת זכאי בדין, נערכת על ידי מפעל החסד הארצי "אחים לשמחה", עצרת התעוררות לקראת היום הקדוש, למען צדקת מצות הכנסת כלה, שבוודאי מכריעה את הכף ומטה את הדין ומלך עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים.

את דבר 'אחים לשמחה', יביא בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א – יו"ר מפעל 'אחים לשמחה'. העצרת תלווה עם בעלי מנגנים ידועים ובעלי שם. כיבוד קל במקום.

במפעל החסד "אחים לשמחה", נערכות ההכנות האחרונות לקראת העצרת השנתית הגדולה, והם מפרסמים מספר הוראות לקראת העצרת:

העצרת תתקיים כאמור ביום שני, מוצאי צום גדליה והיא תחל בשעה 9:15 בערב בדיוק.

לאור ריבוי הקהל, תתקיים השנה העצרת בהיכל הישיבה לצעירים 'דברי חיים' בקרית החינוך.

זריזין מקדימין: המקדימים לבוא עד השעה 9:40 בערב יכנסו להגרלה על אתרוג מהודר ביותר.

הוכנו מתחמי ישיבה מיוחדים גם לבחורי הישיבות. הבחורים מתבקשים לעקוב אחר ההוראות במקום ולשבת במתחמים המיועדים להם, כדי שנוכל לכבד כראוי את כל הבאים.

העצרת תועבר בעז"ה בשידור חי במערכת 'קול צאנז', לבקשת רבים מאנ"ש תושבי ארץ ישראל וחו"ל.

וכתבנו בספר החיים!

נותני "דמי המעמדות" יזכרו בקו"פ ביום י"ג מידות

לקראת ימי הרחמים והרצון הימים הנוראים הבעל"ט, וכפי שהונהג בשנים האחרונות, נמסר מטעם ראשי גבאי המעמדות כי בעז"ה יגישו לפני כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א 'כוללות קוויטל' של שמות נותני שקלי הקודש, המעבירים דמי המעמדות מדי חודש בחודשו בקביעות,

ניתן להשתתף בשני מעמדי תפילות אלו, בפ"נ של 250 שבבלד למשפחה. מצטרפים במוקדים הבאים: בדוכנים המיוחדים המוקמים בקהילות אנ"ש בימים אלו, בעמדות נדרים פלוס או קהילות קופת אחים לשמחה, אצל נציגי אחים לשמחה בקהילותנו הק', אצל מוה"ר ישראל גולדשטיין הי"ו - מנהל "אחים לשמחה" 052-7129114, אצל מוה"ר משה קלוגר הי"ו - מזכ"ל "אחים לשמחה" 055-6764291, ובארה"ב אצל נציג "אחים לשמחה" מוה"ר אלימלך בלומענבערג הי"ו.

להוראה: קבוצה נבחרת של אברכים מופלגים וגדולי תורה מ'מרכז התורה' החלו לעשות שימוש בהלכות טהרה אצל דיינים וותיקים

ברשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז, קיימת קבוצה נבחרת של אברכים מופלגים וגדולי תורה שכבר למדו ונבחנו על כל הש"ס ועל רוב חלקי שו"ע במשך השנים. מתוכם החלו להיות מוכשרים להוראה, כעשרה אברכים שעשו חיל במיוחד בהלכות טהרה. במסגרת זו הם נוסעים מידי כמה ימים אל דיינים וותיקים מתוך מטרה לשמש אצלם כדת של תורה בשימוש של הוראה, הלכה למעשה, לקראת הכשרתם כמורי צדק בהלכות טהרה. הכשרתם לכך, נעשית בברכתו הטהורה של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שעוקב מקרוב אחר הנכנסים להוראה. ויהי נועם ה' עליהם להתעלות במעלות התורה וההוראה מתוך סיעתא דשמיא, כדי להורות הוראה בישראל, כדרך המסורה לנו מרבוה"ק מדור דור.

מגבית ירח האיתנים שע"י 'עזר לקהל

מפעל הצדקה והחסד דקהל חסידי צאנז בארה"ק"

"חסידי צאנז לא מרחמים, מונעים, מסייעים" - מגבית ירח האיתנים שע"י "עזר לקהל מפעל הצדקה והחסד דקהל חסידי צאנז בארה"ק" נמצאת בעיצומה, אלפי חסידי צאנז נעתרים לזעקתם של המשפחות מאנ"ש הזקוקות לעזרה בהוצאות המרובות המלוות את ירח האיתנים. לקראת פרוס השנה החדשה, פתחו ב'עזר לקהל' במגבית מיוחדת בקרב קהל אנ"ש כדי לתת מענה לדמעתם של המשפחות המצפות לסיוע בימים אלו. בהוראת רבני הקופה הרבנים הגאונים שליט"א, הגדילו הגבאים את יעדי החלוקה הגדולה שנערכת לרגל חגי תשרי הבעל"ט, וזאת לאור עליית המחירים והיוקר המאמיר בכל תחומי החיים, ובפרט בתקופת החגים בהם ההוצאות מרובות וקצרה ידם של משפחות רבות מלהשיג את הוצאות החגים. דמעותיהם של אותן משפחות השרויות במצוקה נוראה, עומדות לנגד עיני הגבאים שעמלים ללא לאות למען הצלחת המגבית המיוחדת.

כמו כן שולחים בזאת ברכות למשמר היוצא, בנו יקירו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, הרה"ג מורנו רבי מאיר משולם שליט"א, שבמסירות נאמנה אין קץ עמד בראש מסגרת זו בשנים האחרונות, ורומם את השגות האברכים בלימוד הש"ס באופן נעלה עד מאוד. ישא ברכה מאת ה' ויפרח ויעשה חיל בדרכי האבוה"ק מדורי דורות.

המונים מאנ"ש כבר נרשמו ל"פתקא טבא", ומעמדי התפילה מול מקום המקדש ותפילת השל"ה בטבריה עם פ"נ 250 ש' למען צדקת "אחים לשמחה"

במפעל החסד הארצי "אחים לשמחה" דחסידי צאנז, נערכים בהתרגשות מרובה לקראת המעמד האדיר "בוקע רקיעים" שיתקיים בעז"ה בליל י"ג מידות כחצות הלילה מול מקום המקדש בעיה"ק ירושלים, בהשתתפות מניין רבני וזקני אנ"ש, ובראשם הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א.

כזכור, במפעל "אחים לשמחה" התקבלה החלטה מבורכת שמעוררת הדים רבים בחצר קדשנו ומחוצה לה, על הגדלת המענקים הניתנים לכלות מאנ"ש, בסכום נוסף של 3,000 ש', שניתן לממש במיטב חנויות יוקרה. משכך, יצאו במפעל "אחים לשמחה" במספר דרכים כדי לגייס סכום נוסף של מיליון ש' לשנה הקרובה.

אחת מהם - הם ימי התפילה הנשגבים בימים הקדושים. המעמד האדיר "בוקע רקיעים" שיערך במעמד מניין של רבני וזקני אנ"ש מול מקום הקודש והמקדש בעיה"ק ירושלים, בליל היום הנשגב י"ג מידות, - בראשות הגה"צ אב"ד קהילתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א, ובמעמד זה יעתירו על כל המשתתפים במגבית המיוחדת של 250 ש' למשפחה, עליהם ועל משפחותיהם, להטיב להם החתימה, לגזור עליהם גזירות טובות, ולזכות לשנה טובה ומתוקה.

ומעמד התפילה השני "צאצאיך כן פקוד לטוב היום - קדוש!" - תפילה מיוחדת על ילדינו היקרים, תפילת השל"ה, בציון השל"ה הק' בטבריה, בימים הנוראים. מי לא חרד לגורלם ילדיו ברוחניות ובגשמיות? כמה דמעות שופכים הורים למען צאצאיהם! כמה תפילות ותקוות אנו תולים בהם! זה הזמן! הגאון רבי זאב וקסברגר שליט"א, יחד עם מניין של חשובי האברכים בכלל שבעיה"ק טבריא, יתפללו על כל התורמים הנ"ל, בעש"ת, על ציון השל"ה הקדוש, ויאמרו את תפילת השל"ה במתינות ובהתעוררות מרובה על כל ילדי התורמים. ועם לא יחרדו? מי לא מצטרף לתפילות נשגבות אלו! - - -

מיד עם פרוסום הדברים, כבר החל המוקד לפעול ומאות כבר נרשמו לתפילה כבירה זו, ביום המסוגל, במקום המסוגל, בזמן שכל העולם כולו חל מפניו של השופט כל הארץ, כדי לצאת זכאים בד"ן, בזכות המצוה הגדולה והנשגבה של הכנסת כלה.

מליין ומאה אלף נה במסגרת החלוקה בירח האיתנים

גבאי הקופה מציינים את התבטאותו המיוחדת של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, בעת אשר נכנסו לקבל את ברכת הקודש להצלחת המגבית ואת הברכה המיוחדת לתורמים הנכבדים.

מרן שליט"א אשר מלווה את הפעילות השוטפת של "עזר לקהל" ובפרט בעת פעילות החגים, ביקש לשמוע מהגבאים על דרכי הפעילות כדי להשיג את הסכום האגדי – 1,100,000 ₪ הדרוש לחלוקה המיוחדת, לאחר מכן, במאור פנים מיוחדת האציל מרן שליט"א מברכות קדשו לתורמים הנכבדים אשר מקבלים את צנצנת חלת הדבש המבורכת, שיזכו לשנה טובה ומתוקה ולסייעתא דשמיא בכל אשר יפנו.

דבש של ברכה מאת מרן שליט"א לתורמים

תוספת מיוחדת מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א השנה - בתרומת 420 ש"ח ומעלה זוכים התורמים הנכבדים לקבל את הצנצנת המיוחדת ובה חלת הדבש המבורכת מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א כמו בשנים האחרונות, והשנה נוסף דרגה גבוהה יותר, והתורמים 890 ₪ ומעלה יזכו לקבל דבשיה מפוארת ובה חלת הדבש המבורכת מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א.

מוה"ר ארון זאב טהלר, גבאי עזר לקהל בארה"ק, בפניה נרגשת לקהל אנ"ש: "פתחו את הלב והאזינו לזעקתם המרה של אותם המשפחות שזקוקות לסיוע בפרט בעת הזו, הרימו את תרומתכם קודש ובוודאי מן השמים ישולם לכם שכרם בכפלי כפליים לזכות לשנה מבורכת בשפע ברוחניות ובגשמיות".

לתרומות פנו לגבאי עזר לקהל, או באמצעות המוקד הראשי שמספרו 1-700-720-750 ניתן להעביר תרומות גם באמצעות עמדות 'קהילות' ו'נדרים פלוס' או באמצעות תיבות החסד הקבועות בבתי מדרשנו.

חזרה כללית ומקיפה על הלכות תערובות ככולל להוראה

ב'מרכז התורה' קרית צאנז

ככולל להוראה שברשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז, החלו ללמוד הלכות בשר בחלב בעיון רב מתוך מטרה להגיע להלכה למעשה.

אולם יחד עם זה, מבקשים האברכים להוסיף על לימודם, ועל כן, בהכוונת ראשי הכולל במסגרת זו ה"ה הרבנים הגאונים: הדומ"צ רבי מרדכי אריה לוינשטיין שליט"א והדומ"צ רבי הלל דויטש שליט"א, החלו לעשות גם חזרה מקיפה על כל הלכות תערובות שנלמדו בשנים הקודמות, חזרה שתמשך כששה חודשים, במקביל ללימוד הרגיל של בשר בחלב. מבחנים חודשיים יתקיימו בד בבד על הלכות תערובות ובשר בחלב, כאשר בסיום

לימוד בשר בחלב וחזרה על הל' תערובות יתקיים מבחן כולל ומקיף על הלכות תערובות ועל הלכות בשר בחלב גם יחד, כאשר חלק משמעותי במבחנים יהיה מורכב משאלות בהלכה למעשה, ובשאלות שהתעוררו והגיעו לשולחנם של מורי הוראה.

ראש הכוללים של "מרכז התורה", הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א המנווט ועוקב מקרוב אחרי כל תכניות הלימודים בהיכלי הכוללים מוסר כי תכנית הלימודים של מסגרת חדשה זו פורסמה בתחילת זמן אלול, ועשרות אברכים ב"מרכז התורה", החלו לשקוד על תלמודם במסגרת תכנית זו.

מפעילות עזר לקהל בירח האיתנים: חלוקת תלושים

לרכישת כובעים במחירים מסובסדים

בשורה מיוחדת מאת "עזר לקהל מפעל הצדקה והחסד דקהל חסידי צאנז בארה"ק": לאחר מאמצים מרובים ולאור הזינוק המשמעותי במחירי הכובעים, מתקיימת מכירת תלושים מסובסדים לרכישת כובעי סאמעט איכותיים מבית 'ביבר היטן'.

ב"עזר לקהל" עמלו במשך התקופה האחרונה בהיערכות לקראת חודש תשרי, כאשר גבאי הקופה עושים לילות כימים לרווחת אלפי אנ"ש. במסגרת פעילות הקופה בירח האיתנים מתקיימת חלוקת התלושים.

גבאי הקופה מציינים כי חלוקת התלושים המסובסדים מביא לחסכון משמעותי לכלל אנ"ש בהוצאות המרובות ברכישת ביגוד לחגים.

מודעות מיוחדות על החלוקה פורסמו בכל ריכוזי אנ"ש, את התלושים ניתן לרכוש במחיר של 700 ש"ח בלבד (במקום 1100 ש"ח) אצל הנציגים ברחבי הארץ כפי שפורסם.

ככולל אורח חיים שב'מרכז התורה' החלו בחזרה מקיפה

ויסודית על כל הלכות שבת שתמשך כח' חודשים

ככולל "הלכות שבת" שברשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז נתניה, סיימו ללמוד הלכות שבת ביסודיות מקיפה, בעיון וביגיעה, במשך ארבע שנים ומחצה, כאשר הם עברו מבחנים חודשיים ומבחני חזרה.

כעת, עם סיומם ללמוד את כל ההלכות, עם כל הראשונים והאחרונים, עד לאחרוני פוסקי זמננו, והלכה למעשה – תחת ניצוחו של ראש הכולל הרה"ג רבי יצחק שימון שליט"א, החלו בזמן החדש לערוך חזרה מקיפה על כל ההלכות, חזרה שתמשך כשמונה חודשים שלאחריהם ייערך מבחן מקיף ויסודי על כל ההלכות, ובעז"ה הזורעים בדמעה ברינה יקצורו, ותלמודם יהא בידם, כאשר שלושים וחמישה האברכים הלומדים ככולל זה, ישלטו בהלכות שבת לאורכן ולרוחבן.

השתדלות רוחנית למענם, למען הוריהם ולמען כל המשפחה שמצפים.

אנחנו זקוקים לכל הפחות ל-240 מאנ"ש שיעשו מעשה ויתפללו. הן מעזרת גברים והן מעזרת נשים. כל תפילה מקרבת את הישועה. ניתן לצלצל למרכז 'שמחם', כל ערב בין השעות 19:30-22:30, ולבקש לכל הפחות שם אחד להתפלל עליו בימים קדושים אלו.

מזמור שיר חנוכת הבית

מעמד רבתי בחנוכת הבית וקביעת המזוזות לבנין תלמוד תורה דרכי אבות בבית שמש

כיהלום בכתרה של העיר בית שמש היא קהילתנו הק' שבעיר. שמה הטוב הולך לפניו ובקרב כל יהודי העיר מוכרת כקהילה מיוחדת ונבחרת של אברכים נעלים ובני עליה יושבי אוהל תורה ומהווה פנינה בוחקת בכתרה של צאנז תחת נשיאותו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א. בשבוע העעל"ט ציינו בני קהלתנו הק' נקודת ציון חשובה ומיוחדת בתנופת הבנייה הגדולה של בנייני מוסדותינו וקהילתנו הק' בעיר, עם השלמת בניית התלמוד תורה החדש המרווח והמפואר, ברמת בית שמש ד'.

שנים ספורות חלפו מאז נוסד ונפתחו שערי תלמוד תורה, ועד מהרה תפס את כותל המזרח של טובי בתי החינוך בעיר, כאשר רבים רבים מתדפקים על דלתותיה, כשבשנה זו מתחנכים בה למעלה מ-250 ילדי חן בליעה"ר כ"י.

בהנהלת המוסדות בחרו בקפידה את אנשי החינוך, שיעשו את מלאכתן נאמנה לחנך ולגדל הדורות הבאים בדרך המסורה לנו מרבוה"ק זי"ע משושי דור ודור.

לרגל מעמד חנוכת הבית, התכנסו ובאו בני קהלתנו הק' למעמד קביעת מזוזות וחנוכת הבנין, בתוככי הבנין החדש, בראשות ובהשתתפות הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א אשר הגיע בשליחות כ"ק מרן שליט"א לפאר את המעמד, וכן דומו"צ קהילתנו הק' הגאון רבי פרץ טובי בינדר שליט"א.

כן פיארו את המעמד בהשתתפותם אדמו"ר"י ורבי העיר שליט"א, וביניהם, כ"ק האדמו"ר מקאליש שליט"א, האדמו"ר מקאשוי שליט"א, הגר"ל רובינשטיין שליט"א רב שכונת ד' 2 בבית שמש, הגרא"ש פרידמן שליט"א רב קהילת לעלוב, הגר"מ שפירא שליט"א מרבני השכונה, והגרמ"א פינטער שליט"א רב קהל בית יצחק, ועוד, ואשר כובדו בקביעת המזוזות בכיתות.

בקביעת המזוזות כובדו כ"ק האדמו"ר"ים והרבנים, כמו גם הגאון רבי פרץ טובי בינדר שליט"א דומו"צ קהלתנו הק', והרה"ג ר' מאיר הלברשטאם שליט"א מנהל הרוחני של הת"ת.

מנהל "מרכז התורה", מוה"ר יודל שפירא הי"ו, שולח בזאת את ברכתו שיעשו ויצליחו בעמלם עמל התורה, ויעלו ויצליחו בשקידת התורה לאורך ימים ושנים טובות, מתוך הרחבת הדעת דקדושה, וברכת שבת קודש תלווה אותם לכל ימי חייהם.

'שפע חיים ורחמים' קוראים למוכרי ורוכשי דירות לחסוך את דמי התיווך היקרים, מי שחש על ממונו שיבדוק את

מאגר הדירות באגף הדיור

התורה חסה על ממונם של ישראל: בתקופה האחרונה נוכחו לדעת בשפע חיים ורחמים שוב ושוב, שיש לצערינו אברכים צעירים שנאלצו להיפרד מעשרות אלפי ₪ בגלל תשלום לתיווך, בעוד ששני הצדדים, המוכר והקונה, נמנים על אנ"ש – פונים שוב ומזכירים בשפע חיים ורחמים אל ציבור המוכרים והרוכשים לבדוק תחילה את האופציות הקיימות בשפע חיים ורחמים, באגף הדיור.

בשפע חיים ורחמים אומרים כי "להוי ידוע כי במקרים רבים, עסקי התיווך מייקרים את מחירי הדירות, וזאת מלבד מחירי התיווך היקרים. נודע לנו על כמה מקרים על דירות שהן המוכר והן הקונה נמנים על ציבור אנ"ש, ושני הצדדים שילמו מחיר יקר בשביל התיווך".

בדבריהם הם מבקשים להזכיר ש"בשפע חיים ורחמים קיים אגף מיוחד, שמרכז רשימת דירות למכירה. מוכרים וקונים מאנ"ש מתבקשים לפנות אלינו ולבדוק את האופציות, וזאת כדי לחסוך את העלויות המיותרות בתחום הדיור שגם כך יקר. למותר לציין ששפע חיים ורחמים מפעיל את האגף הזה כשירות לאנ"ש בלא לגבות פרוטה אחת".

ניתן לפנות בכל יום בין השעות: 10:00-15:00, בטל': 09-973-50-50, שלוחה מס' 6.

כל המתפלל על חברו הוא נענה תחילה: 240 בגילאי שידוכים

– מצפים לתפילותיכם בימים הנוראים: צלצלו למרכז 'שמחם' ובקשו לפחות שם אחד לתפילה

בפרוס עלינו הימים הנוראים, יוצאים במרכז 'שמחם' דחסידי צאנז ביוזמה מקיפה בחצר קדשנו. בידם רשימה של 240 נערים ונערות בגילאים מתבגרים המצפים לישועתם לזיווג הגון, וניתן לבקש מהם לכל-הפחות שם אחד להתפלל עליו במהלך הימים הנוראים, ובעז"ה כל המתפלל על חברו הוא נענה תחילה.

במרכז 'שמחם' משתדלים במשך כל השנה כולה לתת פתרונות, תמיכה וסיוע לכאלו שהגיעו לגיל שידוכים זה מכבר ועדיין לא נשברה שם הצלחת. בימים אלו של הרת עולם – זה הזמן להתפלל יותר מתמיד, לעשות גם

להגיע ליום זה נגילה ונשמחה בו. ומשגרים ברכות תודה קדם כל אלו שעמדו לימינם בכל עת. כאשר בעז"ה בתקופה הקרובה עומדים בקהלתנו הק' לקראת חנוכת ב' בתי המדרש הגדולים והמפוארים, בשכונת רמת בית שמש ב' ובשכונת שפע חיים.

כשבימים אלו ניכרת תכונה רבה לקראת המעמדים הגדולים של חנוכת הבית שיתקיימו וייערכו בעז"ה ברוב פאר והדר.

כן כובדו לקבוע מזוזה שלוחא דרבנן חברי מועצת העיר, הרב שמעון גולדברג הי"ו והרב אברהם נחמן פרנקל הי"ו. לאחר מעמד קביעת המזוזות נערך מעמד לחיים רבתי, לקול צלילי זמר ושירה. כשבמהלכה יצאו כל המשתתפים לריקוד של שמחה והודיה להשי"ת.

האיש העומד על המלאכה, מנהל המוסדות הר"ר משה בצלאל גנזל הי"ו ואיתו עמו מוה"ר משה מאיר קליין הי"ו מוסר בסיפוק רב כי לאחר מאמצים מרובים זוכים ב"ה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר **ישראל דיקשטיין** הי"ו
אב"י בב"ב

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הכנס בנו הינו"ח

כמר **נפתלי מאיר נ"י**

לנועם עול תורה ומצוות

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' **שלום יוסף** הי"ו
אב"י ברחובות

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרה"ג רבי **אשר שוורץ** הי"ו
פח"ס מעדני אשר

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת אירוסי הבת תחי'

עב"ג החתן המו"מ בתוי"ש

כמר **יעקב מנחם מענדל נ"י**

בן הרה"ג ר' **חיים מאיר הופמן** שליט"א

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לחותנו

הגאון רבי **בן ציון רייך** שליט"א נאמן בית רבוה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הר"ר **חיים שבתי הרשקוביץ** הי"ו
אב"י בצפת

לרגל השמחה השרויה במעונו במז"ט

שפחת הולדת הבן נ"י

והכנסתו לבריתו של אאע"ה

כמר **שמואל מאיר נ"י**

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' **שלמה נחמן** הי"ו - פעיה"ק
לחותנו הרה"ח ר' **אברהם דוב כהן** הי"ו - פעיה"ק
ולזקינו הרה"ח ר' **פשה הרשקוביץ** הי"ו - לונדון

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין,

הרב **אברהם יהושע העשל אוורבוך** הי"ו
מנה"ר בכללי פבצר התורה בירושלים

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבן נ"י

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב לאביו

הרב **בנימין יצחק שליט"א** - אב"י פעיה"ק

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד
מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

גליון זה נדבת

ידידינו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הרה"ח ר' **אריה יששכר מארגנשטערן** הי"ו

ראש הקהל דקהילתנו הק' בפאנסי

לע"נ אמו

מרת **ריזל ע"ה בת מוה"ר ישראל יעקב ז"ל**

נלב"ע כ"ט אלול תשד"מ, תנצב"ה